Näringsutskottets betänkande 1983/84:42

om industriell tillväxt och förnyelse (prop. 1983/84:135)

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse,

dels – helt eller delvis – sex motioner som har väckts med anledning av propositionen,

dels – helt eller delvis – två motioner som har väckts med anledning av proposition 1983/84:107 om forskning,

dels – helt eller delvis – 32 motioner från allmänna motionstiden år 1984 med yrkanden om olika näringspolitiska frågor.

Propositionen och motionerna redovisas i det följande.

Skatteutskottet har avgivit yttrande (SkU 1983/84:12 y) om återinförande av det särskilda forskningsavdraget vid taxering till statlig inkomstskatt m. m. (*bilaga 1*, s. 126).

En översikt över var i betänkandet de olika förslagen i propositionen och de olika motionsyrkandena behandlas lämnas i *bilaga 2* (s. 129). Vissa motionsyrkandens behandling i andra betänkanden redovisas i *bilaga 3* (s. 132).

Proposition 1983/84:107 om forskning bilaga 9 (industridepartementet), som innehåller förslag om bl. a. anslag till styrelsen för teknisk utveckling (STU), behandlas jämte motioner i näringsutskottets betänkande NU 1983/84:45.

Riksbankschefen Bengt Dennis har inför utskottet lämnat synpunkter på verksamheten vid Sveriges Investeringsbank AB.

Företrädare för Föreningen Svensk form har inför utskottet lämnat synpunkter på behovet av åtgärder för att främja industridesign.

Svenska glasbruksföreningen har inkommit med en skrivelse om fortsatt stöd till den manuella glasindustrin.

Sammanfattning

I anslutning till regeringens förslag om olika åtgärder för att främja industriell tillväxt och förnyelse behandlar utskottet ett antal motioner rörande industripolitiken. Frågor om statens stöd till industriellt forsknings-

och utvecklingsarbete genom styrelsen för teknisk utveckling (STU) behandlas däremot i utskottets betänkande NU 1983/84:45.

På samtliga punkter tillstyrker utskottet regeringens förslag. Alla motionsyrkanden avstyrks. Oppositionspartiernas företrädare har, om inte annat anges, reserverat sig till förmån för de här omnämnda motionsyrkanden som härrör från ledamöter av det egna partiet med motiveringar som nära ansluter till resp. motion. En förteckning över reservationer – med partibeteckningar – finns i innehållsförteckningen på s. 134 f.

Utskottet godtar regeringens förslag om *industripolitikens inriktning* i fråga om bl. a. avvägningen mellan generella och selektiva medel. Därmed avstyrker utskottet yrkanden i olika motioner från de fyra oppositionspartiernas sida. I några av dessa motioner (m; fp) yrkas på att industripolitiken skall baseras i huvudsak på generella åtgärder – bl. a. på skatteområdet – för att skapa ett gynnsamt klimat för företagandet. I en partimotion (c) godtas regeringens uppfattning om behovet av offensiva industripolitiska insatser. Samtidigt framförs i motionen krav på en mer decentralistisk och småföretagsvänlig inriktning av politiken och på mindre styrning genom centrala organ, framför allt statens industriverk (SIND).

Från motsatta utgångspunkter kritiseras regeringens förslag i en motion (vpk) i vilken krävs en helt ny industripolitik. Denna skall syfta till en industriell utveckling i folkflertalets intresse och baseras på en målmedveten styrning genom samhällets organ.

Från de tre borgerliga oppositionspartiernas sida yrkas på att *myndighetsorganisationen* på industripolitikens område skall tas upp till ny prövning med sikte på att SIND skall avvecklas (m) eller dess roll minskas till förmån för STU och de regionala utvecklingsfonderna (c; fp).

Flertalet övriga motionsyrkanden från dessa tre partiers sida grundas på den angivna principiella synen på industripolitikens inriktning och organisation.

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (m) om ändrad finansiering av det *nationella mikroelektronikprogram* som beslöts hösten 1983.

Några motionsyrkanden (m; fp) – som utskottet också avstyrker – gäller avslag på regeringens förslag om åtgärder för främjande av *teknikupphandling och underleverantörsutveckling*, nytt treårsprogram för *Industrifonden* och forskningsbidrag till *teknikbaserade småföretag*. Utskottet avstyrker även yrkanden (c) som innebär att medel bör anvisas för nämnda ändamål men att medlen bör fördelas på annat sätt än enligt regeringens förslag.

Utskottet behandlar ett stort antal motionsyrkanden inom *SIND:s verksamhetsområde*. Därvid avstyrker utskottet yrkanden om minskade resurser till SIND:s utredningsverksamhet och de s. k. branschprogrammen (m; fp) samt de regionala utvecklingsfondernas företagsservice (m). Samma gäller yrkanden om avslag på regeringens förslag om medel för nya insatser för bl. a. spridning av flexibla tillverkningssystem inom verkstadsindustrin och för industridesign (m; fp).

Utskottet avstyrker vidare tre samstämmiga motionsyrkanden (m; c; fp) om avslag på regeringens förslag om inrättande av en *småföretagsfond* baserad på löntagarfondssystemet. Även yrkanden (m; c) om en omprövning av Sveriges Investeringsbanks verksamhet avstyrks.

I fråga om *anslag för budgetåret 1983/84* innebär utskottets ställningstaganden att regeringens förslag tillstyrks och att därmed sammanlagt 1 390 milj. kr. ställs till förfogande för olika industripolitiska ändamål (inkl. medel till STU och havsindustriell kompetensutveckling som inte behandlas av utskottet i detta betänkande). Detta innebär en ökning med 241 milj. kr. jämfört med de medel som har anvisats för motsvarande ändamål för innevarande budgetår. I fråga om vissa anslag tillstyrks regeringens förslag om anslagsramar även för budgetåren 1985/86 och 1986/87.

Därmed avstyrker utskottet motionsyrkanden om anslagsminskningar i förhållande till regeringens förslag för nästa budgetår med sammanlagt 482 milj. kr. (m), 100 milj. kr. (c) resp. 400 milj. kr. (fp). Dessa yrkanden syftar bl. a. till att skapa finansiellt utrymme för sådana generella åtgärder på beskattningens område som förordas i motionerna, framför allt återinförande av det särskilda avdraget för industrins forsknings- och utvecklingskostnader.

I anslutning till frågorna om industripolitiken behandlar utskottet ett antal motioner om statligt stöd till olika *regionala projekt* för teknisk utveckling m. m. Dessa motioner avstyrks av utskottet. Reservationer anmäls därvid till förmån för en motion (vpk) om vissa projekt i Gävleborgs län.

Propositionen

Huvudsakligt innehåll

Ett genomgående drag för förslagen i propositionen är inriktningen på åtgärder som syftar till att stimulera förnyelse och utveckling av industrin. Förslagen till nya eller utvidgade insatser är därmed koncentrerade till några viktiga delområden inom industripolitiken. Ett av dessa utgörs av insatser för att stimulera tillväxten i sådana mindre industriföretag som kan bedömas ha särskilt stora expansionsmöjligheter. Ett annat är åtgärder för utveckling av underleverantörsföretag. Vidare har stödet till nyföretagande setts som ett prioriterat område.

En ökad satsning på uppbyggnad av teknisk kompetens anges som ett centralt inslag i arbetet för att förnya industrin. Samtidigt betonas vikten av att främja en bred spridning av ny teknik inom industrin. Utformningen av de konkreta förslagen i propositionen syftar till att förstärka de statliga insatserna inom båda dessa områden. Uppmärksamhet har också ägnats åt utveckling av teknikupphandlingen som industripolitiskt instrument.

Förslag läggs fram till fortsättning av det *nationella mikroelektronikprogram* vars uppbyggnad och inledning redovisades i en särskild proposition hösten 1983. Programmet innebär en sammanhållen statlig utvecklingssats-

ning inom mikroelektronikområdet och innehåller förslag till åtgärder inom områdena utbildning, grundforskning, tillämpad forskning och industriell utveckling. Nu föreslås att för treårsperioden 1984/85–1986/87 sammanlagt 95,5 milj. kr. anvisas för vissa delar av programmet.

Beträffande *teknikupphandling och underleverantörsutveckling* föreslås en verksamhet från industridepartementets sida med inriktning på att dels genom bl. a. konsultinsatser identifiera teknikupphandlingsprojekt och intressera upphandlare för ökad användning av teknikupphandling, dels skapa kontakter mellan underleverantörer och avnämare med sikte på en förbättring av underleverantörsföretagens konkurrensförmåga. Därjämte föreslås sammanslagning av och åtgärder för att förstärka de statliga TEMU-Bolagen, vilkas uppgifter ligger inom teknikupphandlingsområdet. För budgetåren 1984/85–1986/87 föreslås att 26 milj. kr. anvisas för verksamheten med teknikupphandling och underleverantörsutveckling.

Vidare presenteras ett *treårsprogram för Fonden för industriellt utvecklingsarbete* (Industrifonden). Fonden har till uppgift att stödja utveckling av nya produkter, processer och system för industriell produktion och lämnar stöd i form av lån med villkorlig återbetalningsskyldighet, bidrag i utbyte mot royalty på en framtida försäljning eller s. k. projektförsäkring. Det föreslagna programmet innebär att fonden under en treårsperiod får tillskott på sammanlagt 600 milj. kr.

Förslag läggs fram till ett nytt *forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag*. För budgetåret 1984/85 föreslås 20 milj. kr. för ändamålet. Regeringen föreslås få i uppgift att besluta om den närmare utformningen av reglerna för systemet. För budgetåren 1985/86 och 1986/87 föreslås en ram om 42,5 milj. kr. för sådana forskningsbidrag.

Vidare föreslås ett *treårsprogram för statens industriverk* (SIND). SIND:s verksamhet är indelad i huvudprogrammen Utredningsverksamhet, Industriell omvandling och tillväxt, Regional utveckling och Småföretagsutveckling.

De största förändringarna jämfört med tidigare föreslås inom programmen Industriell omvandling och tillväxt samt Småföretagsutveckling. Inom det förstnämnda programmet föreslås bl. a. en utvidgning av struktur- och utvecklingsprogrammet för övriga industrisektorer och vissa tekniska förändringar i det finansiella stödet. Särskilda åtgärder för att främja användningen av ny produktionsteknik i verkstadsindustrin – s. k. flexibla tillverkningssystem – föreslås också.

Inom programmet Småföretagsutveckling föreslås omfattande åtgärder för att via de regionala utvecklingsfonderna stimulera expansion inom sådana mindre industriföretag som kan bedömas ha en stor utvecklingspotential. Vidare föreslås förändringar i reglerna för de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet i syfte att öka flexibiliteten i fondernas finansieringsinsatser. Ett särskilt program för att främja industridesign föreslås också.

För treårsperioden 1984/85–1986/87 föreslås att sammanlagt 712 milj. kr. anvisas för verksamheten vid SIND.

Beträffande *Sveriges Investeringsbank* lämnas – med utgångspunkt i hittills gjorda erfarenheter – förslag till ändrade regler för bankens verksamhet, bl. a. beträffande kreditgivning och organisation.

Slutligen läggs förslag fram om inrättande av en särskild *småföretagsfond.* Fonden skall ha till huvuduppgift att finansiera sådana investment- och utvecklingsbolag som i sin tur är inriktade på att göra placeringar av riskkapital inom småföretagssektorn. Den skall dock vara oförhindrad att göra placeringar även i andra icke börsnoterade företag. Fonden föreslås få viss anknytning till Investeringsbanken. Den finansieras inom ramen för ATP-systemet och tillförs 100 milj. kr.

Förslag

I propositionen föreslår regeringen – efter föredragning av industriminister Thage G. Peterson – att riksdagen

dels antar förslag till

1. lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden (s. 5),

dels

2. godkänner sammanslagning av TEMU-Bolagen samt därvid bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma detta (kap. 8),

3. godkänner vad föredragande statsrådet har föreslagit i fråga om utfästelse om stöd vid Fonden för industriellt utvecklingsarbete (kap. 9),

4. godkänner vad föredragande statsrådet har föreslagit i fråga om forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag (kap. 10),

5. godkänner de ändrade riktlinjer för finansieringsverksamheten vid de regionala utvecklingsfonderna som framgår av vad föredragande statsrådet har anfört (avsnitt 11.5.3),

6. godkänner de ändrade riktlinjer för verksamheten vid Sveriges Investeringsbank AB som föredragande statsrådet har angett (kap. 12),

7. medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 53 000 000 kr. får användas för stöd till industriell utveckling inom mikroelektroniken (kap. 7),

8. medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 4 000 000 kr. får användas för stöd till vidareutbildning och kunskapsspridning inom mikroelektroniken (kap. 7),

9. medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87 400 000 000 kr. får användas för medelstillskott till Industrifonden (kap. 9),

10. medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 42 500 000 kr. får användas för forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag (kap. 10),

11. medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 448 000 000 kr. får användas för verksamheten vid statens industriverk i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört (avsnitt 11.1.2).

Vidare bereder regeringen riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om (12) industripolitikens inriktning (kap. 5).

Beträffande anslagsfrågor föreslår regeringen under angivna punkter följande:

B 1. Statens industriverk: Förvaltningskostnader (s. 178 f.)

att riksdagen till Statens industriverk: Förvaltningskostnader för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 42 262 000 kr.,

B 12. Statens industriverk: Utredningsverksamhet (s. 179)

att riksdagen till Statens industriverk: Utredningsverksamhet för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.,

B 13. Branschfrämjande åtgärder (s. 180)

att riksdagen till Branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 20 353 000 kr.,

B 14. Stimulans till spridning av flexibla tillverkningssystem (s. 181)

att riksdagen till Stimulans till spridning av flexibla tillverkningssystem för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.,

B 16. Småföretagsutveckling (s. 181 f.)

att riksdagen

1. till Småföretagsutveckling för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 146 850 000 kr.,

2. medger att utgående reservationer budgetåret 1983/84 på reservationsanslagen Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. och Bidrag till företagsinriktad fortbildning förs över till reservationsanslaget Småföretagsutveckling,

B 17. Åtgärder för att främja industridesign (s. 182)

att riksdagen till Åtgärder för att främja industridesign för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.,

B 18. Täckande av förluster vid viss garantigivning, m. m. (s. 182–184)

att riksdagen

1. fastställer en ram för strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher samt för särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsin-

dustrin som uppgår till 444 500 000 kr.,

2. fastställer en ram för statlig garanti enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. som uppgår till 1 050 000 000 kr.,

3. till täckande av förluster vid viss garantigivning, m. m. för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 160 000 000 kr.,

B 20. Åtgärder för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling (s. 184)

att riksdagen till Åtgärder för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 26 000 000 kr.,

F 11. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien (s. 184 f.)

att riksdagen till Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien för budgetåret 1984/85 anvisar ett anslag av 4 400 000 kr.;

F 13. Stöd till industriellt utvecklingsarbete (s. 185)

att riksdagen till Stöd till industriellt utvecklingsarbete för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.,

F 17. Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag (s. 185)

att riksdagen till Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.,

F 18. Industriell utveckling inom mikroelektroniken (s. 186)

att riksdagen till Industriell utveckling inom mikroelektroniken för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 36 500 000 kr.,

F 19. Vidareutbildning och kunskapsspridning inom mikroelektroniken (s. 186 f.)

att riksdagen till Vidareutbildning och kunskapsspridning inom mikroelektroniken för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

Motionerna

Yrkanden

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1983/84:135* och som behandlas här är

1983/84:2640 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. godkänner de riktlinjer för industripolitikens inriktning som framförts i motionen,

2. avslår förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente

för allmänna pensionsfonden,

3. beslutar återinföra det s. k. FoU-avdraget för företagens eget forsknings- och utvecklingsarbete,

4. beslutar avskaffa förmögenhetsskatten på i företagen arbetande kapital för de mindre och medelstora företagen,

5. avslår förslaget om medelstillskott till Industrifonden under budgetåren 1984/85, 1985/86 och 1986/87 på 200 000 000 kr. för vartdera budgetåret,

6. avslår förslaget om inrättande av ett nytt anslag B 20, Åtgärder för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling på 26 000 000 kr.,

8. på anslaget B 12, Statens industriverk: Utredningsverksamhet anvisar ett i förhållande till propositionen med 2 500 000 kr. reducerat anslag,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av SIND:s utredningsverksamhet,

11. på anslaget B 13, Branschfrämjande åtgärder anvisar ett i förhållande till propositionen med 5 000 000 kr. reducerat anslag,

12. hos regeringen begär förslag om successiv avveckling av de s. k. branschprogrammen,

13. avslår förslaget att inrätta ett nytt anslag B 14, Stimulans till spridning av flexibla tillverkningssystem på 15 000 000 kr.,

15. avslår propositionens förslag om medel till Strategisk företagsutveckling, Övergripande insatser inom småföretagsområdet, Nyetableringsinsatser och Utbildningsinsatser inom småföretagssektorn och därvid anvisar ett i förhållande till propositionen med 56 000 000 kr. reducerat anslag på B 16, Småföretagsutveckling,

16. avslår förslaget om inrättande av ett nytt anslag B 17, Åtgärder för att främja industridesign på 15 000 000 kr.,

17. avslår förslaget om forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag,

18. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om balans mellan åtgärder på mikroelektronikområdet och åtgärder inom övriga delar av informationsteknologin,

19. på anslaget B 1, Statens industriverk: Förvaltningskostnader anvisar ett i förhållande till proposition med 5 000 000 kr. reducerat anslag,

21. hos regeringen begär förslag om rätt för nystartade företag att under några år återlåna de sociala avgifterna,

1983/84:2641 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. *som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om* inriktningen av industripolitiken vad gäller decentralisering, teknisk förnyelse och småföretagsamhet,

2. hos regeringen begär en översyn av arbetsfördelningen mellan SIND och STU för att bättre tillgodose teknikutveckling anpassad efter de mindre företagens behov i enlighet med det anförda,

3. avslår förslaget om inrättande av en småföretagsfond i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om STU:s ansvar för "spridning av flexibla tillverkningssystem",

6. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om ansvarsfördelningen mellan SIND och de regionala utvecklingsfonderna, samt att till Småföretagsutveckling anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. förhöjt reservationsanslag av 151 850 000 kr.,

7. i händelse av bifall till yrkandet om ökade resurser till småföretagsutveckling avvisar regeringens förslag om nytt anslag för industridesign,

8. till Stöd till industriellt utvecklingsarbete med överförande av 50 milj. kr. till STU för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande översyn av Investeringsbankens framtida verksamhet,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om utnyttjandet av anslaget för teknikupphandling och underleverantörsutveckling inom ramen för de regionala utvecklingsfondernas verksamhet,

1983/84:2642 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att i enlighet med vad som anförs i motionen

1. en ny samhällelig industrisektor bör byggas upp för att säkra ett demokratiskt inflytande över industrialiseringens ledande avsnitt,

2. de nu existerande fondsystemen tillsammans med ett förstatligat affärskreditväsende bör utgöra den finansiella organisation varmed den samhälleliga industrisektorn byggs upp,

3. nya och äldre samhällsägda industrier bör organiseras efter demokratiska lednings- och organisationsprinciper,

4. de klassiska basindustrierna bör inriktas på högre förädling, större färdigvaruproduktion och ökad integrering av produktionens olika led,

5. de teknologiskt ledande tillväxtindustrierna bör främja en teknisk utveckling, ägnad att förstärka det mänskliga arbetets ställning och innehåll i den fortsatta industrialiseringen,

6. utvecklingen av hemmamarknaden, bl. a. genom en utbyggnad av viktiga samhällssektorer, bör göras till underlag för en industriell tillväxt,

7. en allsidig industriell struktur bör vara ett mål för industripolitiken och ett alternativ till det av transnationaliseringen vållade hotet om ökad osjälvständighet och ensidighet,

8. en industriell utbyggnad bör göras till ett medvetet redskap i kampen mot arbetslöshet och regional utarmning,

9. den tekniska forskningens självständiga ställning bör återupprättas och dess underordning under storföretagens ensidigt kommersiella intressen brytas,

10. framtida industriell utbyggnad i Sverige bör inriktas på att lösa konflikten mellan industrisamhället och den biologiska miljön och förverkli-

ga en till ekologiska förutsättningar anpassad industrialism,

1983/84:2643 av Jan Hyttring (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att forsknings- och utvecklingsrådet i Värmland bör få statligt ekonomiskt stöd för att främja samverkan mellan småföretag och högskolan i Karlstad,

1983/84:2644 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om branschfrämjande åtgärder,

2. till Branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om de regionala utvecklingsfondernas verksamhet,

4. till Småföretagsutveckling för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 103 850 000 kr.,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om åtgärder för att främja industridesign,

6. avslår regeringens förslag att till Åtgärder för att främja industridesign för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.,

7. avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om fonden för industriellt utvecklingsarbete,

9. avslår regeringens förslag att till Stöd till industriellt utvecklingsarbete anvisa ett reservationsanslag av 200 000 000 kr. för budgetåret 1984/85,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om Sveriges Investeringsbank AB,

11. avslår regeringens förslag till ram för strukturgarantier och särskilda strukturgarantier,

12. avslår regeringens förslag till ram för statlig garanti enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån, m. m.,

13. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag,

14. avslår regeringens förslag till anslag för forskningsbidrag till teknikbaserade företag,

15. avslår regeringens förslag till medelstilldelning för forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag för budgetåren 1985/86 och 1986/87,

16. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om mikroelektroniskt utvecklingsarbete,

17. till Industriell utveckling inom mikroelektroniken för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,

18. medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver budgetåret

1984/85 ej disponerade medel, 17 000 000 kr. får användas till stöd för industriell utveckling inom mikroelektroniken,

19. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om åtgärder för teknikupphandling och underleverantörsutveckling,

20. avslår regeringens förslag att till Åtgärder för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling anvisa ett reservationsanslag av 26 000 000 kr. för budgetåret 1984/85,

21. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om stimulans till spridning av flexibla tillverkningssystem,

22. avslår regeringens förslag att till Stimulans för spridning av flexibla tillverkningssystem för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.,

25. med avslag på proposition 1983/84:135 anhåller om organisationsförslag beträffande SIND och STU i enlighet med vad som anförts i motionen,

26. till Statens industriverk: Förvaltningskostnader och Statens industriverk: Utredningsverksamhet för budgetåret 1984/85 anvisar ett gemensamt reservationsanslag av 41 000 0000 kr.,

1983/84:2645 av Erik Hovhammar m. fl. (m), vari – med motivering i motion 1983/84:2644 – hemställs att riksdagen beslutar om återinförande av forskningsavdrag i enlighet med tidigare gällande lagstiftning.

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1983/84:107* och som behandlas här är

1983/84:2595 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen beslutar återinföra möjligheten för företagen att göra avdrag för forsknings- och utvecklingsarbete enligt nu gällande regler (det s. k. FoU-avdraget),

1983/84:2605 av Erik Hovhammar (m) och Rune Gustavsson (c), vari hemställs att riksdagen till Teknikcentrum i Växjö, ur anslaget till Statens industriverk för småföretagsutveckling, anvisar 300 000 kr. för i motionen redovisade projekt för dynamisk simulering för mindre och medelstora företag.

De motioner *från allmänna motionstiden* som behandlas här är följande:

1983/84:419 av Sivert Carlsson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande behovet av fortsatt stöd till den manuella glasindustrin,

1983/84:423 av Börje Stensson (fp) och Christer Eirefelt (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om författningsändring beträffande investeringsbidrag och krediter från utvecklingsfond,

1983/84:458 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om ett åtgärdsprogram syftande till att styra eller påverka den pågående strukturomvandlingen med beaktande av samhällsintressena,

1983/84:559 av Bertil Danielsson (m) och Ewy Möller (m), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om företagsledarutbildning,

1983/84:693 av Ingvar Johnsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen beslutar anhålla hos regeringen att försöksverksamhet med ett lokalt teknikcentrum startas och att Trollhättan utses till försöksort,

1983/84:729 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari – med motivering i motion 1983/84:728 – hemställs att riksdagen uttalar sig för läkemedelsindustrins förstatligande och hemställer hos regeringen om förslag i enlighet härmed,

1983/84:851 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna de i motionen angivna riktlinjerna för industri- och näringspolitiken,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om småföretag och serviceföretag,

5. (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om teknisk utveckling,

1983/84:852 av Stig Alemyr m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om de mindre glasbrukens situation,

1983/84:853 av Wivi-Anne Cederqvist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om regionalt utvecklingscentrum för industriell elektronik i Sandviken,

1983/84:908 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om riktlinjerna för näringspolitiken,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet av förskjutning från selektiva till generella medel inom industri- och näringspolitiken,

5. hos regeringen begär förslag till stimulerande av löntagarägda företag i enlighet med vad som sägs i motionen,

6. beslutar att företagsanknutna andel-i-vinst-system bör stimuleras genom att de icke beläggs med socialförsäkringsavgifter,

7. uttalar att kommunal näringspolitik i de former som beskrivs i motionen är skadlig för marknadsekonomin,

9. uttalar att Sverige inom Nordiska rådet bör verka för ett närmare samarbete mellan de nordiska länderna så som beskrivs i motionen,

11 a). minskar anslaget B 1 Statens industriverk: Förvaltningskostnader med 5 milj. kr.,

1983/84:1030 av Karin Flodström (s), vari hemställs att riksdagen anhåller hos regeringen om en översyn, såväl innehållsmässigt som organisatoriskt, av statliga stöd, riktade till enskilda industriföretag,

1983/84:1031 av Filip Fridolfsson (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en utredning om egenföretagares personliga borgensåtaganden enligt vad som i motionen anförts,

1983/84:1074 av Eric Jönsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär att åtgärder vidtas i syfte att kartlägga och utveckla det skånska näringslivet och stärka dess tillväxt och förnyelse,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om särskilda forskningsinsatser inom bl. a. verkstadstekniska, datatekniska, mikroelektriska och livsmedelstekniska områden,

1983/84:1079 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällets attityd till småföretagare,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minskade krav på personlig borgen,

3. beslutar om successiv utvidgning av de regionala utvecklingsfondernas målgrupp till att inkludera hantverks- och serviceföretag,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om underleverantörernas situation,

1983/84:1363 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om småföretagspolitikens inriktning,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående stöd till den manuella glasindustrin,

1983/84:1873 av John Andersson (vpk), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en samhällsekonomisk utvärdering av företagsnedläggning,

1983/84:1879 av Elisabeth Fleetwood (m) och Birgitta Rydle (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Investeringsbanken bör underställas bankinspektionens tillsyn,

1983/84:1880 av Olle Grahn (fp) och Lars Ernestam (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts [om översyn av utvecklingsfondernas verksamhet],

1983/84:1881 av Ingemar Hallenius m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen anhåller att regeringen i kontakt med forsknings- och utvecklingsrådet samt utvecklingsfonden i Skaraborgs län på lämpligt sätt stöder de i motionen nämnda projekten i syfte att stimulera till ökad sysselsättning och teknisk utveckling i Skaraborgs län,

1983/84:1897 av Anders Svärd (c), vari hemställs att riksdagen

1. begär att regeringen låter genomföra en översyn av den selektiva industripolitiken i syfte att minska antalet stödformer och förenkla stödadministrationen,

2. begär att regeringen i princip låter kanalisera allt stöd till mindre och medelstora företag genom de regionala utvecklingsfonderna,

1983/84:2039 av Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1983/84:2037 – att riksdagen

1. hos regeringen begär att utvecklingsfonderna får möjlighet till en mer flexibel tillämpning av stödet till mindre och medelstora företag,

3. hos regeringen begär att möjligheterna till lokalisering av ett utvecklingscentrum för kemi i Söderhamn utreds vidare,

1983/84:2040 av Bertil Jonasson m. fl. (c, m, fp), vari hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ökad satsning inom elektronik- och dataområdet i Värmland,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående statligt bidrag för att möjliggöra tillkomsten av ett handelshus i Värmland,

1983/84:2049 av Karin Andersson m. fl. (c), vari – med motivering i motion 1983/84:2045 – hemställs att riksdagen uttalar att utvecklingsfonderna skall ha ett särskilt ansvar för att stimulera kvinnor till privat företagsamhet i enlighet med vad som anförts i motionen och att detta skrivs in i utvecklingsfondernas stadgar,

1983/84:2052 av Kjell Nilsson m. fl. (s), vari – med motivering i motion 1983/84:2051 – hemställs att riksdagen

1. hos regeringen anhåller att ett industripolitiskt program utformas för stimulans av svensk programvara,

2. hos regeringen anhåller att en plan utformas för en avancerad användning av informationsteknologin som kunskapskälla för kompetenta arbetare,

1983/84:2120 av Per Stenmarck m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (6) – med motivering i motion 1983/84:2116 – att riksdagen uttalar att ett verkstadstekniskt centrum snarast [bör] inrättas i Lund,

1983/84:2356 av Gunnar Björk i Gävle (c) och Gunnel Jonäng (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att fullfölja

etablering av ett regionalt utvecklingscentrum för industriell elektronik [i Sandviken],

1983/84:2357 av Gunhild Bolander (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av ett centrum för produktutveckling och uppfinnarverksamhet m. m. [på Gotland] i enlighet med vad som anförts i motionen,

1983/84:2363 av Nic Grönvall (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen [om upphandling av materiel och utrustning för hälso- och sjukvården],

1983/84:2376 av Sten Svensson m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag som syftar till att avveckla statens engagemang i regionala investment- och utvecklingsbolag,

2. begär att regeringen skyndsamt utarbetar förslag som tillgodoser de mindre och medelstora företagens behov av riskkapital,

1983/84:2466 av Ingemar Eliasson (fp) och Christer Eirefelt (fp), vari hemställs att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag angående central instans med uppgift att tillvarata hantverkets intressen,

2. hos regeringen begär förslag till ändring i utvecklingsfondernas instruktion i syfte att tillförsäkra hantverket viss andel av fondernas medel,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länsstyrelsernas ansvar för hantverkets utveckling,

1983/84:2478 av Bertil Måbrink (vpk) och Jörn Svensson (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

2. begär att regeringen inleder förhandlingar med länets trä- och massaindustrier om etablering av ett träkemiskt forskningscenter i Söderhamns kommun,

4. begär att regeringen vidtar åtgärder för att förverkliga vad som anförs om utveckling av transportmaterialindustrierna i Gävle och Bollnäs,

1983/84:2521 av Rolf Clarkson m. fl. (m), vari – med motivering i motion 1983/84:2518 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs under avsnittet Bilindustrin.

Motivering

I detta avsnitt återges motiveringen för vissa förslag av allmän och principiell natur rörande industripolitiken från de fyra oppositionspartierna. Motiveringen för övriga förslag inom samma ämnesområde i dessa motioner och i de andra motioner som behandlas i betänkandet återges i det följande under rubriken Utskottet.

Moderata samlingspartiet redovisar i motion 1983/84:851, som väcktes

under allmänna motionstiden, partiets syn på näringspolitiken i stort. Partiet vill bedriva en generell politik som varaktigt ökar lönsamheten, vitaliteten och omställningsförmågan inom hela ekonomin. Generell politik gör marknadsekonomin funktionsduglig, menar motionärerna. Ökad lönsamhet gör det möjligt för fler företag att tillhöra den expanderande delen av näringslivet. Man kan rensa undan ett antal selektiva insatser som nu utnyttjas och som under alla omständigheter har negativa verkningar. För att ytterligare stimulera de framåtsträvande företagen krävs dock särskilda åtgärder. Sålunda måste bl. a. den tekniska kompetensen förbättras, småföretagsamheten främjas, byråkratiska hinder minskas och exporten gynnas.

I motionen anförs vidare att den näringspolitik som förts sedan 1970-talet i hög grad har inriktats på förlusttäckningsbidrag till företag i kris. Genom stödpolitiken har resurser undandragits den utvecklingsdugliga delen av näringslivet. Konkurrensen har snedvridits, bidragstänkandet ökat och kapitalmarknaden snedbelastats.

Vidare pekas i motionen på småföretagens stora betydelse för den framtida tillväxten. Det är väsentligt att grundandet av nya småföretag underlättas. Bl. a. anförs att hoten om etableringskontroll måste undanröjas. Företagsbildningar bör kunna ske snabbt och enkelt. Vidare bör man förbättra möjligheterna för blivande företagare att satsa eget kapital. På lång sikt är möjligheterna till finansiering utomordentligt viktiga för företagen. Förutsättningarna att med dagens skattebelastning avsätta medel till det bundna egna kapitalet är emellertid små.

Beträffande servicesektorn anförs bl. a. att alltför mycket av tjänsteproduktionen sker inom den offentliga sektorn. Det är därför enligt motionärerna nödvändigt att stat och kommuner prövar vilka servicefunktioner som de måste ansvara för. Moderata samlingspartiet vill ha fri konkurrens och rättvisande kalkyler på vad den offentliga sektorns egenregiverksamhet egentligen kostar.

Motionärerna pekar slutligen på betydelsen av insatser för forskning och teknisk utveckling för den industriella förnyelsen. En viktig förutsättning för långsiktigt forsknings- och utvecklingsarbete inom företagen är en tillfredsställande lönsamhet. Vidare anförs att de mindre företagen spelar en mycket viktig roll för teknikförnyelsen i industrin. Detta gäller i första hand de företag som startas för att exploatera ny teknik. Brist på riskkapital kan dock göra det svårt för företagen att utvecklas. Tillkomsten av speciella riskkapitalföretag och OTC-listan har visserligen underlättat kapitalanskaffningen, säger motionärerna, men ett nytt skattesystem är angeläget för att öka utvecklingsinsatserna hos de mindre industriföretagen. Avskaffandet av det särskilda forskningsavdraget kommer enligt motionärerna att allvarligt försämra industrins möjligheter att expandera sin forsknings- och utvecklingsverksamhet. Moderata samlingspartiet anser det ytterst angeläget att forskningsavdraget ånyo kan komma företagen till del.

I motion 1983/84:2644, som har väckts med anledning av propositionen, framför moderata samlingspartiet med åberopande av den tidigare partimo-

tionen stark kritik mot regeringens förslag. De stödåtgärder som industriministern redogör för i propositionen är, sägs det i motionen, ett uttryck för den socialdemokratiska industripolitikens inriktning på selektiva insatser, en inriktning som enligt motionärerna saknar förutsättningar att bli framgångsrik. Statliga regleringar och stödåtgärder stör marknadens funktion. Med en fungerande kredit- och kapitalmarknad finns det endast i undantagsfall anledning för staten att medverka i industriprojekt, säger motionärerna.

Vidare anförs att det är väsentligt att goda förutsättningar skapas för småföretagssektorns tillväxt. Detta bör emellertid, anser motionärerna, inte ske genom selektiva bidrag utan genom sådana förändringar i skattesystemet och andra generella åtgärder som moderata samlingspartiet har föreslagit.

Centerpartiet betonar i två partimotioner starkt de små och medelstora företagens roll. I motion 1983/84:1363 om småföretagarpolitiken – från allmänna motionstiden – anförs att det är grundläggande för möjligheterna att få till stånd en positiv utveckling av den svenska ekonomin att den ökande viljan till initiativ och ansvar från de enskilda människornas sida inte stäcks. Motionärerna anser det vara av synnerlig vikt att den statliga industripolitiken utgår från en decentralistisk syn på hur näringsstrukturen bör utformas. I motionen hänvisas vidare till en rad förslag som har lagts fram i andra motioner från centerpartiet om bl. a. småföretagen. Ett av dessa förslag är att det särskilda forskningsavdraget återinförs.

I motion 1983/84:2641, som har väckts med anledning av propositionen, riktar centerpartiet principiell kritik mot uppläggningen av regeringens förslag. Det är förvånande, säger man, att regeringen i så hög grad försöker orientera politiken mot centralt administrerade program på skilda sektorer. Erfarenheterna visar enligt motionärerna att en decentralistisk och marknadsekonomisk inriktning bättre mobiliserar resurser och förutsättningar i övrigt för individer och företag i alla delar av landet. Vidare anförs att regeringens politik hittills har präglats av åtgärder som långsiktigt har en negativ och nedbrytande effekt på företagens miljö och företagandets villkor. Motionärerna pekar bl. a. på beslutet om löntagarfonder och skärpt beskattning av företagen.

Centerpartiet delar regeringens uppfattning att industripolitiken skall ha en effektiv och framtidsinriktad prägel. Emellertid anser centern inte, sägs det i motionen, att en positiv utveckling kan åstadkommas genom satsning på centrala program och utvecklingsformer som går småföretagen förbi. STU och de regionala utvecklingsfonderna borde få en större roll i industripolitiken, varigenom denna kan ges en mera decentralistisk och småföretagsinriktad prägel.

Folkpartiet tar upp allmänna frågor rörande industripolitiken i tre olika partimotioner. I motion 1983/84:908 från allmänna motionstiden anges riktlinjerna för partiets näringspolitik, som bygger på marknadsekonomi, fri konkurrens och frihandel. Den ekonomiska politiken bör ges en mera

generell inriktning, och en väsentligt högre lönsamhetsnivå än den genomsnittliga för 1970-talet måste accepteras, säger motionärerna. En väl fungerande marknad för riskkapital måste också upprätthållas. Vidare anförs att det behövs en förskjutning från selektiva till generella medel inom industripolitiken. Samhällsekonomiska kalkyler är nästan alltid behäftade med stor osäkerhet och bör därför bara i undantagsfall läggas till grund för selektiva ingrepp av olika slag, anför motionärerna.

I motion 1983/84:1079, som även den är från allmänna motionstiden, redovisar folkpartiet sin syn på de små och medelstora företagen. Dessa företag är, menar man, nödvändiga inslag i en liberal ekonomi, bl. a. genom att de ökar konsumenternas möjligheter att genom sitt köpval avgöra vilka varor som skall produceras. Enligt partiets uppfattning brister det fortfarande i kunskap om och förståelse för småföretagandets villkor. I motionen anges en rad åtgärder på bl. a. beskattningens område som folkpartiet har föreslagit, bl. a. ett återinförande av forskningsavdraget i syfte att stimulera de mindre företagen.

I motion 1983/84:2640, som har väckts med anledning av propositionen, kritiseras regeringens förslag utifrån den allmänna grundsyn som har redovisats i de tidigare motionerna. Det är, säger motionärerna, i huvudsak gammal socialdemokratisk industripolitik som presenteras i propositionen. Där saknas en tilltro till de enskilda företagen. Propositionen innebär inte något försök att rensa upp i den flora av stödformer som existerar, säger motionärerna. Den innehåller tvärtom förslag om ett antal nya sådana selektiva medel. Folkpartiet kan inte acceptera en utveckling mot en ännu mer selektiv industri- och näringspolitik.

Vänsterpartiet kommunisterna kritiserar i partimotion 1983/84:2642 regeringens förslag från helt andra utgångspunkter. Inledningsvis anförs att propositionen torde vara det mest ambitiösa material som presenterats för riksdagen inom ämnesområdet och att den gör det möjligt för riksdagen att inrikta sin diskussion på grundproblem och huvudlinjer. Emellertid riktas kritik såväl mot propositionens analytiska metod och begreppsapparat som mot dess politiska utgångspunkter, vilket för motionärernas del leder till väsentligt annorlunda slutsatser rörande industripolitikens mål och medel.

Kritiken går ut på – i stark sammanfattning – att propositionen bygger på "en idealiserad form av borgerliga fördomar", särskilt när det gäller synen på marknadsekonomin och dess betydelse för resursanvändningen. Det hävdas att en rad väsentliga egenskaper hos modern kapitalism inte omnämns, bl. a. utvecklingen mot monopolism och minskande flexibilitet.

Motionärerna ger uttryck för förvåning över "den skenbart avpolitiserade syn" som anlagts i propositionen. Ingenstans i denna behandlas ändamålet med "utvecklingen" och "förnyelsen". Det ställs inga nationella, politiska eller allmänt humanistiska krav på teknik och industri. Med denna alltigenom teknokratiska ansats blir industripolitiken, säger motionärerna, en fråga om att lägga saker till rätta för det ekonomiska etablissemanget,

"arbetarrörelsens självklara huvudmotståndare".

Motionärerna redovisar en alternativ syn på industriell utveckling, inriktad på de fyra huvudmålen att bevara den nationella självständigheten, att demokratisera de viktigaste sektorerna i det ekonomiska livet, att försvara det mänskliga arbetets värdighet och att avvärja den industriella utvecklingens hot mot levnadsmiljön. För att dessa mål skall nås måste själva maktstrukturen i samhället förändras. Arbetarrörelsen behöver, säger motionärerna, finansiella och organisatoriska redskap, som är oberoende av de hittills dominerande skikten i det ekonomiska livet. Som sådana redskap anges löntagarfonds- och ATP-systemet, aktiv kooperativ verksamhet och ett i samhällets ägo överfört affärsbanks- och kreditväsen.

Med hjälp av dessa redskap, säger motionärerna, bör en alternativ samhällelig industrisektor byggas upp, med inriktning på utvecklingsledande områden som t. ex. dator- och elektronikindustrin. Som viktiga uppgifter för en alltmer församhälleligad svensk industri anges bl. a. utveckling mot högre förädling och kunskapsinnehåll, utbyggnad av hemmamarknaden och utjämning av regionala skillnader. "Valet står mellan en industrialisering, grundad på humanistiska och socialistiska värderingar, och en industrialisering vars följd blir ett förråat klassamhälle, en allt brutalare kommersialisering och ett alltmer avancerat och svårbehärskat teknologiskt barbari."

Anslagsfrågor

Inledning

Förslag om anslag för budgetåret 1984/85 under industridepartementets huvudtitel till Industri m. m. (litt. B) och Teknisk utveckling m. m. (litt. F) har lagts fram i tre olika propositioner, nämligen budgetpropositionen (prop. 1983/84:100 bil. 14), proposition 1983/84:107 om forskning (bil. 9) och proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse.

Förslagen i *budgetpropositionen* har redan behandlats av riksdagen (NU 1983/84:25, rskr 1983/84:213). Därvid har medel anvisats till bl. a. statsstödd exportkreditgivning, stöd till tekoindustrin, rymdverksamhet, patent- och registreringsverket samt provning.

I *proposition 1983/84:107* om forskning har lagts fram förslag om anslag till styrelsen för teknisk utveckling (STU). Förutom anslag för budgetåret 1984/85 föreslås bl. a. anslagsramar för de följande två åren. Näringsutskottet behandlar dessa frågor i sitt betänkande NU 1983/84:45.

Förslag om anslag till övriga ändamål inom områdena industri och teknisk utveckling har lagts fram i *proposition 1983/84:135* om industriell tillväxt och förnyelse. Dessa anslagsfrågor behandlas av näringsutskottet i föreliggande betänkande med ett undantag, nämligen anslaget till åtgärder för havsindustriell kompetensutveckling. Medel för detta ändamål har redan anvisats av riksdagen i samband med behandlingen av övriga frågor om svensk havsresursverksamhet (prop. 1983/84:10, NU 1983/84:26, rskr 1983/84:275).

Det stöd som STU ger till olika institutioner och företag m. fl. syftar i hög grad till att främja industriell tillväxt och förnyelse. Frågan om STU:s verksamhet har alltså ett nära sakligt samband med de frågor om olika industripolitiska åtgärder som behandlas i detta betänkande. I flera av de motioner som har väckts med anledning av proposition 1983/84:135 berörs olika frågor om avvägningen mellan STU:s och andra organs verksamhet.

Mot bakgrund härav lämnas i det följande en samlad redovisning av regeringens förslag i de två propositionerna om anslag till såväl STU som andra ändamål inom det aktuella området. På motsvarande sätt redovisas de alternativ oppositionspartierna har lagt fram i sina partimotioner.

Regeringens förslag

De aktuella förslagen i propositionerna 1983/84:107 och 1983/84:135 om anslag för budgetåret 1984/85 redovisas i tabell 1, liksom – i förekommande fall – den föreslagna treårsramen för perioden 1984/85–1986/87. Som jämförelse anges även anslag som har anvisats för innevarande budgetår.

Tabell 1. Anslag till vissa industripolitiska ändamål (prop. 1983/84:107 och 1983/84:135) (milj. kr.)

Anslag		1983/84 anvisat	1984/85 förslag	1984/85–1986/87 treårsram[1]
B 1, B 3	SIND	46,1	46,8	
B 13	Branschfrämjande åtgärder	27,7	20,3	662
B 16	Småföretagsutveckling	101,9	146,9	
B 14	Flexibla tillverkningssystem	–	5,0[2]	15
B 15	Havsindustriell kompetensutveckling		7,0[2]	20
B 17	Industridesign	–	5,0[2]	15
B 18	Förlusttäckning vid garantier	160,0	160,0	480[3]
B 20	Teknikupphandling	–	9,0[2]	26
	Summa litt. B	**335,7**	**400,0**	**1 218**
F 1, F 3	STU (nettoanslag)	633,8	627,0	
	(medelsanvändning)	(671,2)	(696,1)	2 199
F 11	IVA	3,7	4,4	..
F 13	Industrifonden	150,0	200,0	600
F 17	Teknikbaserade småföretag	–	20,0	62,5
F 18, F 19	Mikroelektroniken	26,0	38,5	95,5
	Summa litt. F	**813,5**	**889,9**	**2 957**
	Småföretagsfond[4]	–	100	100[5]
	Totalt	**1 149,2**	**1 389,9**	**4 275**

[1] Inkl. pris- och löneomräkning för 1985/86–1986/87.
[2] Hela beloppet för treårsperioden begärs för 1984/85 av anslagstekniska skäl.
[3] Ej treårsram. Samma nivå som 1984/85 har antagits.
[4] Finansieras inom ramen för ATP-systemet.
[5] Ej treårsram. Beloppet kan komma att höjas vid behov.

Anm. I tabellen redovisas även det i prop. 1983/84:135 föreslagna anslaget till åtgärder för havsindustriell kompetensutveckling, som numera har anvisats av riksdagen.

Regeringens förslag för budgetåret 1984/85 innebär alltså en nominell ökning av anslagen för angivna ändamål med 241 milj. kr. eller ca 21 % jämfört med innevarande budgetår. Vid jämförelsen bör beaktas att de medel som föreslås till Industrifonden, dvs. 200 milj. kr. för budgetåret 1984/85 och 600 milj. kr. för treårsperioden, innebär ett nytt åtagande. Gällande treårsperiod för fonden löper ut med utgången av innevarande budgetår.

Oppositionens förslag

Partimotionerna från moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet innehåller yrkanden som innebär betydande avvikelser från regeringens förslag. Vänsterpartiet kommunisterna har däremot avstått från att föra fram yrkanden i anslagsfrågor.

En sammanfattning av de tre borgerliga partiernas yrkanden i förhållande till regeringens förslag ges i tabell 2.

Tabell 2. Motionsyrkanden om anslag till vissa industripolitiska ändamål för budgetåret 1984/85 i förhållande till regeringens förslag (milj. kr.)

	m	c	fp
SIND	– 5,8		– 7,5
Branschfrämjande åtgärder	– 10,3		– 5,0
Småföretagsutveckling	– 43,0	+ 5,0	– 56,0
Övrigt litt. B	– 19,0	– 5,0	– 19,0[1]
STU	– 70,0[2]	+ 50,0[3]	+ 8,0[1]
Industrifonden	– 200,0	– 50,0[3]	– 200,0
Övrigt litt. F	– 33,5		– 20,0
Summa	**– 381,6**		**– 299,5**
Småföretagsfond	– 100,0	– 100,0	– 100,0
Totalt	**– 481,6**	**– 100,0**	**– 399,5**

[1] 8 milj. kr. för teknikupphandling förs över till STU.

[2] Förs över till nytt tekniskt-vetenskapligt forskningsråd under utbildningsdepartementets huvudtitel.

[3] Förs över från Industrifonden till STU.

Anm. Hänsyn har i tabellen inte tagits till ett motionsyrkande från moderata samlingspartiet om avslag på regeringens förslag om medel till havsindustriell kompetensutveckling. Detta yrkande vidhölls ej under riksdagsbehandlingen.

Av tabellen framgår att de tre borgerliga partierna i sina motioner yrkar avslag på förslaget om en småföretagsfond. I övrigt yrkar moderata samlingspartiet och folkpartiet på betydande anslagsminskningar, medan centerpartiet yrkar på vissa omfördelningar mellan anslag inom den av regeringen föreslagna ramen.

I några fall har motionsyrkanden i anslagsfrågor kopplats till yrkanden i beskattningsfrågor. Exempelvis har såväl moderata samlingspartiet som

folkpartiet yrkat på att det särskilda forskningsavdraget återinförs och därvid hänvisat till att de av resp. parti begärda anslagsminskningarna skapar statsfinansiellt utrymme härför.

Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden, m. m.

Industrins forsknings- och utvecklingskostnader

Industridepartementet har i rapporten Industri och industripolitik, som publicerades i mars 1984, lämnat vissa uppgifter om industrins kostnader för forskning och utveckling (FoU). Följande redovisning bygger på ifrågavarande avsnitt av rapporten (s. 38 f.).

Industriföretagen i Sverige svarar för drygt 60 % av all teknisk-naturvetenskaplig FoU i Sverige, och de finansierar till 9/10 sin egen FoU. Ytterligare nära 10 % utförs inom företagssektorn i privata forskningsinstitut och affärsverk. Drygt 20 % utförs inom universitet och högskolor, och resterande nära 10 % bedrivs vid statliga forskningsinstitut och offentliga myndigheter.

Totalt uppgick industrins FoU-utgifter år 1981 till drygt 7 000 milj. kr. För 1983 uppskattar statistiska centralbyrån (SCB) industrins FoU-utgifter till nära 9 200 milj. kr. Det skulle innebära att industrins FoU-utgifter sedan år 1979 i löpande priser har ökat med i genomsnitt ca 15 % årligen.

Större delen av företagens FoU-verksamhet är inriktad på vidareutveckling av befintliga produkter och processer. En mindre men sannolikt växande del av FoU-aktiviteterna syftar till att utveckla nya produkter och processer. Forskning av den typ som utförs vid universitet och högskolor utgör en mycket begränsad del av industrins FoU-verksamhet.

Från år 1973 till år 1981 har industrins FoU-investeringar ökat från 21 % till 39 % av investeringarna i maskiner och anläggningar. I många företag och branscher är FoU-investeringarna jämförbara med och i vissa fall t. o. m. större än investeringarna i maskiner och anläggningar. Också FoU-investeringarnas andel av industrins förädlingsvärde har ökat kraftigt under samma period, från 4,1 % till 7,1 %.

Efter en period av långsam tillväxt i industrins FoU-investeringar under 1970-talets senare hälft har industrins FoU-resurser förstärkts betydligt. År 1981 utfördes enligt SCB:s forskningsstatistik ca 23 000 FoU-årsverken i industrin, vilket var ca 7 % fler än under år 1979. Antalet utförda FoU-årsverken i industrin väntas komma att bli ca 25 000 under år 1983, vilket är drygt 8 % fler än år 1981.

I stort sett hela den ökningen faller inom elektro-, transportmedels- och läkemedelsindustrin. För elektroindustrin bedöms ökningen bli ca 1 050 FoU-årsverken, vilket motsvarar en ökning med ca 20 %. I läkemedelsindustrin bedöms ökningen från 1981 till 1983 bli ca 13 % och i transportmedelsindustrin uppskattas ökningen till ca 10 %.

Läkemedelsindustrin är den i särklass mest FoU-intensiva branschen.

Dess FoU-utgifter motsvarade år 1981 ca 36 % av branschens förädlingsvärde.

Ytterligare tre branscher hade år 1981 FoU-utgifter som översteg 10 % av förädlingsvärdet, nämligen elektroindustrin, transportmedelsindustrin och instrumentindustrin. FoU-intensiteten var i alla övriga branscher lägre än genomsnittet för samtliga branscher.

I tabell 3 redovisas industrins FoU-kostnader med fördelning på olika branscher.

Tabell 3. Industrins FoU-kostnader år 1981 (milj. kr.)

Bransch	FoU-årsverken		FoU-kostnader		
	Totalt	I proc. av totala årsverken	Totalt	I proc. av totala investeringar	I proc. av förädlingsvärdet
Gruvor och mineralbrott	85	1,1	59	14,5	4,9
Massa- och pappersindustri	933	1,2	294	7,1	2,3
Läkemedelsindustri	1 878	22,8	567	260,1	35,8
Övrig kemisk industri	916	3,8	235	27,6	6,3
Järn- och stålverk	1 269	2,6	332	18,5	6,0
Maskinindustri	3 284	3,2	1 055	53,5	6,9
Elektroindustri	5 659	7,5	1 963	158,9	18,3
Transportmedelsindustri utom skeppsvarv	6 177	8,3	1 790	94,0	16,1
Instrumentfabriker	533	5,8	152	107,8	12,3
Övriga branscher	2 325	0,8	640	12,5	1,7
Totalt	**23 059**	**3,2**	**7 087**	**39,9**	**7,1**

Industrins FoU-resurser är starkt koncentrerade till de större företagen. Företag med fler än 500 anställda svarar för omkring 94 % av industrins FoU-kostnader. Problem med statistiken gör dock att småföretagens andel sannolikt är underskattad. Av de drygt 600 företag som bedriver FoU-verksamhet av någon nämnvärd omfattning svarar de 10 största FoU-företagen för ca 2/3 och detta trots att finansiellt fristående företag inom en koncern då räknas var för sig.

Det finns många tecken som tyder på att företag över hela världen har ökat sina investeringar i teknik och know-how under senare år. Fem grundteknologiområden, som i flera avseenden överlappar varandra, tilldrar sig därvid det största intresset:

- mikroelektronik och informationsteknologi,
- avancerad produktionsteknik för verkstadsindustrin,
- materialteknik,
- bioteknik och biomedicinsk teknik,
- nya energikällor och teknik för energianvändning.

Av årsberättelserna för de mest FoU-intensiva svenska storföretagen framgår att flertalet av dessa företag planerar att förstärka de egna FoU-resurserna inom något eller några av dessa breda teknikområden. Också företagsköp och utökad samverkan eller direkt samarbete med FoU-resurser vid andra företag och vid forskningsinstitutioner framhålls som allt viktigare inslag i företagens ansträngningar att förstärka sina positioner inom expansiva framtidsområden.

Industristödet

I den nyssnämnda rapporten Industri och industripolitik (s. 14–16) lämnas även vissa uppgifter om utvecklingen av det statliga industristödet. Följande redovisning bygger i huvudsak härpå.

I tabell 4 återges nettokostnaderna för industristödet exkl. energistöd under de fem senaste åren. Med nettokostnader avses det faktiskt utbetalade stödet, efter avdrag av intäkter i form av räntor, garantiavgifter m. m. Beräkningssättet skiljer sig från det som används i t. ex. långtidsbudgeten.

Tabell 4. Industristöd budgetåren 1978/79–1982/83 (exkl. energistöd)

Budgetår	Löpande priser milj. kr.	Andel i % av statsbudgeten	BNP
1978/79	5 926	3,7	1,5
1979/80	8 451	4,6	1,8
1980/81	7 755	3,6	1,5
1981/82	10 895	4,6	1,9
1982/83	16 910	6,1	2,7

Som framgår av tabellen var kostnaderna för industristödet budgetåret 1982/83 mycket höga, vilket berodde på de extraordinära insatser som gjordes detta år för att täcka förluster hos bl. a. vissa statliga krisföretag och rekonstruera företagen finansiellt med sikte på att åstadkomma framtida lönsamhet.

I tabell 5 har stödet fördelats på stödgrupper och viktigare stödformer.

Tabell 5. Industristöd budgetåren 1980/81–1982/83 (milj. kr. i löpande priser)

	1980/81	1981/82	1982/83
Icke-permanent stöd	4 684	7 642	11 794
därav varven	1 857	4 381	4 542
stålindustrin	918	619	482
Statsföretag (generellt)	200	61	2 580
LKAB	772	1 923	1 383
skogsindustrin	334	300	2 509
Branschstöd	370	314	327
därav s. k. äldrestöd till tekoindustrin	313	257	283
FoU-stöd	686	543	585
därav STU, stöd till teknisk FoU	271	266	261
forskningsavdrag	167	184	230
Exportstöd	371	1 085	2 362
därav SEK-stöd	229	674	1 664
exportkreditgarantier	38	284	553
Regionalpolitiskt stöd	1 015	667	1 178
därav lokaliseringsstöd	738	291	683
transportstöd	153	155	158
Regioninvest i Norr	13	63	122
Småföretagsstöd	128	137	211
därav industrigarantilån	78	52	99
Övrigt stöd	501	507	452
därav nedsättning av energiskatten	499	500	430

De större posterna i tabellen föranleder följande kommentarer.

Det *icke-permanenta stödet* ("krisstödet") svarade år 1982/83 för ca två tredjedelar av industristödet. En omfattande rekonstruktion av de statliga företagen genomfördes. LKAB, ASSI, SSAB, Svenska Petroleum och NJA skildes ut ur Statsföretag. Koncernen befriades därmed från sina mest förlusttyngda delar. För aktierna betalade staten 2 400 milj. kr. ASSI fick ett kapitaltillskott på 2 000 milj. kr. Ett villkorslån på 275 milj. kr. avskrevs. LKAB beviljades bidrag med 1 430 milj. kr. och SSAB ett lån för rekonstruktionsändamål med 200 milj. kr.

Beslut fattades också om mycket stora stödinsatser för varvsindustrin. Rederiet Zenit Shipping AB, som äger huvuddelen av Svenska Varv AB:s betydande fartygsinnehav, skiljdes ut ur Svenska Varv. Zenit har gått med mycket stora förluster. Bolaget beviljades kapitaltillskott på 3 000 milj. kr., varav 2 000 milj. kr. betalades ut budgetåret 1982/83. Hela nettokostnaden för varvsstödet var budgetåret 1982/83 4 540 milj. kr.

Det näst största delområdet är *exportstödet.* Nettokostnaden budgetåret 1982/83 fördubblades jämfört med föregående budgetår. Denna ökning faller till större delen på SEK-systemets fortsatta expansion. Även kostnaderna för exportkreditgarantierna ökade kraftigt till följd av betalningsproblem i vissa länder.

Det *regionalpolitiska stödet* ökade också kraftigt. Det motsvarar 7 % av hela stödet. Ökningen har dock skett från en extremt låg nivå 1981/82, då efterfrågan på lokaliseringsstöd var mycket liten på grund av den svaga

investeringsaktiviteten.

Stödet till forskning och utveckling (FoU-stödet) svarade för endast 3 % av industristödets nettokostnader budgetåret 1982/83. Ca 40 % av FoU-stödet utgjordes av det särskilda forskningsavdraget. Nettokostnaden för detta avdrag, dvs. det belopp som undandragits beskattningen genom avdragsmöjligheten, beräknas till 230 milj. kr. på grundval av vissa schablonmässiga antaganden. Det särskilda forskningsavdraget har avskaffats i och med utgången av år 1983.

Branschstödet består av stödet till SIND:s programbranscher och av det s. k. äldrestödet. De branscher som berörs är f. n. tekoindustrin, den manuella glasindustrin och den träbearbetande industrin (inkl. sågverksindustrin). Nettokostnaderna svarade budgetåret 1982/83 mot ca 2 % av totalkostnaden. Ungefär 90 % av branschstödet går till tekoindustrin. Den största kostnadsposten är äldrestödet, 280 milj. kr., som anvisas över arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel. Detta stöd skall enligt 1983 års beslut om tekopolitiken trappas ned.

Stödet till de små och medelstora företagen är en mycket liten del av industristödet, endast ca 1 %. Stödet utgår till allra största delen i form av lån och garantier. Därför är utgiften brutto avsevärt större än nettokostnaden. År 1982 lånade utvecklingsfonderna ut 340 milj. kr. som rörelselån.

I gruppen *övrigt* ingår två stödformer som inte har kunnat placeras in i någon av de andra ändamålsgrupperna, nämligen nedsättning av energiskatten och det s. k. hemmamatchningsstödet. Nedsättningen av energiskatten gynnar pappers- och massaindustrin och annan industri med energiintensiv produktion.

Utestående *statliga lån* uppgick vid utgången av budgetåret 1982/83 till 33 miljarder kronor, vilket innebar en ökning med drygt 10 miljarder kronor på ett år. Ökningen av lånestocken beror helt på expansionen av de statsunderstödda exportkrediterna (SEK-systemet), som uppgick till ca 24 miljarder kronor. Andra stora utestående lån är lokaliseringslånen med 3 600 milj. kr. och utvecklingsfondernas rörelselån med 1 100 milj. kr.

Vid sidan av det faktiskt utbetalade stödet har staten gjort mycket stora ekonomiska åtaganden i form av *garantier*. De utestående garantierna uppgick vid utgången av budgetåret 1982/83 till ca 50 miljarder kronor, vilket innebar en ökning med 10 miljarder kronor under budgetåret. Garantierna utgjordes nästan helt av tre stöd, nämligen fartygskreditgarantierna, stödet till beställare av svenskbyggda fartyg och exportkreditgarantierna. Knappt 600 milj. kr. fanns utestående som industrigarantilån.

Enligt en *prognos för budgetåret 1983/84* väntas en kraftig minskning av industristödet jämfört med budgetåret 1982/83. Minskningen faller på det icke-permanenta stödet. Genom de stora kapitaltillskotten till de statliga företagen är deras finansiella situation f. n. relativt god. De har också gynnats av konjunkturuppgången och av devalveringen. Genomförda strukturförändringar och kapacitetsnedskärningar börjar ge resultat. Nettokostnaderna

för det icke-permanenta stödet kan därmed uppskattas till mindre än tredjedelen av stödet föregående budgetår. Kostnaderna består så gott som helt av utbetalningar enligt tidigare beslut eller kostnader för tidigare givna lån och tillskott av aktiekapital.

Bland övriga kategorier stöd är inga dramatiska förändringar att vänta. FoU-stödet minskar till följd av att det särskilda forskningsavdraget avskaffas, medan kostnaderna för Industrifonden ökar. Nettoeffekten blir en minskning. Det regionalpolitiska stödet ökar på grund av kapitaltillskottet till Regioninvest i Norr AB och ökade kostnader för nedsättningen av socialavgifterna i Norrbotten. Kostnaderna för SEK-systemet förväntas ligga på ungefär oförändrad nivå.

Krisstödet kommer budgetåret 1983/84 att vara mindre än det offensivt inriktade stödet. Inte sedan budgetåret 1975/76 har detta varit fallet. Industristödets sammansättning har därmed drastiskt förändrats.

Det särskilda forskningsavdraget

Under åren 1973–1983 har skattskyldiga haft rätt till ett särskilt forskningsavdrag enligt lagen (1973:421) om särskilt forskningsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt. Lagen var tillämplig på skattskyldiga som bedrev industriell tillverkning och som hade kostnader för tekniskt och naturvetenskapligt FoU-arbete. Lagen var ursprungligen tidsbegränsad men permanentades år 1982 (prop. 1981/82:70, SkU 1981/82:24, rskr 1981/82:100), varvid också vissa ändringar av regelsystemet skedde.

Det särskilda forskningsavdraget utgjordes av ett basavdrag och ett ökningsavdrag. Underlaget för basavdraget var dels lönekostnader för anställda vars arbete till övervägande del avsåg FoU-arbete, dels kostnader för förvärv av FoU-resultat. Efter 1982 års lagändring utgjorde basavdraget 5 % av underlaget. Ökningsavdraget utgjorde 30 % av den ökning av underlaget för basavdrag som skett mellan två kalenderår.

Hösten 1983 lade regeringen fram förslag om slopande av avdragsrätten. Finansministern angav följande motiv för förslaget (prop. 1983/84:64 s. 15 f.):

Syftet med avdraget har varit att öka företagens insatser för forskning och utveckling. Utförda undersökningar styrker emellertid inte att avdraget fått denna effekt. Tvärtom finns indikationer på att avdraget kommit att fungera mer som en skattesubvention till FoU-intensiva företag än som en verklig stimulans till ökat FoU-arbete. Endast en mindre del av de skatteintäkter som på detta sätt undandragits staten har kommit den tekniska utvecklingen till godo. Detta är fullt förklarligt med tanke på att stödet utformats som en skattelättnad som tillfaller företaget först lång tid efter det att beslut om FoU-insatser har fattats.

I det nuvarande statsfinansiella läget kan det enligt min mening inte anses motiverat att behålla det särskilda forskningsavdraget. Effekten är alltför liten för att motivera den stora statsfinansiella kostnad som uppkommer. Ett

slopande av avdraget ligger också i linje med min tidigare redovisade strävan att bredda underlaget för företagsbeskattningen. Till detta kommer att systemet med forskningsavdrag är synnerligen komplicerat för både företagen och taxeringsmyndigheterna. Min uppfattning är sammanfattningsvis att det nuvarande FoU-avdraget skall upphöra att gälla. Avdragsrätten bör slopas fr. o. m. 1985 års taxering. För att undvika retroaktivitet bör dock rätten till FoU-avdrag finnas kvar i fråga om beskattningsår som har påbörjats före ingången av år 1984.

De medel som på grund av avdragsbortfallet tillförs statskassan bör enligt min mening utnyttjas för att i andra former genom forskning främja industriell förnyelse. Enligt vad jag har erfarit är avsikten att propositioner om forskning samt om industriell tillväxt och förnyelse skall föreläggas riksdagen på nyåret. I det sammanhanget kommer särskilda åtgärder att föreslås för att främja forsknings- och utvecklingsverksamheten hos de mindre och medelstora företagen. Jag vill också nämna att en proposition om ett nationellt mikroelektronikprogram redan har förelagts riksdagen.

Skatteutskottet (SkU 1983/84:14) tillstyrkte regeringens förslag, varvid de tre borgerliga partiernas företrädare avgav en gemensam reservation. Riksdagen följde utskottet.

Uppgifter rörande omfattningen av de särskilda forskningsavdragen lämnas årligen i riksrevisionsverkets reviderade inkomstberäkning för resp. år, vilken fogas som bilaga till kompletteringspropositionen (senast prop. 1983/84:150 bil. 1.3 s. 30). Uppgifterna baseras på en enkät till företagen.

Avdragen för de fem senaste åren uppgår enligt dessa uppgifter till följande belopp (milj. kr.):

	Totalt	Därav företag med fler än 500 anställda
1979	450	392
1980	451	406
1981	524	448
1982	729	665
1983	762	552

Av uppgifterna framgår att avdragen har ökat kraftigt från år 1982. Storföretagens andel av de totala avdragen, som tidigare under perioden var 85 à 90 %, har år 1983 minskat till 72 %.

Statliga företagsstöd

Riksrevisionsverket (RRV) har i en rapport, som ingavs till regeringen i september 1983, granskat ett antal statliga stöd i form av bidrag, lån och garantier till privata företag. I första hand har stöd med arbetsmarknadspolitisk, regionalpolitisk, industripolitisk och beredskapspolitisk inriktning berörts. Det innebär ungefär 30 stöd på tillsammans f. n. ca 5 miljarder kronor om året. Det totala antalet statliga stöd är f. n. ca 100 till en årlig kostnad av 20 à 25 miljarder kronor. – Rapporten har remissbehandlats.

RRV:s granskningsrapport behandlar endast till viss del det statliga industristöd som redovisats i föregående avsnitt. Stöd som granskats är bl. a. industrigarantilån, branschstödet genom SIND, Industrifondens och de regionala utvecklingsfondernas långivning samt STU:s stöd till FoU. Det icke-permanenta krisstödet och exportstödet omfattas inte av rapporten.

Syftet med RRV:s granskning har varit att ta reda på hur stödgivande organ ser till att förverkliga statsmakternas mål för stöden. Granskningsarbetet har bedrivits i form av undersökningar av stöd till företag i fyra kommuner i olika delar av landet. Arbetet har inriktats på att se hur stödsystemet normalt fungerar snarare än på att kontrollera hur stöd har lämnats i enskilda fall.

Granskningen har gett i korthet följande resultat. Stödgivande organ följer på det hela taget gällande bestämmelser, men ofta saknas det överblick över stödsystemet i dess helhet. Även om de granskade stöden i en del fall kan fungera bra och ha avsedda effekter har RRV hittat flera typexempel på hur stöden misslyckats att nå sina syften. Följande fem typexempel anges:

- Bidragen kan ha den oavsedda effekten att hålla icke lönsamma företag vid liv, t. ex. när flera bidrag ges till samma företag.
- Bidragen påverkar ofta inte som meningen är företagens beteende – t.ex. nyrekrytering, utbildning, permitteringar – utan dessa får pengar som en ren resursförstärkning.
- Stödsystemet är så krångligt och svåröverskådligt att småföretag ibland inte klarar av att söka stöd de kan vara berättigade till.
- Företag får ibland förmånligt statligt investeringsstöd fast de lika gärna kunde ha fått banklån.
- Investeringsstöden har ibland lett till alltför snabb utbyggnad och expansion av företag, som sedan inte har kunnat fullfölja satsningarna.

RRV diskuterar flera vägar att förbättra det granskade stödsystemet för att sådana fel så långt möjligt skall kunna undvikas. Utgångspunkten för resonemangen är att företagsstöden i första hand skall verka offensivt, dvs. bidra till näringslivets omvandling och tillväxt genom att gå till företag som kan ha tillfälliga finansieringsproblem men bedöms vara långsiktigt lönsamma och utvecklingsbara. RRV:s bedömningar sammanfattas i följande punkter:

- RRV anser att *bidrag till drift* bör användas mycket restriktivt och att de därför bör omprövas i den mån så inte redan skett. Denna ståndpunkt motiveras av att driftbidrag som i varje enskilt fall oftast beslutas utan hänsyn till företagens lönsamhet riskerar att verka defensivt, inte offensivt.
- *Stöden till investeringar och allmän resursförstärkning* bör användas mer offensivt. De bör kunna ges inte bara till fysiska investeringar utan också till företagsutveckling, marknadsföring o. d. Stöden bör kunna skäras ned för att stimulera till bättre planering och prioritering av de statliga stöden så att felsatsningar i görligaste mån undviks. RRV påpekar att bidrag f. n.

oftast beviljas med maximalt tillåtna belopp, vilket kan leda till misshushållning. Vidare föreslås stöden i princip ges i form av lån eller garanti, inte som bidrag eller s. k. avskrivningslån.
- Man bör överväga en *enklare organisation av stöden* som erbjuder en bättre överblick av systemet och rationellare stödhantering.

Dessutom för RRV fram en rad mindre genomgripande rekommendationer och synpunkter, bl. a. att informationen om utbetalda stöd bör förbättras t. ex. genom att man för samtliga stöd ställer som villkor att de öppet anges i årsredovisningen för resp. företag.

De små och medelstora företagens finansiella situation

Utredningen om de små och medelstora företagens finansiella situation (utredare: ambassadör Johan Nordenfalk) har i sitt slutbetänkande (SOU 1983:59) Kreativ finansiering lagt fram ett antal förslag som syftar till att skapa bättre förutsättningar för småföretagens finansiering.

Betänkandet har remissbehandlats. Beredningen av förslagen pågår i regeringskansliet.

Till grund för utredningens förslag ligger bl. a. det synsättet att vad som krävs för att underlätta de små och medelstora företagens finansiering i allmänhet endast är mindre justeringar i det alltmer komplexa regelsystem som vuxit fram som en följd av den allmänna samhällsutvecklingen och som på olika sätt medfört hinder för utvecklingen av dessa företag. En annan utgångspunkt är att småföretagen inte bör ges sämre förutsättningar än större företag, som normalt har helt andra resurser för att överblicka och hantera olika regelsystem. Vidare betonas vikten av att det finns en mångfald olika finansieringslösningar att tillgå för småföretagen med hänsyn till att deras situation och finansieringsbehov varierar starkt.

Här ges en kort sammanfattning av utredningens förslag.

Lånefinansiering

Med dagens höga räntenläge har kostnaderna för lånefinansiering blivit betungande för många småföretag. Utredningen föreslår mot bakgrund härav bl. a. följande.

- Flexiblare ränte- och amorteringsvillkor införs som är bättre anpassade till företagens kassaflöden. Till en del har detta redan skett genom att regleringen av bankernas utlåningsräntor upphävts fr. o. m. maj 1983.
- Realräntelån med låg nominell ränta införs. Lånen anknyts till prisutvecklingen för en råvara e. d. som företaget innehar.
- Särskilda småföretagsobligationer införs. Dessa kan vara antingen obligationer med låg skattefri ränta, obligationer som emitteras till underkurs med låg ränta eller premieobligationer.

- Företagen ges bättre möjligheter att säkra sig mot kursförluster på utlandslån, t. ex. genom ett statsstött garantisystem.
- De krav på formell säkerhet som ställs vid kreditprövningen lindras. Vid personlig borgen bör t. ex. företagarens borgensåtagande begränsas så att det står i rimlig proportion till hans ekonomiska ställning. Ett gemensamt uttalande härom gjordes år 1982 av bankerna och bankinspektionen (publicerat som nr 35 i bankinspektionens s. k. etikserie). Utredningen föreslår att uttalandet av regeringen delges de statliga kreditförmedlande organen i syfte att nå större enhetlighet i bruket av personlig borgen.

Återlån av socialavgifter

Enligt utredningen har socialavgifterna blivit en allt tyngre finansiell belastning för småföretagen, bl. a. likviditetsmässigt. För varje sysselsatt skall i dag närmare en halv extra årslön inbetalas i form av sådana avgifter.

I fråga om återlån till nystartade företag föreslår utredningen ett av följande två alternativ.

- Nedsättning av socialavgifterna medges till 50 % under första året, varefter uttaget successivt höjs till 100 % under de fem följande åren.
- De nystartade företagen ges möjlighet att i rörelsen disponera medel, "särskilda återlån", motsvarande de tre första årens avgifter.

Kostnaderna för att genomföra förslagen uppskattas till 2,1 resp. 1,4 miljarder kronor i kontinuerlig nivå.

Vidare föreslås att de små och medelstora företagen generellt sett ges bättre möjligheter till återlån av tilläggspensionsavgifter. Detta föreslås ske genom att rätten till återlån höjs från f. n. 50 % till 100 % av det belopp som har betalats in.

Generationsskiften

Enligt utredningen leder generationsskiften ofta till en finansiell dränering av företagen genom krav på utlösen från delägare och genom betydande skatter. För att mildra effekterna härav föreslås bl. a. följande åtgärder.

- Möjligheterna till konvertering till olika slags aktier ökas i syfte att underlätta för meddelägare att kvarstå med riskkapital.
- I fall då utlösen av delägare erfordras ges kvarstående delägare bättre möjligheter att låna ur företaget genom att nuvarande låneförbudsregler mjukas upp.
- Företaget ges möjlighet att inom vissa ramar lösa in företagets egna aktier.
- Vissa smärre justeringar i arvs- och gåvobeskattningen görs i avvaktan på kommande förslag från företagsskattekommittén (B 1979:13), som har i uppdrag bl. a. att göra en samlad översyn av kapitalbeskattningen i familjeföretag.

Statligt kreditstöd

Utredningen för en diskussion kring den principiella utformningen av statens kreditstöd till små och medelstora företag. Därvid förordas en något ökad användning av skattefördelar och tillskott av eget kapital som stödformer samtidigt med en något restriktivare användning av lån och bidrag.

I anslutning härtill föreslår utredningen, i syfte främst att underlätta för kvinnor att bli egna företagare, att möjlighet öppnas för de regionala utvecklingsfonderna att mot avgift lämna garanti för nyföretagare för upplåning av startkapital.

I samma syfte föreslås att på försök en utvecklingsfond ges möjlighet att med rådgivning bistå företagare även inom andra näringsgrenar än de som f. n. ingår i fondernas verksamhetsområde.

Övrigt

Utredningen tar upp ett antal övriga frågor av betydelse för småföretagens finansiering. Bl. a. föreslås att möjlighet införs för företag att till sina anställda utge optionsbevis med rätt att teckna aktier i företaget.

De regionala utvecklingsfondernas företagsservice

På regeringens uppdrag har statens industriverk utrett frågan om utformningen av de framtida företagsserviceinsatserna vid de regionala utvecklingsfonderna. Arbetet har redovisats i oktober 1983 i rapporten (SIND PM 1983:15) Utvecklingsfondernas företagsservice – förslag till inriktning. En kort sammanfattning av de viktigaste slutsatserna och förslagen i rapporten ges i det följande.

Inledningsvis anförs att Sverige – mot bakgrund av en otillräcklig industriproduktion och starkt utlandsberoende – måste prioritera åtgärder som kan ge ökad export och ökad importkonkurrens samt satsa på de företag som bäst kan bidra till att uppfylla målet i förhållande till insatta resurser. Detta kräver riktade insatser i företag med bl. a. internationell anknytning och särskild tillväxtpotential. En sådan prioritering kan sägas svara mot riksintresset.

Fonderna är emellertid regionala näringspolitiska organ. Här kan följaktligen uppstå ett avvägningsproblem när det gäller såväl verksamhetsinriktning som resursanvändning för att tillgodose regionala intressen. I stor utsträckning sammanfaller riksintresset och regionala intressen om man ser på länet i dess helhet. De inomregionala fördelningsproblemen kan vara större. Det är naturligt att fonderna även blir engagerade i krisorter och krisföretag.

I rapporten anförs att de prioriteringar som kan sägas svara mot riksintresset och som har sin förankring i den aktuella industripolitiken bör få en avgörande betydelse för fondernas resursanvändning. Härigenom skapas

även förutsättningar att lösa regionala och inomregionala problem. Det är följaktligen angeläget att ta till vara de utvecklingsmöjligheter som finns hos befintliga företag och öka deras internationella konkurrensförmåga samtidigt som nyföretagandet stimuleras. En viktig uppgift för fonderna är därvid initierande, motiverande insatser i företagen för att få något positivt att hända, ofta av "strategisk" natur.

Som särskilt betydelsefulla inte minst för ökad export/importkonkurrens anges serviceinsatser för att åstadkomma bättre ledning, bättre kapitalutnyttjande, rationellare produktionsuppläggning, effektivare marknadsföring och ökad företagssamverkan. Härtill skall läggas åtgärder för att underlätta och främja elektronik- och datautnyttjande i företagen och anpassningen till "informationssamhället".

Enligt rapporten bör fonderna medvetet styra sina resurser till de företag, insatsområden och aktiviteter som bedöms ha bäst förutsättningar att uppfylla de redovisade kraven. Bl. a. behövs urval och prioritering av företag och aktiviteter samt en aktiv uppsökande verksamhet riktad mot dessa företag. Den efterfrågestyrda servicen bör effektiviseras för att frigöra resurser för fondernas uppsökande verksamhet. Vidare krävs att fonderna avstår från att gå ut på den öppna konsultmarknaden med aktiv försäljning av tjänster. Fonderna bör i princip ha en marknadsmässig prissättning på sina tjänster. De skall inte konkurrera med övrigt serviceutbud utan komplettera det.

Fondernas naturliga målgrupp är de mindre företagen för vilka man spelar en betydelsefull roll. En ambition bör dock vara att nå in i något större företag.

För att fonderna skall kunna genomföra sin uppgift är kombinationen av service och kreditmöjligheter avgörande, liksom att man i sin service kan ge vissa subventioner för att kunna tillvarata samhällsintresset. Sålunda är informations- och rådgivningsinsatser av kortare slag gratis.

Enligt rapporten kan fonderna i regel heller inte få betalt för de inledande initierande insatserna i den uppsökande verksamheten. Även i nästa steg kan en viss subvention av konsultinsatser erfordras. I åtgärdsfasen bör företaget stå för hela kostnaden. Fonderna har emellertid möjligheter att ordna en "mjuk" betalning av en konsultinsats genom villkorslån, royaltyavtal eller liknande.

I rapporten framhävs slutligen behovet av samordning och samverkan fonderna emellan liksom behovet av samordning av industriverkets, STU:s och Exportrådets aktiviteter med fondernas verksamhet. Det bör åligga SIND att svara för denna samordning och att ta initiativ till samverkansprojekt för att främja utvecklingen inom de områden av särskild betydelse vilka tidigare nämnts.

Kommunal näringspolitik

Regeringen uppdrog i februari 1983 åt statens industriverk (SIND) att utreda vissa frågor om kommunernas näringspolitik. Verket har med anledning av uppdraget gjort en omfattande kartläggning av de senaste årens kommunala näringspolitiska insatser. En samlad redovisning har i maj 1984 lämnats i huvudrapporten (SIND 1984:8) Kommunal näringspolitik – omfattning och erfarenheter. Ett antal delrapporter rörande olika former av kommunala engagemang på området föreligger också.

I huvudrapporten redovisar SIND resultaten av utredningen i följande punkter:

1. Den kommunala redovisningen av insatser på näringspolitikens område saknar enhetlighet, näringspolitiska insatser särredovisas inte och den ger därför inga möjligheter att bedöma omfattning och kostnader för enskilda kommuner.

2. Kommunernas nettokostnader för insatser på näringspolitikens område uppgick år 1982 till ungefär 340 milj. kr., med följande fördelning:

– Mark och lokaler	ca 140
– Rådgivning, service	ca 70
– Industriella samverkansprojektet	ca 20
– Lån, borgen, garantier	ca 45
– Industriutvecklingsbolag	ca 65

Kommunerna äger en mycket stor del av den obebyggda industrimarken. Däremot äger kommunerna endast några procent av samtliga industrilokaler. Innehavet av industrifastigheter har dock ökat kraftigt sedan 1970-talet, främst genom förvärv av befintliga industrilokaler. Ofta är dessa förvärv ett sätt för kommunerna att hjälpa företag i krissituationer.

3. SIND har funnit att subventioner av hyror till enskilda företag är mycket vanligt förekommande, i synnerhet under de första åren.

4. Antal tjänstemän i kommunerna som arbetar med näringslivsfrågor motsvarar omkring 300 helårsanställda och har ökat snabbt. Allt fler kommuner inrättar tjänster som näringslivssekreterare, näringslivskonsulenter eller näringslivsdirektörer. Arbetsuppgifterna varierar kraftigt och kan exempelvis innebära att ansvara för drift och förvaltning av fastighetsbolag, att försöka initiera samverkan mellan lokala företag, att förmedla kontakter mellan företag och myndigheter eller mellan företag och forskning samt att göra företagsbedömningar i samband med rekonstruktion av krisföretag.

5. Erfarenheterna av olika former av industriella samverkansprojekt är att projekten ofta har en begränsad omfattning, är av informations- eller utredningskaraktär och skapar få nya sysselsättningstillfällen åtminstone på kort sikt, men att de kan vara av betydelse för att öka förståelsen mellan företag och kommunala beslutsfattare.

6. Det kommunala risktagandet i form av lån, borgen och garantier har ökat. Kommunerna i fyra undersökta län har under år 1983 varit involverade

i var tredje konkurs inom tillverkningsindustrin.

7. Allt fler kommuner har bildat speciella industriutvecklingsbolag vars syfte är att främja en positiv utveckling av näringslivet i den egna kommunen, bl. a. genom ägande av andelar och aktier. Uppskattningsvis finns f. n. ett åttiotal sådana bolag/stiftelser. Det ekonomiska utfallet av denna verksamhet uppvisar hittills relativt stora förluster.

8. Ju mer pressat sysselsättningsläget är, desto viktigare blir det för en kommun att ytterligare företag ej försvinner. Det är därför troligt att de största subventionerna har gått till insatser för att undvika nedläggning. Andra mer långsiktigt inriktade åtgärder har varit av begränsad omfattning och har ofta ännu ej gett synliga sysselsättningstillskott.

9. Kommunalpolitiker är ofta eniga om olika satsningar inom näringspolitiken. Det är mycket vanligt med samarbete över partigränserna i dessa frågor. Det tycks således främst vara sysselsättningsläget i en kommun som bestämmer omfattning och kostnader för näringspolitiska satsningar och inte politiska ideologier.

10. Så länge inte industrin och/eller det regional- och industripolitiska stödsystemet kan skapa tillräckligt med industrisysselsättning, kommer ökade krav att ställas på kommunernas näringspolitiska insatser. Den grundläggande orsaken till ökade kommunala näringspolitiska åtgärder under senare år är akuta eller förväntade sysselsättningsproblem i enskilda kommuner. Hög arbetslöshet har även tidigare skapat problem i samband med industrins strukturomvandling. De senaste åren har dock situationen för kommuner som drabbats av bortfall av industrisysselsättning avsevärt förvärrats genom att tillväxten inom andra sektorer inkl. den kommunala sektorn avstannat.

11. Omfattningen av kommunernas hittillsvarande näringspolitiska åtgärder kan endast ha haft marginell betydelse för konkurrenssituationen i industrin. Slutsatsen grundas bl. a. på att insatserna är små (340 milj. kr.) i förhållande till det industri- och regionalpolitiska stödet. Enligt industridepartementets beräkningar var nettokostnaderna för dessa stöd 1982/83 närmare 17 miljarder kronor, varav det permanenta stödet svarade för knappt 5 miljarder kronor. Om man endast beaktar nettokostnaden för det regionalpolitiska stödet så uppges denna vara ca 1,2 miljarder kronor eller tre gånger vad som beräknats för kommunernas satsningar. Samma typ av slutsats indikeras av en jämförelse med industrins totala personalkostnader som är i storleksordningen 100 miljarder kronor.

Avslutningsvis framhåller SIND att omfattningen av de kommunala insatserna fortfarande är begränsad men att utvecklingen under de senaste åren har gått mycket snabbt. Enligt verkets mening finns starka skäl att fortlöpande och mer noggrant följa utvecklingen än vad som hittills skett.

Utskottet

Inledning

Proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse rör ett antal centrala frågor om industripolitiken. I propositionen redovisas ett omfattande material om bl. a. svensk industris nuläge och utvecklingsmöjligheter. Särskild uppmärksamhet ägnas åt frågan om småföretagens roll i den industriella förnyelseprocessen. Förslag läggs fram om ett antal industripolitiska åtgärder, främst av selektiv natur. En del av förslagen utgör en fortsättning på tidigare insatser. Andra förslag innebär nya former av stöd.

Utskottet behandlar i samband med propositionen även ett stort antal motioner, såväl motioner som har väckts med anledning av propositionen som motioner från allmänna motionstiden inom samma ämnesområde.

Den aktuella propositionen omfattar inte hela det industripolitiska området. Vissa förslag om anslag till industri och teknisk utveckling lades fram av regeringen redan i årets budgetproposition. Dessa förslag har redan behandlats av riksdagen på grundval av utskottets betänkande NU 1983/84:25.

I samband med behandlingen av proposition 1983/84:10 om svensk havsresursverksamhet har utskottet i sitt betänkande NU 1983/84:26 tagit upp ett förslag om medel till verksamheten som regeringen har lagt fram i proposition 1983/84:135. Också denna fråga har nu behandlats av riksdagen.

En samlad översikt av förslag och motionsyrkanden rörande anslag inom området har lämnats på s. 20 f.

I proposition 1983/84:135 läggs fram förslag endast inom industridepartementets område. Därav följer att ett antal frågor av stor betydelse för den industriella utvecklingen i allmänhet och för företagens arbetsvillkor i synnerhet inte har kunnat beröras mer än översiktligt. Detta gäller t. ex. frågor om den allmänna ekonomiska politiken, om kreditmarknadspolitiken och – framför allt – om skattepolitiken. Av propositionen framgår att förslag rörande vissa företagsskattefrågor kommer att föreläggas riksdagen hösten 1984. Emellertid har i flera motioner framförts yrkanden om återinförande av det särskilda forskningsavdraget och andra ändringar av nuvarande skatteregler. Dessa frågor behandlas i ett yttrande av skatteutskottet (s. 126).

Inte heller frågor om regionalpolitiken berörs närmare i propositionen. Där hänvisas till att regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag i dessa frågor våren 1985.

I det följande tar utskottet först upp vissa allmänna frågor om industripolitikens inriktning. Därefter behandlas regeringens förslag rörande anslag m. m. och olika motionsyrkanden med anknytning därtill i huvudsak enligt samma ordningsföljd som i propositionen.

Till sist tar utskottet upp ett antal motionsyrkanden om industriell utveckling m. m. i olika delar av landet.

Allmänna frågor

Industripolitikens inriktning

I ett av de inledande avsnitten i propositionen (s. 28–31) redogör industriministern för regeringens syn på behovet av industripolitiska insatser. Syftet med dessa sägs vara att inom industrisektorn eliminera sådana effektivitetsbrister i marknadsekonomins funktionssätt som inte hanteras inom ramen för den allmänna ekonomiska politiken. Dessa brister kan vara av olika slag, t. ex. dåligt fungerande kreditmarknad, brist på kompetens och resurser hos företagen, otillräckliga investeringar i forskning och utveckling eller tröghet i anpassning till nya förhållanden. En central fråga vid utformningen av industripolitiken, anförs det vidare, är avvägningen mellan generella och selektiva åtgärder. Det finns skäl som talar för att man bör sträva efter att utforma åtgärderna så generellt som möjligt, men vissa av de problem som industripolitiken skall lösa har en sådan karaktär att en selektiv utformning av insatserna är mer ändamålsenlig.

I propositionen diskuteras också en annan viktig principiell fråga, nämligen huruvida man i industripolitiken skall peka ut vissa framtidsbranscher och prioritera dessa i olika sammanhang. Diskussionen utmynnar i slutsatsen att det är nödvändigt att söka identifiera breda teknikområden, inom vilka man bedömer att svenska företag har möjlighet att hävda sig i framtiden. Emellertid bör enligt regeringens uppfattning den industripolitiska planeringen inte gå in på detaljnivå. Det faller på företagen att avgöra med vilka enskilda produkter de tror sig kunna konkurrera på världsmarknaden.

Den syn på industripolitikens mål och medel som redovisats här ligger till grund för de olika förslagen i propositionen. Syftet med dessa kan sägas vara att stimulera förnyelse och tillväxt inom industrin genom åtgärder som inriktas speciellt på att avlägsna eller överbrygga hinder för förnyelseprocessen. Det är därvid sex av industripolitikens delområden som regeringen anser böra prioriteras, nämligen insatser för småföretag med expansionsmöjligheter, underleverantörsutveckling, nyföretagande, uppbyggnad av teknisk kompetens, spridning av ny teknik samt teknikupphandling.

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen sålunda har anförts om industripolitikens inriktning.

I partimotioner från de tre borgerliga oppositionspartierna, såväl med anledning av propositionen som från allmänna motionstiden, begärs uttalanden av riksdagen om riktlinjer för industri- och näringspolitiken. De delar av motionerna som är av principiell natur har refererats i det föregående (s. 15 f.). Sammanfattningsvis ger moderata samlingspartiet i motionerna 1983/84:851 och 1983/84:2644 och folkpartiet i motionerna 1983/84:908 och 1983/84:2640 uttryck för en likartad kritik mot regeringens industripolitik. Denna bygger enligt de två partiernas uppfattning i alltför hög grad på selektiva stödinsatser. I stället förordas i motionerna generella åtgärder, bl. a. på skatteområdet, i syfte att skapa bättre förutsättningar för företagan-

det. I linje härmed avvisas flertalet av de förslag till anslag för olika insatser som regeringen föreslår i propositionen. Längst i sitt avståndstagande går moderata samlingspartiet, som i motion 1983/84:2644 begär ett organisationsförslag baserat på en ny inriktning av industripolitiken.

Kritiken i centerpartiets partimotion 1983/84:2641 gäller framför allt att regeringens förslag anses i alltför hög grad bygga på centralt administrerade program som går småföretagen förbi. Motionärerna anser också att regeringen i vissa avseenden, bl. a. på skatteområdet, har bedrivit en för företagandet negativ politik. Däremot delar centerpartiet regeringens uppfattning att industripolitiken skall vara offensiv och framtidsinriktad. I enlighet härmed godtar partiet också i huvudsak den nivå för de industripolitiska insatserna som regeringen föreslår, dock med viss omfördelning mellan olika myndigheter.

Vänsterpartiet kommunisterna framför i sin partimotion 1983/84:2642, som även den har refererats tidigare (s. 18 f.), grundläggande kritik mot regeringens förslag. Kritiken utmynnar i ett antal förslag om en alternativ industripolitik. Motionärerna framhåller att förslagen har en långsiktig syftning och att de därför inte omedelbart berör de olika anslagsfrågor som behandlas i propositionen. I konsekvens härmed avstår vänsterpartiet kommunisterna från att föra fram några särskilda yrkanden om sådana frågor.

I sammanhanget behandlar utskottet även motion 1983/84:458 (vpk), i vilken krävs en samhällelig styrning av den industriella strukturomvandlingen.

Utskottet kan för sin del ansluta sig till vad som har anförts i propositionen om industripolitikens inriktning. Utskottet godtar således bl. a. den avvägning mellan generella och selektiva medel som regeringen har föreslagit. Utskottet vill understryka att en avgörande förbättring av lönsamheten inom svensk industri och därmed också av förutsättningarna för tillväxt och förnyelse har skett sedan hösten 1982 som en följd av regeringens allmänna ekonomiska politik. I jämförelse härmed torde effekterna av sådana generella lättnader för företagen på bl. a. skatteområdet som de tre borgerliga oppositionspartierna förespråkar väga lätt.

Utskottet avvisar alltså de krav på uttalanden om riktlinjer för industripolitiken m. m. som ställs i motionerna 1983/84:851 (m), 1983/84:908 (fp), 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2641 (c). Utskottet avvisar också kravet i motion 1983/84:2644 (m) på en ny inriktning av industripolitiken. De nämnda motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

I vad gäller vänsterpartiet kommunisternas två partimotioner 1983/84:458 och 1983/84:2642 finner utskottet att de innebär långtgående krav på en omläggning av industripolitiken som ett led i en allmän samhällsomdaning. Utskottet konstaterar att motionärernas krav inte kan genomföras inom ramen för det marknadsekonomiska system som utgör grunden för utskottets överväganden. Motionerna avstyrks alltså.

Läkemedelsindustrins förstatligande

I anslutning till de sistnämnda motionerna tar utskottet upp även motion 1983/84:729 (vpk), i vilken begärs att riksdagen uttalar sig för läkemedelsindustrins förstatligande. Denna fråga har tidigare behandlats av riksdagen ett antal gånger. Senast skedde detta våren 1983, då riksdagen avslog två motioner från vänsterpartiet kommunisterna av liknande innebörd. I sitt betänkande NU 1982/83:35 (s. 36) anförde utskottet att frågan skulle komma att prövas genom regeringens försorg.

Regeringen har sedermera bemyndigat statsrådet Sigurdsen att tillsätta en utredning för en översyn av läkemedelslagstiftningen m. m. Enligt direktiven för utredningen (dir. 1983:59) skall den se över avtalen mellan staten och Apoteksbolaget. Vidare ingår i uppdraget bl. a. att se över läkemedelsinformationen och att överväga behovet att i fastare former reglera läkarnas förhållande till läkemedelsindustrin. Utredningens uppdrag bör enligt direktiven vara slutfört före utgången av år 1985. Enligt vad utskottet har erfarit pågår även andra överväganden om läkemedelsindustrin inom regeringskansliet.

I avvaktan på resultatet av nämnda överväganden är det enligt utskottets mening inte motiverat med en förnyad sakbehandling av den fråga som tas upp i motion 1983/84:729 (vpk). Motionen avstyrks.

Småföretagspolitiken

I propositionen (s. 42–46) anförs bl. a. att de små och medelstora företagen har mycket stor betydelse för industrins förnyelse, för sysselsättningen och för olika servicefunktioner. Det pekas på de speciella hinder som småföretagen möter till följd av begränsade resurser och på vikten av att nya lagar och samhällsåtgärder i övrigt utformas med beaktande av effekterna för dessa företag.

I motionerna 1983/84:851 (m), 1983/84:1079 (fp) och 1983/84:1363 (c) tas en rad allmänna frågor rörande småföretagen upp. De mera programmatiska avsnitten i dessa motioner har återgetts tidigare (s. 16–18). Motionerna utmynnar i yrkanden på uttalanden av riksdagen om småföretagspolitiken. I motiveringarna till dessa yrkanden uppräknas en rad önskemål om olika lättnader för småföretagen, bl. a. på beskattningsområdet, och om uttryck för en positivare attityd från det offentligas sida till företagandet. Önskemålen i de tre motionerna sammanfaller i stor utsträckning. Utskottet tar här upp även motion 1983/84:2376 (m) såvitt avser yrkandet i motionen om förslag från regeringen rörande de små och medelstora företagens behov av riskkapital.

Många av de frågor som tas upp i dessa motioner hör till andra utskotts beredningsområden. Utskottet återkommer till vissa skattefrågor av särskild betydelse för småföretagen.

Utskottet delar den positiva uppfattning om de små och medelstora

företagen som kommer till uttryck i propositionen. Ett antal av regeringens förslag syftar till att stimulera verksamheten inom dessa företag. I propositionen aviseras också att regeringen kommer att lägga fram andra förslag med samma syfte, bl. a. på skatteområdet, under nästa riksmöte. Dessutom bör påpekas att den omläggning av den allmänna ekonomiska politiken som har skett sedan regeringsskiftet har varit till fördel även för småföretagen. Utskottet ser mot bakgrund härav ingen anledning till sådana uttalanden av riksdagen om småföretagspolitiken som begärs i de fyra nämnda motionerna. Dessa avstyrks således i berörda delar.

Utskottet kommer i det följande att gå in mer i detalj på ett antal småföretagsfrågor i samband med sina överväganden om regeringens förslag och olika motionsyrkanden.

Industripolitikens organisation

Frågan om den industripolitiska myndighetsorganisationen har ett nära samband med de frågor om industripolitikens allmänna inriktning som nyss har behandlats. Utskottet erinrar om att en viktig organisatorisk förändring genomfördes under år 1983 då statens industriverk övertog rollen som central myndighet för det regionalpolitiska stödet till näringslivet från arbetsmarknadsstyrelsen. Industriverket fick därmed ansvaret för handläggningen av såväl regionalpolitiskt som industripolitiskt företagsstöd. En utförlig redogörelse för frågan gavs i utskottets betänkande NU 1982/83:39.

I två motioner framförs yrkanden om ändringar i den år 1983 beslutade organisationen. Mest långtgående är kravet i moderata samlingspartiets motion 1983/84:2644 på ett förslag från regeringen om avveckling av industriverket. Kravet motiveras med att den omläggning från selektiva till generella metoder för att stimulera näringslivet som partiet förespråkar kommer att medföra att industriverket avlastas en rad uppgifter. Den kvarvarande verksamheten bör enligt motionärerna inordnas i STU eller – såvitt avser vissa regionalpolitiska åtgärder – föras över till länsstyrelserna.

Från centerpartiets sida begärs i partimotion 1983/84:2641 en översyn av arbetsfördelningen mellan industriverket och STU. Enligt motionärerna bör flera av de nya program som enligt förslag i propositionen skall administreras av industriverket i stället handhas av STU. Även de regionala utvecklingsfonderna bör enligt centerpartiets uppfattning ges en större roll i industripolitiken.

Enligt utskottets uppfattning saknas det anledning att nu ompröva det beslut om den industripolitiska och regionalpolitiska organisationen som fattades av riksdagen år 1983. Genom den förstärkning av industriverkets resurser och kompetens som har skett bör verket vara väl rustat att handha de nya uppgifter som enligt regeringens nu aktuella förslag skall läggas på det. Utskottet godtar alltså den fördelning av uppgifter mellan industriverket, STU och andra organ på området som framgår av propositionen. Därmed

avstyrker utskottet motionerna 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m) i vad gäller yrkandena om myndighetsorganisationen.

Industristödet

En huvudlinje i regeringens förslag är att de offensiva insatserna skall ges större utrymme inom industripolitiken än hittills. I propositionen anförs (s. 32 f.) att en sådan omorientering innefattar två moment. Å ena sidan bör statens insatser i krisföretag och krisbranscher präglas av stark återhållsamhet. Vid rekonstruktion bör i fortsättningen prövas såväl konkursalternativet som ackordsförfarande med statlig medverkan, varvid dock kraven på övriga intressenters uppoffringar bör ställas högt. Å andra sidan bör insatserna koncentreras på åtgärder som direkt syftar till utveckling av ny effektiv verksamhet. Propositionen innehåller också förslag till ett antal sådana åtgärder.

Som tidigare nämnts behandlas frågor om det regionalpolitiska stödet inte i propositionen. Det hänvisas till (s. 49 f.) att kommittén (I 1982:05) om det regionalpolitiska stödet till näringslivet väntas lägga fram sina förslag i augusti i år. I kommitténs uppdrag ingår bl. a. att föreslå en lämplig avvägning mellan selektiva och generella regionalpolitiska medel. Förslag från regeringen i dessa frågor ställs i utsikt våren 1985.

I anslutning härtill påpekar industriministern att regionalpolitiken, som tidigare i hög grad var inriktad på att genom lokaliseringsstöd flytta industriell verksamhet till stödområdet från andra delar av landet, numera främst siktar på att stödja nyföretagande och expansion i befintlig industri inom stödområdet. De regionalpolitiska stödmedlen har successivt anpassats härtill. Denna nya inriktning innebär att de regionalpolitiska åtgärderna har fått ett nära samband med de insatser som görs för småföretagen inom ramen för den allmänna industripolitiken.

I flera motioner från allmänna motionstiden tas frågor om det statliga industristödet upp från olika utgångspunkter. Frågorna ligger delvis inom gränsområdet mellan industripolitiken och regionalpolitiken. I några av motionerna hänvisas till den rapport från riksrevisionsverket som har redovisats tidigare (s. 28–30).

I motion 1983/84:1897 (c) begärs en översyn av den selektiva industripolitiken i syfte att minska antalet stödformer och förenkla administrationen. Därtill föreslås att allt företagsstöd i princip skall kanaliseras genom de regionala utvecklingsfonderna. En översyn av industristödet föreslås också i motion 1983/84:1030 (s). Motionären anser bl. a. att ett organ bör ha överblick över alla stöd.

Frågan om samordning av investeringsbidrag och lån från regional utvecklingsfond tas upp i motion 1983/84:423 (fp). Motionärerna begär en ändring av förordningen (1982:677) om regionalpolitiskt stöd och förordningen (1982:682) om statlig finansiering genom regional utvecklingsfond i

syfte att mjuka upp de regler som f. n. begränsar möjligheterna att för ett och samma projekt erhålla stöd enligt båda stödformerna.

I vad gäller frågan om det statliga industristödet i stort noterar utskottet med tillfredsställelse att stödets totala omfattning väntas minska under innevarande budgetår. Som framgår av de uppgifter som lämnats på s. 24–27 är anledningen härtill främst att det icke-permanenta stödet till krisföretagen, som kulminerade budgetåret 1982/83 i samband med finansiell rekonstruktion av vissa statliga företag, har minskats kraftigt. Utskottet instämmer i de uttalanden som görs i propositionen om att det statliga stödet till industrin i fortsättningen bör inriktas mer på att främja industriell expansion på områden med utvecklingsmöjligheter.

I de tre motionerna 1983/84:423 (fp), 1983/84:1030 (s) och 1983/84:1897 (c) tas upp frågor om en översyn av nuvarande system för det permanenta industristödet i fråga om såväl stödformer som administration. Utskottet anser i likhet med motionärerna att en översyn av systemet i vissa avseenden är angelägen, vilket också har påtalats i riksrevisionsverkets rapport.

Som nämnts väntas kommittén om det regionalpolitiska stödet till näringslivet inom kort lägga fram sitt betänkande. Enligt vad utskottet har erfarit kommer även frågor om det industripolitiska företagsstödet och samordningen av detta med det regionalpolitiska stödet att behandlas i betänkandet. Utskottet räknar med att motionärernas önskemål om en översyn i stor utsträckning kommer att kunna tillgodoses i samband med behandlingen av kommitténs förslag. Något särskilt uttalande av riksdagen i frågan behövs inte enligt utskottets mening. De tre motionerna avstyrks.

En översyn av industristödet begärs även i moderata samlingspartiets partimotion 1983/84:851 med hänvisning till bl. a. riksrevisionsverkets rapport. Enligt motionärerna bör de åtgärder som föreslås i rapporten utgöra ett första steg i en successiv avveckling av stödpolitiken.

Som framgår av det föregående har en kraftig minskning av det icke-permanenta stödet redan skett. Denna minskning kan väntas fortsätta under nästa budgetår. Utskottet räknar emellertid med att statligt industristöd i olika former kommer att behövas även i fortsättningen i syfte att främja såväl industrins effektivitet och konkurrenskraft som en balanserad regional utveckling. Utskottet kan därför inte instämma i motionärernas krav på en successiv avveckling av stödet. Motion 1983/84:851 (m) avstyrks i ifrågavarande del.

Regionala utvecklingsbolag

En annan fråga med anknytning till regionalpolitiken tas upp i motion 1983/84:2376 (m), nämligen statens engagemang i regionala investment- och utvecklingsbolag. Motionärerna anser att sådana engagemang bör avvecklas mot bakgrund av den ogynnsamma utvecklingen hittills för dessa bolag. Motionärerna hänvisar till studien De regionala utvecklingsbolagen –

instrument för industriell utveckling? som har publicerats av statens industriverk (SIND 1983:4). Enligt motionärerna bör enskilda intressen ges möjlighet att överta statens aktier i dessa bolag.

Utskottet erinrar om att vissa frågor om de statsägda regionala utvecklingsbolagen nyligen har behandlats av utskottet i betänkandena NU 1983/84:15 (överföring av Z-Invest AB och AC-Invest AB till Sveriges Investeringsbank AB) och NU 1983/84:19 (kapitaltillskott till Regioninvestgruppen).

Staten har engagerat sig även i två investmentbolag, nämligen Företagskapital AB och Svenska Industrietablerings AB (Svetab). Företagskapital ägs till hälften av affärsbankerna m. fl., medan Svetab är helägt dotterbolag till Statsföretag AB. Svetab har fyra regionala dotterbolag som svarar för nyetableringsfrämjande verksamhet inom resp. region. En redogörelse för de två bolagens verksamhet har nyligen lämnats i betänkandet (SOU 1983:59) Kreativ finansiering. Det kan tilläggas att regeringen har bemyndigats att förvärva aktierna i Svetab och att överlåta dem till aktiebolag som helt eller delvis ägs av staten. En redogörelse för bakgrunden härtill har lämnats i utskottets betänkande NU 1982/83:25 (s. 17).

Statligt stöd till privata regionala investmentbolag lämnas i form av lån inom gällande beslutsram för regionalpolitiskt stöd.

Utskottet delar inte den ensidigt kritiska uppfattning om de regionala utvecklingsbolagen som kommer till uttryck i motionen. Det bör framhållas att ett betydande antal sådana bolag finns och att de har olika ägarförhållanden, inriktning och grad av framgång. Staten är engagerad som ägare endast i ett fåtal av bolagen. Betydande förluster har hittills uppstått enbart i Regioninvest, vilket bör ses mot bakgrund av de särskilda problem i Norrbotten som föranledde bildandet av detta bolag.

Den aktuella utvecklingen inom de statsägda regionala investment- och utvecklingsbolagen är enligt vad utskottet har erfarit positiv. En framtida överföring av dessa bolag till andra intressenter bör enligt utskottets mening inte uteslutas. Frågan bör bedömas från fall till fall med hänsyn tagen bl. a. till de nya ägarnas möjligheter att fullgöra de särskilda åtaganden som följer av bolagens roll i regionalpolitiken.

Utskottet ser ingen anledning för riksdagen att göra ett uttalande i frågan. Yrkandet härom i motion 1983/84:2376 (m) avstyrks.

Kommunal näringspolitik

En annan fråga i gränsområdet mellan industripolitiken och regionalpolitiken är kommunernas ökade engagemang sedan mitten av 1970-talet i olika former av industriell verksamhet i den egna kommunen. Bakgrunden till detta engagemang är främst de sysselsättningskriser som har uppstått lokalt och regionalt i samband med strukturförändringar inom industrin.

I folkpartiets partimotion 1983/84:908 tas frågan om sådan kommunal

näringspolitik upp från principiell synpunkt. Det anförs att kommuner och landsting bör avstå från att driva en egen näringspolitik med regionalt protektionistiska inslag. Som exempel på kommunal näringspolitik som motionärerna anser vara negativ för samhället som helhet och för marknadsekonomins funktionssätt anges att företag och kommun kommer överens om att kommunen övertar ägandet av vissa fastigheter som företaget sedan hyr, samtidigt som det förbinder sig att vidmakthålla viss sysselsättning i kommunen under viss tid.

Utskottet hänvisar till den utredning om kommunal näringspolitik som statens industriverk har gjort på uppdrag av regeringen och som verket nyligen har redovisat. En sammanfattning av resultaten har återgetts i det föregående (s. 34 f.). Industriverket drar den slutsatsen att kommunernas näringspolitiska åtgärder hittills – för vilka kostnaderna år 1982 beräknas ha uppgått till ca 340 milj. kr. – har haft endast marginell betydelse för konkurrenssituationen i industrin. Verket påpekar dock att utvecklingen under de senaste åren har gått mycket snabbt.

Enligt vad utskottet har erfarit kommer industriverkets utredningsarbete att ingå i underlaget för bl. a. den allmänna översyn av kompetensreglerna i kommunallagen (1977:179) som har påbörjats av stat-kommunberedningen (C 1983:02). Frågan om kommunal näringspolitik har också ett nära samband med de frågor om regionalpolitiskt industristöd som regeringen avser att ta upp i en särskild proposition om regionalpolitiken våren 1985.

Utskottet finner det värdefullt att de olika formerna av kommunal näringspolitik nu har blivit kartlagda genom industriverkets utredningsarbete. Trots den i förhållande till annat industristöd begränsade omfattningen av kommunernas engagemang anser utskottet att en fortsatt expansion av den kommunala näringspolitiken inger betänkligheter från olika synpunkter. Av vad utskottet har anfört framgår att frågan följs uppmärksamt av regeringen. Något särskilt uttalande av riksdagen är enligt utskottets mening inte nödvändigt. Motion 1983/84:908 (fp) avstyrks i denna del med det sagda.

Utvärdering av företagsnedläggningar

I motion 1983/84:1873 (vpk) begärs samhällsekonomisk utvärdering av företagsnedläggningar i syfte att jämföra kostnaderna för nedläggning med kostnaderna för fortsatt drift tills de anställda kan få annat arbete. Nedläggningen år 1981 av Hörnefors massafabrik och pappersbruk anges av motionären som ett bra objekt för en sådan utvärdering.

Utskottet hänvisar till att ett antal studier av det slag som efterlyses i motionen har redovisats av statens industriverk i rapporten (SIND 1982:10) Samhällsekonomiska kalkyler vid industrinedläggningar. Liknande studier bedrivs inom arbetslivscentrum och hos vissa universitets- och högskoleinstitutioner.

Utskottet anser i likhet med motionären att en studie av Hörneforsfallet

skulle vara av värde. En sådan studie, exempelvis i form av ett examensarbete, torde dock kunna komma till stånd utan att riksdagen tar något initiativ i frågan. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionen.

Nordiskt samarbete

I propositionen (s. 52–54) berörs frågan om nordiskt industripolitiskt samarbete. Där redovisas bl. a. ett principprogram för nordiskt tekniskt FoU-samarbete som antogs av de nordiska industriministrarna i oktober 1983. Vidare berörs arbetet med att förverkliga tanken på Norden som hemmamarknad. Industriministern anför att resultatet av detta arbete bör kunna påtagligt förbättra möjligheterna för förnyelse av svensk industri. Ett antal exempel ges på olika utredningar som siktar till att eliminera hinder för industriellt samarbete inom Norden på bl. a. valutaområdet och det näringsrättsliga området.

I folkpartiets partimotion 1983/84:908 anförs att de hinder som finns på de olika ländernas kreditmarknader och aktiemarknader för medverkan av företag från de andra länderna bör tas upp till förnyad diskussion, t. ex. inom Nordiska rådet. Den svenska regeringen bör där spela en pådrivande roll, säger motionärerna, som yrkar på ett uttalande av riksdagen härom.

Utskottet vill allmänt framhålla vikten av att arbetet med att eliminera hinder av olika slag för ett vidgat nordiskt industriellt samarbete drivs vidare på ett kraftfullt och målmedvetet sätt. I vad gäller de hinder på kapitalmarknadens och särskilt aktiemarknadens område som berörs i motion 1983/84:908 (fp) hänvisar utskottet till sin utförliga behandling av dessa frågor i betänkandet NU 1983/84:14. Utskottet förutsatte därvid att regeringen skulle fullfölja de pågående utredningarna i dessa frågor och i positiv anda pröva de förslag som kunde komma att läggas fram. En gemensam reservation avgavs från de tre borgerliga partiernas sida.

Frågan har också nyligen behandlats av Nordiska rådet med anledning av medlemsförslag om liberalisering av kapitalmarknaden i Norden och en friare nordisk aktiemarknad. På förslag av ekonomiska utskottet riktade Nordiska rådet därvid en rekommendation till ministerrådet i enlighet med medlemsförslagen (rek. 3/84). Rådets beslut var emellertid inte enhälligt. Mot rekommendationen röstade bl. a. medlemmarna från de socialdemokratiska partierna i Norden.

Utskottet konstaterar att det inom Norden finns olika uppfattningar beträffande frågan om en ytterligare liberalisering av kapitalrörelserna, inkl. en friare nordisk aktiemarknad. Utskottet, som hänvisar till sitt uttalande i frågan i det nämnda betänkandet NU 1983/84:14 hösten 1983 (s. 36), anser inte att ett tillkännagivande av riksdagen av den innebörd som föreslås i motionen skulle tjäna något syfte. Utskottet hänvisar också till att riksdagen nyligen på hemställan av finansutskottet i betänkandet FiU 1983/84:35 har avslagit motionsyrkanden av liknande innebörd. Med det sagda avstyrker utskottet motion 1983/84:908 (fp) i denna del.

Vissa skattefrågor m. m.

Som framgått i det föregående innehåller propositionen inga förslag på skatteområdet. Industriministern nämner dock (s. 44) att förslag kan väntas från regeringen hösten 1984 om vissa skattefrågor med inriktning främst på små och medelstora företag. Vidare nämns att beredning pågår av de förslag i syfte att bl. a. underlätta generationsskiften som har lagts fram av utredningen om de små och medelstora företagens situation i betänkandet (SOU 1983:59) Kreativ finansiering. En kort sammanfattning av betänkandet har redovisats på s. 30–32.

I motioner från moderata samlingspartiet och folkpartiet har framförts vissa yrkanden i skattefrågor, som hänvisats till utskottet. Några av dessa yrkanden framförs som alternativ till vissa förslag om stödåtgärder i propositionen. Centerpartiet har i olika motioner framfört liknande yrkanden i skattefrågor, dock utan någon direkt koppling till regeringens förslag i den aktuella propositionen. Dessa motioner behandlas av skatteutskottet och redovisas inte här.

Moderata samlingspartiet kräver i motion 1983/84:2645 att det *särskilda forskningsavdraget,* som avskaffades genom beslut av riksdagen hösten 1983, återinförs. Om så sker, sägs i motionen, behövs inte de av regeringen föreslagna forskningsbidragen till teknikbaserade småföretag. Kravet på återinförande av forskningsavdraget framförs också i folkpartiets partimotioner 1983/84:2640 och 1983/84:2595. Den senare motionen har väckts med anledning av proposition 1983/84:107 om forskning men behandlas av utskottet här. Det bortfall av skatteinkomster som följer av att avdragsrätten återinförs bör enligt motionärerna finansieras genom att riksdagen avslår regeringens förslag om medel till Industrifonden under nästa treårsperiod.

I skatteutskottets yttrande över de nämnda motionsyrkandena anförs att riksdagens beslut hösten 1983 om att slopa det särskilda forskningsavdraget motiverades främst med att avdraget mera kommit att fungera som en skattesubvention till FoU-intensiva företag än som en verklig stimulans till ökat FoU-arbete. Enligt skatteutskottets mening saknar riksdagen anledning att frånträda sin uppfattning i frågan, särskilt mot bakgrund av de åtgärder som föreslås i propositionerna 1983/84:107 och 1983/84:135. Skatteutskottet anser för sin del att de aktuella yrkandena bör avslås. Företrädarna för de tre borgerliga oppositionspartierna har anmält avvikande mening i frågan.

Med hänvisning till skatteutskottets yttrande avstyrker näringsutskottet motion 1983/84:2645 (m) och motionerna 1983/84:2595 och 1983/84:2640 (fp) i berörda delar.

I motion 1983/84:2640 (fp) föreslås vidare att *förmögenhetsskatten på det i företagen arbetande kapitalet* avskaffas. Motionärerna anger förslaget som ett alternativ till regeringens förslag om forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag.

Skatteutskottet har yttrat sig även över detta motionsyrkande. Med hänvisning till att frågan om förmögenhetsskatten på arbetande kapital ingår i uppdraget för 1980 års företagsskattekommitté (B 1979:13) anser skatteutskottet att yrkandet bör avslås. Även i denna fråga har avvikande mening anmälts från de tre borgerliga partiernas sida.

Utskottet ansluter sig till vad skatteutskottet har anfört. Yrkandet i motion 1983/84:2640 (fp) avstyrks.

I folkpartiets partimotion 1983/84:2640 föreslås att riksdagen begär förslag om rätt för nystartade företag till *återlån av socialavgifter*. Som motiv anförs att en sådan rätt skulle utgöra ett stöd för nyföretagandet genom att kostnaderna för de första åren sänks.

I betänkandet Kreativ finansiering behandlas frågan om socialavgifter för nystartade företag. Två alternativa förslag läggs fram. Det ena innebär nedsättning av avgifterna under några år, det andra innebär att företaget får som ett slags riskkapital disponera medel motsvarande de första tre årens avgifter.

Som tidigare nämnts pågår beredning av förslagen i betänkandet. Något uttalande av riksdagen i frågan är enligt utskottets mening inte motiverat. Yrkandet i motion 1983/84:2640 (fp) avstyrks.

I motion 1983/84:908 (fp) från allmänna motionstiden föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag till *stimulerande av löntagarägda företag*. Enligt motionärerna skulle det innebära en viss önskvärd broms på tendensen att små företag köps upp av stora om löntagarna fick större chans att ta över det egna företaget. Sådant övertagande skulle, anförs det, kunna främjas genom lättnader i arvs- och gåvoskatten, i realisationsvinstbeskattningen, genom konsultservice eller genom införandet av särskild bolagsform.

Utskottet erinrar om att statens industriverk sedan år 1979 bedriver viss försöksverksamhet med löntagarägda företag. Verksamheten inriktas framför allt på serviceinsatser genom de regionala utvecklingsfonderna i samband med att löntagarägda företag bildas. Riksdagen beslöt år 1981 (prop. 1980/81:130, NU 1980/81:64, rskr 1980/81:425) att verksamheten skulle byggas ut och utvidgas till samtliga län. Den utbyggda försöksverksamheten skulle bedrivas i fem år och därefter utvärderas successivt. Sedan budgetåret 1981/82 har för verksamheten disponerats högst 2,5 milj. kr. om året av de medel som har anvisats till bidrag till de regionala utvecklingsfonderna. År 1981 inrättades också en särskild delegation (I 1981:B) för att följa och bevaka utvecklingen på det arbetskooperativa området. I delegationen ingår företrädare för bl. a. löntagarorganisationerna och kooperationen. Delegationen har nyligen i rapporten (Ds I 1984:4) Personalägda företag – nuläge och utvecklingstendenser redovisat ett antal studier som har initierats av delegationen. Enligt vad utskottet har erfarit kommer delegationens uppgifter inom kort att övertas av det nyligen inrättade kooperativa rådet (I 1983:G).

Den nämnda försöksverksamheten har bedrivits i samråd med kooperationsutredningen (I 1977:01). Utredningen har i början av 1984 lagt fram betänkandet (SOU 1984:9) Kooperativa föreningar, som innehåller förslag till ny lagstiftning om ekonomiska föreningar. Även om utredningen inte har haft till uppdrag att särskilt utreda frågor om företagsformer för personalägda företag anser utredningen att den kooperativa formen erbjuder en beprövad lösning som bör vara lämplig även för sådana företag. Betänkandet remissbehandlas f. n.

I betänkandet Kreativ finansiering behandlas ingående frågan om generationsskiften, varmed avses inte bara överföring av småföretag inom samma familj utan även andra fall när företagen byter ägare. En rad förslag läggs fram i syfte att underlätta sådana ägarbyten. Bl. a. föreslås en uppmjukning av det s. k. låneförbudet i aktiebolagslagen. Som nämnts pågår beredning av förslagen.

När det gäller lättnader i arvs- och gåvoskatten har finansministern nyligen tillkallat en kommitté för översyn av lagstiftningen om arvsskatt och gåvoskatt. Det ingår dock alltjämt i uppdraget för 1980 års företagsskattekommitté att se över reglerna för arvs- och gåvobeskattning av företagsförmögenhet. De båda utredningarna väntas komma att arbeta med denna fråga i nära samråd.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att bildandet av löntagarägda företag på olika sätt bör underlättas. Som framgått av redovisningen pågår det såväl praktisk försöksverksamhet med sådana företag som utredningsverksamhet rörande de olika frågor om beskattning och företagsform som berörs i motionen. Utskottet förutsätter att regeringen efter utgången av den femåriga försöksperioden lämnar riksdagen en samlad redovisning av erfarenheterna och lägger fram sådana förslag som kan föranledas därav. Något särskilt uttalande av det slag som begärs i motionen är enligt utskottets mening inte motiverat. Motion 1983/84:908 (fp) avstyrks därmed i denna del.

Vidare föreslås i nämnda motion att *företagsanknutna andel-i-vinst-system* stimuleras genom gynnsamma skatteregler, exempelvis att vinstandelarna inte beläggs med socialförsäkringsavgifter. Motionärerna anser det värdefullt om olika slags system för andel-i-vinst kan uppstå.

Motionsyrkandet torde få ses mot bakgrund av vissa förslag som år 1983 lades fram av en interdepartemental arbetsgrupp i promemorian (Ds Fi 1983:21) Breddat underlag för produktionsfaktorskatter. I promemorian behandlas bl. a. frågor om socialavgifter på bidrag som en arbetsgivare lämnar till en självständig juridisk person, t. ex. en vinstandelsstiftelse, inom ramen för s. k. företagsanknutna vinstdelningssystem. Sådana bidrag belastas f. n. inte med socialavgifter, trots att de syftar till att tillgodose ekonomiska intressen hos de anställda. Genom att slussa ersättningar för utfört arbete via en vinstandelsstiftelse kan alltså, anförs det i promemorian, ett företag uppnå omotiverade lättnader i avgiftshänseende. Mot bakgrund

härav föreslås att bidrag till en vinstandelsstiftelse e. d. skall belastas med en grundavgift. Promemorian har remissbehandlats och bereds nu i regeringskansliet.

Enligt utskottets mening bör resultatet av pågående beredning avvaktas. Yrkandet i motion 1983/84:908 (fp) avstyrks.

Nationellt mikroelektronikprogram

Hösten 1983 godkände riksdagen riktlinjer för ett femårigt nationellt mikroelektronikprogram (prop. 1983/84:8, NU 1983/84:11, rskr 1983/84:130). Samtidigt anvisades sammanlagt 44 milj. kr. på tilläggsbudget för det första programåret, dvs. budgetåret 1983/84, under utbildningsdepartementets och industridepartementets huvudtitlar.

Regeringen föreslår nu att medel anvisas för budgetåret 1984/85 och att riksdagen beslutar om en ram för medelstilldelning under ytterligare två budgetår. Förslagen omfattar enbart medel för industridepartementets delar av programmet enligt följande sammanställning (milj. kr.).

Delprogram	1984/85 anslag	1985/86–1986/87 medelsram	Summa
1. Utbildning (delvis)	2	4	6
3. Målinriktad forskning	10	29	39
4. Industriell utveckling	36,5	53	89,5
Summa	**48,5**	**86**	**134,5**

Medel till delprogram 1 anvisas i övrigt under utbildningsdepartementets huvudtitel. Delprogram 3 avser medel till styrelsen för teknisk utveckling (STU) som förstärkning av STU:s redan planerade insatser av ca 40 milj. kr. om året. Delprogram 4 avser medel för ett antal utvecklingsprojekt som skall genomföras i form av kollektiv forskning eller teknikupphandling i vid bemärkelse och som syftar till att stärka den inhemska förmågan att konstruera och producera mikroelektronikkomponenter. Till de angivna beloppen för detta delprogram kan läggas ca 10 milj. kr. om året för vissa planerade utvecklingsuppdrag från försvarsmakten, det ekonomiska försvaret och televerket. Industrin förutsätts delta med en lika stor finansieringsandel vid genomförandet av de industriella utvecklingsprojekten.

Av propositionen framgår att regeringen avser att inrätta ett särskilt programråd för delprogram 4.

I moderata samlingspartiets partimotion 1983/84:2644 föreslås en alternativ modell för finansieringen av delprogrammet Industriell utveckling. Förslaget utgår från bifall till yrkandet i motion 1983/84:2645 (m) om återinförande av forskningsavdraget, något som enligt motionärerna skulle innebära en minskad skattebelastning för företagen på området med ca 7 milj. kr. om året. Härigenom och genom den ökning av anslaget till Nationell halvledarforskning under utbildningsdepartementets huvudtitel som mode-

rata samlingspartiet har föreslagit i motion 1983/84:2634 kan, säger motionärerna, anslaget till delprogrammet för budgetåret 1984/85 minskas till 25 milj. kr. På motsvarande sätt bör medelsramen för de två följande budgetåren kunna minskas till 17 milj. kr. Med den angivna uppläggningen finns det inget bärande motiv för att inrätta ett särskilt programråd för styrning av delprogrammet, anförs det.

Utskottet konstaterar att regeringens förslag om fortsättning av det nationella mikroelektronikprogrammet överensstämmer med de allmänna riktlinjer för programmet som fastställdes i slutet av år 1983. En sådan ändrad finansiering av delprogrammet för industriell utveckling som har föreslagits från moderata samlingspartiets sida i motion 1983/84:2644 skulle enligt utskottets mening försvåra ett genomförande av programmet med hänsyn bl. a. till att förberedelserna för flera av de ingående projekten har framskridit långt. Utskottet avstyrker således motionen i berörda delar.

Regeringens förslag om medel till delprogrammet för utbildning föranleder ingen erinran från utskottet. Förslaget tillstyrks.

Frågan om avvägningen av statens insatser på mikroelektronikområdet, som gäller främst utveckling av komponenter, och inom övriga delar av informationsteknologin tas upp i folkpartiets partimotion 1983/84:2640. I denna anförs att programmet i stort har en riktig uppläggning. Motionärerna anser dock att programvaru- och systemområdena måste ges lika goda expansionsmöjligheter som mikroelektroniken, och de begär ett uttalande av riksdagen härom.

En angränsande fråga tas upp i motion 1983/84:2052 (s), i vilken begärs ett industripolitiskt program för stimulans av svensk programvara. I motionen anförs att det enskilda företaget nu oftast är hänvisat till importerade standardsystem. Med hänvisning till de insatser på området som görs i Frankrike föreslås att stöd lämnas till nationell programvaruutveckling. De anställdas aktiva medverkan bör garanteras genom att facket och företagsledningen gemensamt utformar projektplaner för utvecklingsarbetet.

Utskottet erinrar om att det vid sin behandling av frågan om riktlinjer för mikroelektronikprogrammet hösten 1983 har behandlat motionsyrkanden av liknande innebörd (NU 1983/84:11 s. 7 f). Utskottet – som i denna fråga var enigt – föreslog med anledning av motionerna att riksdagen skulle göra ett uttalande om önskvärdheten av att regeringen redovisade ett samlat informationsteknologiskt program under 1984/85 års riksmöte. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

I den aktuella propositionen (s. 94 f.) hänvisar industriministern till riksdagens nämnda uttalande. Det framgår att arbete pågår med ett sådant program som avsågs i uttalandet.

Utskottet delar den uppfattning om programvaru- och systemfrågornas betydelse som framförs i de två nämnda motionerna. Utskottet räknar med att det samlade program på informationsteknologins område som riksdagen har begärt från regeringen kommer att skapa goda förutsättningar för en

balanserad expansion på området och att därvid också intresset av en nationell utveckling av programvara kommer att kunna tillgodoses. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att det behövs något nytt uttalande av riksdagen i ämnet. Motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2052 (s) avstyrks därför i berörda delar.

I den sistnämnda motionen yrkas vidare på en plan för teoretisk fortbildning i informationsteknologi för vuxna löntagare med enbart nioårig grundskola eller kortare grundutbildning. Bl. a. anförs att grundutbildningen inte kommer att vara tillräcklig i ett arbetsliv där mer av arbetet innebär utnyttjande av uppgifter som datorer förmedlar.

Utskottet hänvisar till att regeringen nyligen i kompletteringspropositionen (prop. 1983/84:150 bil. 3 s. 4 f.) har redogjort för pågående överväganden om behovet av en särskild utbildningsinsats i datateknik för korttidsutbildade. Det framgår bl. a. att frågor om former för och finansiering av en bred insats av detta slag kommer att behandlas med förtur inom regeringskansliet. Som underlag för arbetet kommer att tjäna bl. a. en gemensam skrivelse från LO och TCO om ett nationellt utbildningsprogram med sikte på den nya tekniken.

Mot bakgrund härav finner utskottet att motionärernas önskemål kan beräknas bli tillgodosett utan något särskilt uttalande av riksdagen. Motion 1983/84:2052 (s) avstyrks därför även i denna del.

Teknikupphandling och underleverantörsutveckling

Åtgärder för att främja teknikupphandling m. m.

Med teknikupphandling menas att en beställare vid upphandling av en vara eller en tjänst träffar avtal med leverantören om att en viss teknisk utveckling skall ske av varan eller tjänsten. I regeringens förslag läggs stor vikt vid teknikupphandling som ett instrument för industripolitiken. Det anförs att teknikupphandlingen kan vara ett effektivt sätt att öka den tekniska förnyelsen och snabbt få resultat av denna förnyelse. Vidare anförs i propositionen att teknikupphandling kan ha stor betydelse för att stärka kompetensen hos underleverantörer. Det påpekas att vissa strukturella förändringar har skett på underleverantörsområdet, bl. a. att svenska storföretag i minskande grad anlitar inhemska underleverantörer, och att åtgärder därför kan behövas för att främja kontakter mellan köpare och underleverantörer m. m.

I propositionen läggs fram förslag om särskilda medel till åtgärder för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling. Medelsbehovet för treårsperioden 1984/85–1986/87 beräknas av regeringen till 26 milj. kr. Hela beloppet begärs för budgetåret 1984/85 av anslagstekniska skäl.

Av de begärda medlen avses 24 milj. kr. komma att användas för delfinansiering av *konsultuppdrag och viss utredningsverksamhet* inom

upphandlande organisationer och företag. En särskild arbetsgrupp inom industridepartementet skall svara för verksamheten under en inledande tvåårsperiod. Därefter skall verksamheten prövas med sikte på att ansvaret skall läggas ut på befintliga organ.

Vidare läggs fram förslag om de s. k. *TEMU-Bolagen*. Dessa tre nationella utvecklingsbolag, som bildades år 1981 efter initiativ av riksdagen (se NU 1978/79:59 och NU 1980/81:64), arbetar med bl. a. teknikupphandling inom områdena transportsystem, energi och miljö. Som grundkapital anvisades 5 milj. kr. till vart och ett av bolagen. Det anförs bl. a. att TEMU-Bolagen besitter värdefull kompetens när det gäller att skapa referensobjekt för internationell marknadsföring av kompletta system av såväl varor som tjänster. Nu föreslår regeringen att de tre bolagen skall slås ihop till ett och att det sammanslagna bolaget skall tillföras ytterligare 1 milj. kr. om året för kompetensuppbyggnad under de närmaste två budgetåren.

Regeringens förslag avvisas i moderata samlingspartiets motion 1983/84:2644. Där anförs att det saknas skäl för staten att engagera sig i så odefinierade projekt med insatser på den föreslagna nivån. Beträffande TEMU-Bolagen föreslås en avveckling.

I centerpartiets motion 1983/84:2641 riktas viss kritik mot förslaget. Motionärerna anser att det knappast är möjligt att centralt från regeringskansliet genom en arbetsgrupp stimulera teknikupphandling och underleverantörsutveckling i de enskilda små och medelstora företagen. Detta bör i stället ske, menar de, genom att de regionala utvecklingsfonderna ges möjlighet att stödja FoU-verksamhet och ta initiativ i upphandlingsfrågor på det lokala planet. De medel som enligt regeringens förslag är avsedda för arbetsgruppen bör enligt motionärerna i stället föras över till de regionala utvecklingsfonderna.

Även folkpartiet ställer sig i motion 1983/84:2640 avvisande till förslaget om särskilda medel till en verksamhet under ledning av en arbetsgrupp i regeringskansliet. Motionärerna anser att förslaget innebär en onödig statlig styrning och en onödigt selektiv inriktning av industripolitiken. De föreslår i stället att 24 milj. kr. tillförs STU med 8 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1984/85, 1985/86 och 1986/87. Beträffande TEMU-Bolagen godtar motionärerna förslaget om en sammanslagning. De anser emellertid inte att ytterligare medel bör anvisas förrän verksamheten har funnit sin form och utvärderats.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vad avser såväl medelsanvisningen som sammanslagningen av de tre TEMU-Bolagen till ett. Yrkandena i de tre motionerna 1983/84:2640 (fp), 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m) avstyrks följaktligen.

Övriga frågor

I detta avsnitt behandlar utskottet två yrkanden – i motioner från allmänna motionstiden – som rör frågor om teknikupphandling och underleverantörsutveckling.

I motion 1983/84:2363 (m) berörs *landstingens upphandling av materiel för hälso- och sjukvården.* Motionären hävdar att de riktlinjer för landstingens produktförsörjning som fastställdes av Landstingsförbundet år 1981 har lett till att den fria konkurrensen och frihandelsprincipen åsidosatts. Exempel lämnas på vissa aktiviteter som syftar till att främja produktion inom landet eller inom en viss region för sjukvårdens behov. Bl. a. nämns ett samarbete mellan industridepartementet och Landstingens inköpscentral (LIC) i syfte att undersöka om sådan materiel som i dag importeras skulle kunna ge underlag för tillverkning i sysselsättningssvaga orter. Mot bakgrund av att Sverige är nettoexportör av medicinsk materiel och utrustning är det enligt motionären viktigt att inte landstingens produktförsörjning av våra handelspartner uppfattas på ett sätt som föranleder protektionistiska svarsåtgärder. Även om stora delar av den verksamhet som beskrivs i motionen ligger inom den landstingskommunala sektorn har staten, anförs det vidare, ett ansvar för att följa och styra utvecklingen. Ett uttalande av riksdagen i frågan begärs därför.

Utskottet konstaterar i likhet med motionären att de frågor som tas upp i motionen till stor del ligger utanför statens kontroll. Vad gäller samarbetet mellan industridepartementet och LIC har utskottet erfarit att det efter prövning av berörda instanser har befunnits förenligt med våra handelspolitiska åtaganden. Motion 1983/84:2363 (m) avstyrks med hänvisning härtill.

I folkpartiets partimotion 1983/84:1079 om småföretagen berörs vissa frågor om *underleverantörer.* Bl. a. anförs att deras speciella problem och möjligheter måste uppmärksammas mer i den näringspolitiska debatten. Kraven på specialisering för att nå effektivitet kommer lätt i konflikt med önskemålet att inte bli för beroende av någon eller några kunder, anförs i motionen. Ett speciellt problem som bör uppmärksammas är underleverantörernas utsatta ställning vid konkurser. Motionärerna begär ett uttalande av riksdagen på grundval av vad som sagts i motionen.

Som har framgått av vad som nyss anförts har utskottet tillstyrkt regeringens förslag om särskilda åtgärder för att främja underleverantörsutveckling. Utskottet kommer senare att behandla förslag om ökade medel till Industrifonden, som också i stor utsträckning har lämnat stöd till sådan utveckling. Utskottet finner således att kravet i motionen på ökad uppmärksamhet för underleverantörernas problem är väl tillgodosett. Motion 1983/84:1079 (fp) avstyrks i denna del.

Industrifonden

Industrifonden inrättades år 1979 med uppgift att stödja industriellt utvecklingsarbete på ett relativt sent stadium i utvecklingskedjan, då stöd från STU inte längre kan komma i fråga. Fondens stöd lämnas främst i form av lån med villkorlig återbetalningsskyldighet eller bidrag mot royalty på framtida försäljning. Utöver grundkapitalet 300 milj. kr. har fonden tillförts 150 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1981/82, 1982/83 och 1983/84.

Regeringen föreslår nu ett *nytt treårsprogram för Industrifonden.* Enligt förslaget skall fonden under de kommande tre budgetåren tillföras ytterligare 600 milj. kr. fördelade med 200 milj. kr. per budgetår. Med hänsyn till ränteintäkter och återbetalningar väntas ett sådant tillskott möjliggöra en total stödgivning med nära en miljard kronor under perioden.

I propositionen (s. 111 f.) anför industriministern att det ännu är för tidigt att göra en bedömning av projektutfallet. Han finner dock fog för slutsatsen att fonden har kommit att spela en icke oväsentlig roll i det industriella förnyelsearbetet som partner till företagen i riskfyllda projekt. Vidare anförs att en ordentlig utvärdering av fondens verksamhet förutsätts kunna ske i slutet av nästa treårsperiod.

I motion 1983/84:2644 (m) föreslås att Industrifonden successivt avvecklas. Befintliga kreditinstitut har goda möjligheter att utvärdera och finansiera riskfyllda projekt, sägs det i motionen.

I folkpartiets partimotion 1983/84:2640 anförs att en utvärdering av Industrifondens verksamhet bör göras innan fonden tillförs ytterligare medel. Dessa medel bör i stället användas för att finansiera ett återinförande av det särskilda forskningsavdraget. Folkpartiet godtar dock, till skillnad från moderata samlingspartiet, att fonden t. v. fortsätter sin verksamhet.

Centerpartiet föreslår i partimotion 1983/84:2641 att av de medel som regeringen begär till fonden 150 milj. kr., dvs. 50 milj. kr. per budgetår, i stället skall tillföras STU. Som motiv anges att den av regeringen föreslagna fördelningen av resurser mellan fonden och STU innebär att storföretagen gynnas på bekostnad av de små och medelstora företagen.

Utskottet tar först upp frågan om en avveckling av Industrifonden med anledning av kravet härpå i motion 1983/84:2644 (m).

Utskottet anser i likhet med industriministern att det ännu är för tidigt att avgöra effekterna av den verksamhet som fonden hittills har bedrivit. Det betydande antal industriprojekt i vilka fonden medverkar tyder på att det finns behov av den typ av riskkapital som fonden tillhandahåller. Utskottet anser att fonden t. v. bör fortsätta sin verksamhet och avstyrker således yrkandet i motion 1983/84:2644 (m) om en avveckling.

Utskottet övergår härefter till frågan om medel till fonden under nästa treårsperiod.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det behövs ytterligare tillskott av kapital för att fonden skall kunna fortsätta att spela rollen som partner till

industrin i riskfyllda projekt. Utskottet godtar förslaget i propositionen om ett tillskott med 600 milj. kr. under treårsperioden. Motionerna 1983/84:2640 (fp), 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m) avstyrks i berörda delar.

Vidare begär regeringen riksdagens bemyndigande att besluta om införande av en ny form för stöd från Industrifonden, s. k. *projektförsäkring*, på grundval av erfarenheterna från en tvåårig försöksperiod. Denna stödform innebär att fonden utfäster sig att mot särskild avgift i efterhand betala en del av projektkostnaderna vid misslyckande. Utskottet föreslår att det begärda bemyndigandet lämnas.

Av redovisningen i propositionen för Industrifondens verksamhet framgår (s. 113) att fonden deltar i ett stort samarbetsprojekt med *svensk bilindustri* som gäller utveckling av bilindustrins inhemska underleverantörer. Syftet är att höja dessas kompetens och konkurrenskraft.

I sammanhanget tar utskottet upp motion 1983/84:2521 (m), i vilken avhandlas en rad frågor om bilindustrin. Efter en diskussion om olika faktorer av betydelse för den framtida utvecklingen inom branschen anför motionärerna att det är av största vikt att svensk bilindustri ges nödvändiga förutsättningar för att överleva. Ett uttalande av riksdagen härom begärs.

Utskottet förutsätter att de frågor om bilindustrin som berörs i motionen är välbekanta för regeringen, inte minst genom det till industridepartementet knutna bilbranschrådet. Motionen avstyrks.

Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag

Regeringen föreslår ett nytt bidragssystem som skall stödja forsknings- och utvecklingsarbete hos teknikbaserade småföretag. I sin motivering för förslaget anför industriministern (s. 116) att de finansiella påfrestningarna för sådana företag kan bli stora i ett uppbyggnadsskede då verksamheten expanderar snabbt. Vissa allmänna principer för bidragssystemet anges. Bl. a. skall bidrag kunna utgå endast till icke börsnoterade företag med högst 500 anställda. Högsta bidragsbelopp skall vara tio basbelopp per år (f. n. ca 200 000 kr.). Enligt propositionen bör det ankomma på regeringen att efter förslag från STU och statens industriverk besluta om bidragssystemets utformning. För nästa budgetår begär regeringen 20 milj. kr. för det föreslagna bidragssystemet. För de två följande budgetåren föreslås en beloppsram av 42,5 milj. kr.

Regeringens förslag avvisas i motioner från moderata samlingspartiet och folkpartiet. I motion 1983/84:2644 (m) hänvisas till moderata samlingspartiets krav på att det särskilda forskningsavdraget snarast återinförs. Om så sker, anförs det, föreligger inte heller något behov av speciella selektiva stöd till teknikintensiva småföretag.

I motion 1983/84:2640 (fp) hänvisas till folkpartiets negativa inställning till selektivt stöd. Motionärerna anser att medlen i stället bör användas för en

allmän skattelättnad för småföretagen i form av slopande av förmögenhetsskatt på det arbetande kapitalet.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det föreslagna bidragssystemet bör kunna tjäna som ett verksamt stöd för forsknings- och utvecklingsarbetet inom en kategori av företag som spelar en viktig roll för den industriella förnyelsen. Effekterna av sådana skattelättnader som i motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) anges som alternativ till riktat stöd är enligt utskottets mening tämligen godtyckliga, eftersom de beror helt på det enskilda företagets skattesituation. Dessutom uppstår stödeffekten med lång fördröjning. Utskottet godtar alltså regeringens förslag och avstyrker de nämnda motionerna i berörda delar.

Statens industriverk

Programindelning och anslag

Utskottet behandlar i följande avsnitt vissa förslag från regeringen om verksamhet som programmässigt avses höra till statens industriverk (SIND). I samband därmed behandlar utskottet även motioner med anknytning till denna verksamhet.

Enligt den organisation för SIND som fastställdes år 1983 är verksamheten indelad i de fyra huvudprogrammen Utredningsverksamhet, Industriell omvandling och tillväxt, Regional utveckling och Småföretagsutveckling. Som nämnts har regeringens förslag i budgetpropositionen om anslag till regional utveckling redan behandlats av riksdagen. Även delar av huvudprogrammet Industriell omvandling och tillväxt har behandlats, nämligen tekostödet och åtgärder för havsindustriell kompetensutveckling.

Verksamheten inom SIND:s huvudprogram finansieras genom ett antal olika anslag. För de program och delprogram som utskottet här skall behandla har i statsbudgeten för innevarande budgetår tagits upp sammanlagt tolv anslag. Regeringen föreslår vissa förändringar i anslagsstrukturen som innebär att antalet anslag minskar till sju (B 1, B 3, B 13, B 14, B 16–18). Som tidigare redovisats i tabell 1 (s. 20) innebär regeringens förslag en medelsanvändning av 384 milj. kr. för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår, vilket är en ökning med ca 48 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. En närmare redovisning av sambandet mellan program och anslag för budgetåren 1983/84 och 1984/85 lämnas i propositionen (s. 119–121).

Några av de anslag som föreslås avser särskilda tidsbegränsade insatser. Andra gäller verksamhet av mer permanent karaktär, såsom SIND:s förvaltnings- och utredningsverksamhet, vissa branschfrämjande åtgärder och småföretagsutveckling. För anslagen till dessa ändamål föreslår regeringen en treårsram. Utskottet återkommer till denna fråga efter sin behandling av de olika programmen med tillhörande anslag.

Utredningsverksamhet

Målet för programmet Utredningsverksamhet är dels att i enlighet med en av regeringen årligen fastställd plan tillgodose statsmakternas behov av allmänna utredningar som ger underlag för utformningen av industri- och regionalpolitiken, dels att verkställa utredningar inom området enligt särskilda uppdrag. Beträffande inriktningen av verksamheten anförs i propositionen (s. 123 f.) bl. a. att större vikt bör läggas på att följa utvecklingen inom de stora industriföretagen med hänsyn till dessas avgörande betydelse för många enskilda orter och inom många delbranscher.

Kostnaderna för programmet beräknas i propositionen till 15,5 milj. kr. under nästa budgetår. Motsvarande kostnader för innevarande budgetår belastar i sin helhet anslaget Statens industriverk: Förvaltningskostnader. Regeringen föreslår nu att ett särskilt anslag, benämnt Statens industriverk: Utredningsverksamhet anvisas för att täcka konsultkostnader m. m. inom utredningsverksamheten. För nästa budgetår föreslås att det nya anslaget tas upp med 4,5 milj. kr., vilket innebär en ökning med 1 milj. kr. i förhållande till de medel som står till förfogande för samma ändamål innevarande budgetår. Återstående kostnader för programmet under nästa budgetår, dvs. 11 milj. kr., avses liksom hittills belasta förvaltningskostnadsanslaget.

Frågor om utredningsverksamheten tas upp i motioner från moderata samlingspartiet och folkpartiet. I motion 1983/84:2644 (m) anförs att verksamheten bör kunna reduceras väsentligt till följd av den ändrade organisation på industripolitikens område som motionärerna har föreslagit (s. 40). I motionen föreslås att medel för utredningsverksamheten liksom f. n. anvisas under anslaget till förvaltningskostnader och att medelstilldelningen minskas med nära 6,3 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Också i folkpartiets partimotion 1983/84:2640 anförs att SIND:s utredningsverksamhet bör begränsas. Motionärerna anser att den i fortsättningen bör inriktas huvudsakligen på studium av vilka hinder som föreligger för nyetableringar och vad som bäst kan göras för att undanröja dessa. Ett utttalande härom av riksdagen begärs. Vidare föreslås en minskning i förhållande till regeringens förslag av anslaget till förvaltningskostnader med 5 milj. kr. och av det nya utredningsanslaget med 2,5 milj. kr. Det förstnämnda förslaget framförs även i motion 1983/84:908 (fp).

Utskottet vill påpeka att anslaget till förvaltningskostnader – som enligt regeringens förslag bör tas upp med ca 42,3 milj. kr. för nästa budgetår – belastas med kostnader för SIND:s samtliga fyra huvudprogram. Med hänsyn till att en relativt stor andel av anslaget används för utredningsverksamheten behandlar utskottet anslagsfrågan i samband med detta program.

Utskottet har ingen erinran mot vad som anförs i propositionen om SIND:s utredningsverksamhet. Vidare godtar utskottet förslaget om ett nytt anslag för konsultkostnader m. m. i samband med utredningsverksamheten liksom förslaget om anslag till SIND:s förvaltningskostnader. Därmed avstyrker

utskottet motionerna 1983/84:908 (fp), 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) i berörda delar.

Industriell omvandling och tillväxt

Målet för SIND:s huvudprogram Industriell omvandling och tillväxt är att främja industriell tillväxt och uppkomsten av en långsiktigt konkurrenskraftig industristruktur. Av propositionen framgår att programmet för nästa budgetår avses omfatta industripolitiska åtgärder för tekoindustrin, branschfrämjande åtgärder, vissa åtgärder för att främja produktionsteknisk utveckling i verkstadsindustrin och åtgärder för havsindustriell kompetensutveckling. Därtill kommer finansiellt stöd i form av lån, garantier och räntestöd. De sammanlagda kostnaderna för dessa ändamål – exkl. tekostödet, för vilket 78,3 milj. kr. begärdes redan i budgetpropositionen – beräknas i propositionen till 205,3 milj. kr. Däri ingår programmets andel av förvaltningskostnader med 12,9 milj. kr.

Beträffande de s. k. *branschprogrammen* föreslås att nuvarande branschprogram för den träbearbetande industrin fortsätter i nära oförändrad omfattning under nästa treårsperiod. Struktur- och utvecklingsprogrammet för övriga industrisektorer avses få något ökade resurser. Kostnaderna för de två programmen beräknas till ca 20,4 milj. kr. för nästa budgetår.

I motioner från moderata samlingspartiets och folkpartiets sida ges uttryck för en mycket negativ inställning till branschprogrammen. I både motion 1983/84:2640 (fp) och motion 1983/84:2644 (m) begärs att riksdagen skall uttala sig för en avveckling av verksamheten.

Utskottet anser i likhet med regeringen att branschprogrammen har visat sig av stort värde som komplement till generella åtgärder för att främja utvecklingen inom vissa branscher. Utskottet har ingen erinran mot vad som anförs i propositionen om fortsatta insatser för den träbearbetande industrin och övriga industrisektorer. Därmed avstyrker utskottet motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) i de delar som berörs här.

Branschprogrammet för den manuella glasindustrin löper ut med utgången av innevarande budgetår. I propositionen föreslås att inga nya medel tillförs för nästa budgetår. Som motiv anförs att läget inom branschen har förbättrats påtagligt. Enligt propositionen bör dock viss fortsatt verksamhet enligt programmet få bedrivas inom ramen för kvarstående medel vid utgången av innevarande budgetår.

Förslaget om att ytterligare medel till programmet för den manuella glasindustrin inte skall avsättas – vilket av regeringen aviserades redan i budgetpropositionen – har gett anledning till yrkanden i tre motioner under allmänna motionstiden. I två motioner från centerpartiets sida, nämligen 1983/84:419 och 1983/84:1363, förordas SIND:s förslag om vissa ytterligare insatser för exportstöd m. m. under en treårig avtrappningsperiod till en kostnad av 4 milj. kr. under nästa budgetår, vartill kommer 1 milj. kr. för lån

till vissa investeringar inom branschen. I motionerna anförs bl. a. att främst de mindre företagen behöver fortsatt stöd.

I motion 1983/84:852 (s) anförs att vissa begränsade åtgärder från statens sida för de manuella glasbruken fortfarande behövs för att inte de framgångar som hittills har vunnits när det gäller att förbättra branschens läge skall raseras. Särskilt pekas på värdet av branschgemensamma insatser för bl. a. marknadsföring.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att läget inom den manuella glasindustrin har förbättrats så att ytterligare medel till branschprogrammet inte nu behöver anvisas. Som anförs i propositionen bör dock resterande medel få användas efter budgetårsskiftet. Enligt vad utskottet har erfarit återstår f. n. ca 2 milj. kr. Dessa medel bör kunna medge vissa ytterligare insatser av det slag som anges i motion 1983/84:852 (s) under budgetåret 1984/85 och, i den mån medlen inte förbrukas under detta budgetår, även därefter. Syftet med motionen blir därmed i viss mån tillgodosett. Utskottet förutsätter att regeringen genom SIND noga följer den fortsatta utvecklingen inom branschen, särskilt i vad gäller de små och medelstora glasbrukens situation. Utskottet kan emellertid inte biträda yrkandena i motionerna 1983/84:419 (c) och 1983/84:1363 (c). Dessa avstyrks sålunda, den sistnämnda motionen i berörd del, liksom motion 1983/84:852 (s).

Utskottet behandlar härefter frågan om anslaget till branschfrämjande åtgärder för nästa budgetår. Regeringen har föreslagit ett anslag av 20 353 000 kr. Moderata samlingspartiet och folkpartiet har, i konsekvens med de krav på successiv avveckling av branschprogrammen som har förts fram i motionerna 1983/84:2644 och 1983/84:2640, föreslagit en minskning av anslaget till 10 milj. kr. resp. 15 353 000 kr. Centerpartiet däremot förordar vissa ytterligare insatser för den manuella glasindustrin enligt SIND:s förslag. Kostnaderna för dessa insatser har beräknats till 5 milj. kr.

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag om anslag till branschfrämjande åtgärder för nästa budgetår. Yrkandena i motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) avstyrks därmed.

Utskottet övergår till förslaget i propositionen om särskilda åtgärder för att stimulera spridning av *flexibla tillverkningssystem* inom verkstadsindustrin. Med sådana system avses integrerade anläggningar där såväl maskiner som flödet av material och verktyg är datastyrda och som regel automatiska. Regeringen begär nu, på grundval av ett förslag från data- och elektronikkommittén (I 1978:04), särskilda medel som skall kunna lämnas som bidrag till företag för investeringar i flexibla tillverkningssystem. Dessa skall kunna användas för demonstrationsändamål. I propositionen anförs (s. 143) att utvecklingen mot mera integrerade och flexibla produktionssystem är ytterst viktig för verkstadsindustrin och att en extra insats för att sprida denna teknik därför är befogad som komplement till de insatser som redan görs av STU och Industrifonden. Regeringen föreslår att 15 milj. kr. skall få disponeras av

SIND för ändamålet under en treårsperiod och att hela beloppet av anslagstekniska skäl skall anvisas för budgetåret 1984/85.

Förslaget avvisas i motioner från moderata samlingspartiets och folkpartiets sida. I motion 1983/84:2644 (m) anförs att svensk industri kommer att nyttja den ifrågavarande tekniken i den mån det är lönsamt och att det därför saknas anledning till statligt stöd. Ett uttalande av riksdagen härom begärs. I motion 1983/84:2640 (fp) betecknas förslaget som ett utslag av övertro på selektiva industripolitiska insatser.

I centerpartiets partimotion 1983/84:2641 ifrågasätts inte behovet av särskilda statliga insatser. Emellertid anförs, med hänvisning till att STU redan stöder ett antal demonstrationsprojekt på området, att STU bör ha huvudansvaret för verksamheten också i fortsättningen. Riksdagen bör enligt motionärerna göra ett uttalande av denna innebörd.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anvisning av särskilda medel för att främja spridningen av flexibla tillverkningssystem. Yrkandena i motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) avstyrks sålunda i berörda delar. Vad gäller yrkandet i motion 1983/84:2641 (c) hänvisar utskottet till vad som anförs i propositionen (s. 140) om att SIND vid bl. a. valet av projekt förutsätts samråda med STU och Industrifonden. Även denna motion avstyrks i berörd del.

Över hälften av kostnaderna för huvudprogrammet Industriell omvandling och tillväxt avser kostnader i samband med *finansiellt stöd till företag*. Sådant stöd lämnas i form av dels industrilånegarantier, dels s. k. strukturgarantier och lån till investeringar inom ramen för vissa branschprogram.

Förslagen i propositionen innebär i korthet följande. Den årliga ramen för industrilånegarantier av f. n. 300 milj. kr. ersätts med en s. k. engagemangsram för de totalt utestående garantierna av 1 050 milj. kr. Vidare slås de nuvarande ramarna för strukturgarantier till företag inom vissa branscher och för särskilda strukturgarantier för tekoindustrin ihop till en ram av 444,5 milj. kr. Slutligen ersätts nuvarande fyra anslag för täckande av förluster i samband med olika garantisystem med ett enda anslag. Detta anslag beräknas till 160 milj. kr. för nästa budgetår, vilket är oförändrat i förhållande till innevarande budgetår.

Frågor om det finansiella stödet tas upp i motion 1983/84:2644 (m), i vilken avslag yrkas på regeringens förslag om nya ramar för industrilånegarantier och strukturgarantier. Några nya lånegarantier bör enligt motionärerna inte lämnas.

Utskottet godtar regeringens förslag. Yrkandena i motionen avstyrks.

Småföretagsutveckling

Målet för SIND:s huvudprogram Småföretagsutveckling är att med inriktning främst på företag med högst 200 anställda främja utvecklingen av

ett konkurrenskraftigt näringsliv som ger möjlighet till trygg och ökad sysselsättning. I målgruppen ingår tillverkande företag – däribland hantverksföretag – och företag som tillhandahåller tjänster till industrin samt turistföretag. Verksamheten bedrivs till största delen genom de 24 regionala utvecklingsfonderna, för vilka staten och landstingen samt några kommuner är huvudmän. Statens huvudmannaskap utövas av SIND.

Kostnaderna för programmet under nästa budgetår beräknas i propositionen (s. 149) till totalt ca 156,3 milj. kr. Därav utgörs nära 91 milj. kr. av kostnader för utvecklingsfondernas företagsservice och administration. Enligt regeringens förslag skall kostnaderna för programmet – med undantag för programmets andel av SIND:s förvaltningskostnader 4,5 milj. kr. och vissa insatser för industridesign 5 milj. kr. – belasta ett nytt anslag till småföretagsutveckling. Utskottet återkommer härtill.

Utskottet tar först upp vissa frågor om de *regionala utvecklingsfonderna.*

I det föregående (s. 32 f.) har redovisats en utredning av SIND om fondernas *företagsservice* . I propositionen (s. 149–151) ansluter sig industriministern till vad som i utredningen föreslås om en klarare inriktning av servicen mot tjänster som hänger samman med företagens val av strategier, exempelvis produkt- och marknadsval och ägarstruktur. De strategiska tjänsterna bör riktas främst mot företag som bedöms ha goda utvecklingsmöjligheter. Å andra sidan bör fonderna inskränka på sina tjänster inom områden där det finns ett större utbud av privata konsulttjänster. Därmed syftas på "vardagsnära" tjänster som bokföring, budgetering, produktionsplanering m. m. Vidare anförs att fonderna bör sträva efter att ta betalt för sina tjänster i ökad utsträckning.

Frågan om utvecklingsfondernas företagsservice berörs i motion 1983/84:2644 (m). Där sägs bl. a. att fondernas tjänster i princip bör baseras på marknadsmässiga villkor, dvs. att kostnaderna skall täckas av avgifter. Statens bidrag till fonderna bör bl. a. därigenom kunna minskas betydligt, anser motionärerna.

Även i motion 1983/84:1880 (fp) berörs frågan om företagsservicen. Enligt motionärerna bör fonderna inte bedriva verksamheten så att den konkurrerar med de kommersiella konsultföretagen.

Utskottet har ingen erinran mot vad som anförs i propositionen om en något ändrad inriktning av utvecklingsfondernas service till företagen. I stor utsträckning tillgodoses därigenom också önskemålen i motion 1983/84:2644 (m) om ökad avgiftsfinansiering av verksamheten. Utskottet är emellertid inte berett att gå så långt som motionärerna i denna fråga. Således anser utskottet, med hänsyn till vad som anförs härom i SIND:s utredning, att en viss subventionering av företagsservicen särskilt i de inledande skedena är nödvändig för att servicen skall nå fram till de små företagen, som bäst behöver den. Utskottet avstyrker alltså motionen i denna del.

Motion 1983/84:1880 (fp) tillgodoses delvis genom propositionen. Också denna motion avstyrks i berörd del.

Vad gäller utvecklingsfondernas *finansieringsverksamhet* aviseras i propositionen (s. 151–154) vissa ändringar i gällande regler varigenom fonderna skulle få större frihet att själva bestämma kreditvillkor m. m. När det gäller beloppsgränsen för lån eller garanti från en utvecklingsfond till ett enskilt företag, som riksdagen hittills har beslutat om, föreslås att det i fortsättningen skall få ankomma på regeringen att fastställa gränsen. För riksdagens information anmäls att regeringen avser att höja nuvarande gräns från 2 milj. kr. till 3 milj. kr. per företag. I anslutning härtill anför industriministern att den höjda lånegränsen inte bör leda till en totalt sett högre utlåning från fonderna, eftersom den lönsamhetsförbättring som har ägt rum inom näringslivet innebär förbättrade möjligheter för företagen att själva finansiera sin utveckling och i högre grad utnyttja banker och liknande finansieringskällor. Mot bakgrund härav föreslås inget tillskott av statliga medel för nästa budgetår till fondernas finansieringsverksamhet.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag i fråga om beloppsgränsen för utvecklingsfondernas lån m. m.

I motion 1983/84:2644 (m) anförs att fonderna inte bör ägna sig åt kreditverksamhet. Denna bör i stället överlåtas åt bankerna, som har ett mera vitt förgrenat kontaktnät och större kompetens att bedöma olika företag.

Utskottet behandlade i sitt betänkande NU 1982/83:34 (s. 20 f.) motioner från moderata samlingspartiet med liknande krav på en avveckling av fondernas finansieringsverksamhet. Dessa krav avvisades av utskottet bl. a. på den grunden att gällande avtal mellan fondernas huvudmän löper ut den 31 december 1985. I avvaktan på förslag från regeringen om bl. a. utvecklingsfondernas organisation borde enligt utskottets uppfattning några mer genomgripande förändringar av fondernas verksamhet inte övervägas.

Utskottet ser ingen anledning att frångå sitt tidigare ställningstagande i frågan. Dessutom anser utskottet att utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet har en viktig uppgift som komplement till de ordinarie kreditinstituten. Med hänvisning härtill avstyrks motion 1983/84:2644 (m) i denna del. Regeringens förslag om ändrade riktlinjer för fondernas finansieringsverksamhet föranleder ingen erinran från utskottets sida.

I detta sammanhang tar utskottet upp några motioner från allmänna motionstiden i vilka berörs frågor om de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet.

I motion 1983/84:2039 (c) föreslås, mot bakgrund av förhållandena i Gävleborgs län, att fonderna får möjlighet till en mer flexibel tillämpning av stödet till små och medelstora företag. Utskottet hänvisar här till de ändringar i reglerna för fondernas långivning som aviseras i propositionen och som syftar till att ge fonderna större frihet att själva bestämma kreditvillkor m. m. Vidare erinras om att kommittén (I 1982:05) om det regionalpolitiska stödet till näringslivet, som lägger fram sitt betänkande inom kort, också i viss utsträckning har att se över de industripolitiska

stödmedlen. Utskottet anser inte att det behövs något uttalande av riksdagen i frågan. Motionen avstyrks i denna del.

Frågan om krav på personlig borgen från företagare berörs i två motioner. I folkpartiets partimotion 1983/84:1079 anförs att det i dag finns en omfattande lagstiftning som kringgärdar företagandet. Det bör därför enligt motionärerna finnas möjlighet att minska kraven på personlig borgen för företagsägare och anhöriga.

I motion 1983/84:1031 (m), som har väckts av en enskild motionär, anförs att kravet på borgen vid lån från statliga institutioner bör begränsas till att gälla enbart företagsinteckningar. En utredning i detta syfte begärs. Motionären anför att egenföretagaren tidigare vågade gå i borgen "med hus och hem" för de lån som behövdes för att driva företaget eftersom han kunde planera för en viss utveckling av detta. Efter införandet av medbestämmandelagen har emellertid företagarens rätt att bestämma över företaget begränsats. Därmed har också hans situation ändrats, sägs det i motionen.

Frågan om personlig borgen behandlades – med anledning av en motion av samme motionär – senast av utskottet våren 1983 i betänkandet NU 1982/83:35 (s. 25 f.). Utskottet hänvisade bl. a. till ett uttalande i frågan i ett av bankinspektionens s. k. etikmeddelanden (nr 35). Därvid anslöt sig utskottet till inspektionens uppfattning att en personlig borgen från ägaren ofta kan vara nödvändig eller åtminstone önskvärd för att understryka ägarens ansvar för företagets utveckling. Vidare anförde utskottet att bankinspektionens uttalande – som gick ut bl. a. på att särskild försiktighet skulle iakttas i samband med utkrävande av borgen – hade skapat goda förutsättningar för en måttfull tillämpning av bestämmelserna om personlig borgen i de olika förordningar som reglerar statens kreditstöd.

Utskottet erinrar också om att frågan om personlig borgen av företagare har behandlats i betänkandet (SOU 1983:59) Kreativ finansiering. Där anförs att det vid överläggningar med såväl banker som statliga kreditorgan hade framkommit att det personliga borgensåtagandet efter bankinspektionens uttalande inte utgjorde något större problem.

Enligt utskottets mening framgår av det anförda att frågan om personlig borgen inte heller nu ger anledning till något uttalande från riksdagens sida. Utskottet avstyrker alltså motionerna 1983/84:1031 (m) och 1983/84:1079 (fp), den senare i berörd del.

I några motioner från allmänna motionstiden berörs olika frågor om de regionala utvecklingsfondernas *målgrupp*. I folkpartiets partimotion 1983/84:1079 föreslås en successiv utvidgning av målgruppen till att inkludera hantverks- och serviceföretag. Det anförs att de serviceinriktade företagen numera har stor betydelse för vårt näringsliv och att dessa företag har samma slags behov av fondernas serviceverksamhet och kreditgivning som tillverkningsföretagen. Liknande synpunkter redovisas i centerpartiets partimotion 1983/84:1363 utan att något särskilt yrkande i frågan framförs.

Som nämnts består målgruppen f. n. förutom av tillverkande företag även av sådana tjänsteproducerande företag som riktar sina tjänster till tillverkningsindustrin samt turistföretag. Vidare finns en möjlighet för fonderna att i vissa fall räkna in i målgruppen även andra företag. En förutsättning för detta är dock att en sådan tillfällig utvidgning inte innebär att insatserna försämras för den prioriterade målgruppen, dvs. de tillverkande företagen. Genom att fonderna kan tillämpa en flexibel tolkning av målgruppsavgränsningen har de möjlighet att i enskilda fall lämna stöd och service till exempelvis konsult- eller transportföretag, vilket kan bidra till att förbättra förhållandena för de tillverkande företagen.

Närmare föreskrifter i fråga om målgruppen meddelas av regeringen. Vad gäller finansieringsverksamheten finns bestämmelser i förordningen (1982:682) om statlig finansiering genom regional utvecklingsfond. Målgruppen för företagsserviceverksamhet är inte författningsreglerad. Här får dock anses gälla som villkor för det statliga bidraget till verksamheten att fonderna arbetar i enlighet med de riktlinjer som riksdagen har beslutat om.

Utskottet behandlade våren 1982 i betänkandet NU 1981/82:51 (s. 21–23) två motionsyrkanden av ungefär samma innebörd som det nu aktuella. Utskottet fann då att någon utvidgning av målgruppen inte borde genomföras med hänsyn till det statsfinansiella läget och till behovet av att tillverkningsindustrins konkurrenskraft stärktes.

Utskottet hänvisar vidare till vad som i den nu aktuella propositionen (s. 43) anförs om serviceföretagen. Där sägs att det pågår en utveckling mot en ny typ av småföretag, som i huvudsak är serviceföretag men som också innehåller moment av tillverkning och handel. Som exempel anges att många dataföretag är av denna typ. I propositionen dras slutsatsen att "mjukvaruinslaget" i produkter och produktionsprocesser kommer att öka och att servicesektorn därför kommer att bli av allt större betydelse.

Av utskottets redogörelse framgår att utvecklingsfonderna har möjlighet till en flexibel tillämpning av bestämmelserna om målgrupp. Syftet med motion 1983/84:1079 (fp) torde därmed i praktiken delvis redan vara tillgodosett. Utskottet är inte i dag berett att ta ställning till frågan om en mera generell utvidgning av målgruppen bl. a. av det skälet att det saknas uppgifter om de ekonomiska konsekvenserna för staten av en sådan utvidgning. Utskottet avstyrker alltså motionen i denna del. Mot bakgrund av vad som anförs i propositionen om serviceföretagens ökade roll anser utskottet det emellertid naturligt att frågan om fondernas målgrupp tas upp i samband med den förestående översynen av fondernas organisation m. m. med anledning av att gällande avtal mellan staten och landstingen löper ut den 31 december 1985.

I detta sammanhang behandlar utskottet också motion 1983/84:2466 (fp), i vilken framförs tre yrkanden rörande *hantverket*. Förslag begärs från regeringen om en central instans med uppgift att tillvarata hantverkets

intressen. Vidare föreslås en ändring i utvecklingsfondernas instruktion i syfte att tillförsäkra hantverket viss andel av fondernas medel. I motionen begärs också ett uttalande av riksdagen om länsstyrelsernas ansvar för hantverkets utveckling. Utskottet behandlar dessa frågor i angiven ordning.

När det gäller frågan om en central instans för hantverksfrågor erinrar utskottet om att motionsyrkanden om inrättande av en statlig hantverksnämnd avslogs av riksdagen våren 1983 på grundval av utskottets betänkande NU 1982/83:34.

Enligt vad utskottet erfarit har Sveriges hantverks- och industriorganisation–Familjeföretagen nyligen tagit initiativ till en enskild hantverksnämnd. Bidrag till nämndens verksamhet under nästa budgetår har beviljats av SIND.

Utskottet vill påpeka att SIND enligt sin instruktion (1983:701) är central förvaltningsmyndighet för bl. a. ärenden som rör hantverk. Utskottet hänvisar också till vad som anfördes i utskottets nämnda betänkande (s. 25) om vikten av återhållsamhet när det gäller inrättandet av nya statliga organ. Som har framgått kan behovet av ett samordnande organ för hantverksfrågor nu komma att tillgodoses genom det nämnda initiativet. Utskottet, som finner detta tillfredsställande, ser ingen anledning för riksdagen att uttala sig till förmån för inrättandet av en statlig nämnd. Motion 1983/84:2466 (fp) avstyrks i den delen.

Även frågan om avdelande av resurser hos utvecklingsfonderna för stöd till hantverket behandlades av riksdagen år 1983 med anledning av en motion av ungefär samma innebörd som den nu aktuella. Riksdagen avslog motionen på hemställan av utskottet i betänkandet NU 1982/83:34.

Utskottet anförde därvid (s. 25 f.) att det ankommer på varje utvecklingsfond och på SIND, som fördelar statens bidrag till fonderna, att prioritera bland olika behov och ändamål när det gäller användandet av anvisade medel. Vidare anfördes att det också ankommer på fonderna att på bästa sätt organisera sin personal. Utskottet har samma uppfattning i dag och avstyrker därför motion 1983/84:2466 (fp) även i denna del.

Beträffande länsstyrelsernas ansvar för hantverkets utveckling anförs i nämnda motion att vissa länsstyrelser lägger ned ett medvetet arbete på området. Riksdagen bör emellertid, anser motionärerna, genom ett uttalande stryka under alla länsstyrelsers ansvar för hantverket.

Motionsyrkandet synes gälla i första hand länsstyrelsernas fördelning av sina resurser för regionala utvecklingsinsatser och glesbygdsstöd.

Utskottet erinrar om att länsstyrelserna har fått möjlighet att inom en given medelsram göra avvägningar mellan olika insatser. I årets budgetproposition (prop. 1983/84:100 bil. 14 s. 61) anför industriministern härom att det har inneburit en effektivisering av det regionalpolitiska arbetet att ansvaret för avvägningar och prioriteringar på detta sätt har lagts på den regionala nivån. Utskottet delar denna uppfattning och anser följaktligen inte att riksdagen bör uttala sig om länsstyrelsernas insatser för ett visst

näringsområde på det sätt som motionärerna önskar. Motionen avstyrks alltså även i denna del.

Frågan om *kvinnor som företagare* tas upp i motion 1983/84:2049 (c). I denna begärs ett uttalande av riksdagen om att utvecklingsfonderna skall ha ett särskilt ansvar för att stimulera kvinnor till privat företagsamhet och att detta skall skrivas in i fondernas stadgar. Bl. a. anförs att det är viktigt att kvinnliga småföretagare utbildas i marknadsföring och försäljning.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det finns en betydande potential för nyföretagande bland landets kvinnor och att denna potential bör tas till vara. Betydande insatser med detta syfte görs också av utvecklingsfonderna. Flera fonder har anordnat utbildning och rådgivning för kvinnor, bl. a. i samband med de s. k. starta-eget-kampanjerna. Vidare erinrar utskottet om de förslag om rådgivning och information för kvinnliga företagare som har lagts fram i betänkandet Kreativ finansiering och som har refererats i det föregående (s. 32).

I sammanhanget kan också pekas på det arbete som bedrivs i syfte att vidga kvinnornas utbildnings- och yrkesval och därmed tillförsäkra dem en plats på arbetsmarknaden. Bl. a. har regeringen avsatt 10 milj. kr. för en kampanj i syfte att öka flickornas och kvinnornas intresse för tekniska yrken (se prop. 1983/84:100 bil. 12 s. 45).

Utskottet räknar med att syftet med motionen, dvs. att kvinnors företagande skall främjas, i stor utsträckning kommer att kunna tillgodoses genom de nämnda åtgärderna. En ändring av gällande bestämmelser om utvecklingsfondernas verksamhet i det angivna syftet är enligt utskottets mening inte befogad. Motion 1983/84:2049 (c) avstyrks därför.

Utskottet tar härefter upp två motionsyrkanden om de regionala utvecklingsfondernas *styrelser.* I motion 1983/84:1880 (fp) anförs att det med nuvarande regler om utseende av fondernas styrelser – som innebär att samtliga ledamöter utses av resp. landsting eller kommun – har varit svårt att frigöra fonderna från regionalpolitiska ambitioner och partipolitiska ställningstaganden vid bedömning av i grunden företagsekonomiska problem. Motionärerna anser att en sådan inriktning av fondernas verksamhet är olycklig och kan leda till en snedvridning av konkurrensen. Ett tillkännagivande av riksdagen härom begärs.

Liknande synpunkter förs fram i motion 1983/84:2644 (m), där det bl. a. sägs att dagens system med politisk representation har fört med sig otillräcklig företagsekonomisk kompetens i styrelsearbetet.

Vid sin behandling av motionsyrkanden i samma fråga år 1983 föreslog utskottet i sitt betänkande NU 1982/83:34 (s. 22 f.) ett uttalande av riksdagen av innebörd att utvecklingsfondernas styrelser borde få en allsidig sammansättning och att näringslivets och de fackliga organisationernas intressen borde beaktas vid utseendet av styrelserna. Riksdagen beslöt i enlighet härmed. Som nämnts avser regeringen att lägga fram förslag om

utvecklingsfondernas organisation med anledning av att gällande avtal mellan fondernas huvudmän löper ut den 31 december 1985. Utskottet anser inte att ytterligare uttalanden av riksdagen behövs som vägledning för regeringen i denna fråga. Därmed avstyrker utskottet motionerna 1983/84:1880 (fp) och 1983/84:2644 (m) i berörda delar.

Utskottet övergår nu till att behandla de *övriga delprogram* som ingår i SIND:s huvudprogram Småföretagsutveckling. I propositionen (s. 149) redovisas följande preliminära beräkning av kostnaderna för dessa delprogram (milj. kr.).

Strategisk företagsutveckling	36
Övergripande insatser inom småföretagsområdet	9
Nyetableringsinsatser	3
Utbildningsinsatser inom småföretagssektorn	8
Industridesign	5

För delprogrammet Industridesign – som har projektkaraktär – begär regeringen ett särskilt anslag. Utskottet återkommer till denna fråga. Kostnaderna för övriga fyra delprogram avses belasta anslaget till småföretagsutveckling. Det ankommer på regeringen att fördela resurserna till resp. delprogram.

Av propositionen framgår att SIND avses disponera särskilda medel för de angivna ändamålen. Delprogrammet Strategisk företagsutveckling gäller insatser genom de regionala utvecklingsfonderna i form av utvecklingskapital m. m. till projekt som drivs gemensamt av fonderna och småföretag med goda utvecklingsmöjligheter. Delprogrammet Utbildningsinsatser inom småföretagssektorn innebär en betydande ökning av SIND:s insatser för företagsinriktad fortbildning. En närmare beskrivning av de olika delprogrammen lämnas i propositionen (s. 154–158).

I folkpartiets partimotion 1983/84:2640 betecknas de angivna delprogrammen som uttryck för en starkt selektiv politik. Motionärerna anser att programmen inte bör genomföras och föreslår att medel inte anvisas av riksdagen.

Utskottet har ingen erinran mot vad som anförs i propositionen om de angivna delprogrammen. Därav följer att utskottet avvisar yrkandet i motion 1983/84:2640 (fp).

I detta sammanhang behandlar utskottet också motion 1983/84:559 (m) från allmänna motionstiden såvitt avser det yrkande som där framfördes om grundutbildning för företagare. Enligt motionärerna skulle det vara till stor nytta för blivande företagare som fortfarande har kvar sin anställning om kurser på kvällstid med sådan utbildning anordnades.

Utskottet finner syftet med motionen behjärtansvärt. Som framgått förfogar SIND redan i dag över medel för företagsinriktad fortbildning.

Medlen används för stöd till kursarrangörer m. fl. för olika slags utbildning för småföretag. En stor del av verksamheten handhas av de regionala utvecklingsfonderna. Den typ av utbildningsinsatser som motionärerna efterlyser synes alltså kunna komma till stånd inom ramen för nuvarande verksamhet utan något initiativ av riksdagen. Med det sagda avstyrker utskottet motion 1983/84:559 (m) i denna del.

I propositionen begärs särskilda medel för delprogrammet *industridesign*. Som motivering för förslaget anför industriministern (s. 159) att förbättrad design bör kunna öka svensk industris konkurrenskraft. Det behövs speciella insatser för att åstadkomma en förnyelse och utveckling inom designområdet. Behovet av medel härför under en treårsperiod anges i propositionen till 15 milj. kr.

Av propositionen framgår att SIND och Föreningen Svensk form har träffat avtal om att som huvudmän inrätta och driva ett centrum för designfrämjande verksamhet (Design Center) i Stockholm. Huvuddelen av de begärda medlen avser statens tillskott till verksamheten. Även vissa designfrämjande insatser i enskilda företag genom SIND förbereds.

I motion 1983/84:2644 (m) föreslås att riksdagen avslår förslaget om ett Design Center och inte anvisar särskilda medel för åtgärder för att främja industridesign. Även i motion 1983/84:2640 (fp) avvisas förslaget om medel. I motion 1983/84:2641 (c) föreslås att de av regeringen begärda särskilda medlen för industridesign i stället anvisas under anslaget till småföretagsutveckling.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är motiverat med ytterligare insatser från statens sida för att främja utvecklingen inom designområdet. Det planerade Design Center kan beräknas bli ett viktigt instrument härför.

Utskottet har alltså ingen erinran mot vad som anförs i propositionen om industridesign. Därmed avstyrker utskottet motionerna 1983/84:2640 (fp), 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m) i berörda delar.

Utskottet tar till slut upp frågan om *anslag* för de verksamheter som ingår i huvudprogrammet Småföretagsutveckling. Regeringen föreslår att de nuvarande anslagen Bidrag till regionala utvecklingsfonder och Bidrag till företagsinriktad fortbildning ersätts med ett nytt anslag, benämnt Småföretagsutveckling. För nästa år begärs 146 850 000 kr. för ändamålet. Som nämnts föreslår också regeringen ett särskilt anslag för delprogrammet Industridesign. Av anslagstekniska stöd föreslås att ett belopp motsvarande hela medelsbehovet 15 milj. kr. under en treårsperiod anvisas för budgetåret 1984/85.

Utskottet har redovisat ett antal yrkanden rörande frågor om småföretagsutveckling i motioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet som innebär avvikelser i olika hänseenden från regeringens förslag. Yrkandena leder till vissa följdyrkanden om medelsanvisning för nästa budgetår. Från centerpartiets sida begärs i samband härmed också ett

uttalande av innebörd att tillgängliga resurser inom programmet så långt möjligt bör fördelas till de regionala utvecklingsfonderna och att SIND:s roll i motsvarande mån bör begränsas.

Utskottet, som inte har haft något att erinra mot vad som har anförts i propositionen om inriktningen av verksamheten inom huvudprogrammet Småföretagsutveckling, biträder regeringens förslag om anslag för budgetåret 1984/85. Därmed avstyrker utskottet yrkandena härom i motionerna 1983/84:2640 (fp), 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m).

Treårsram för statens industriverk

I propositionen föreslås (s. 119) att riksdagen i samband med att anslag anvisas för budgetåret 1984/85 också fastställer en ram för vissa anslag för verksamheten under budgetåren 1985/86 och 1986/87. Syftet härmed är att SIND skall få möjlighet att planera för en treårsperiod. De anslag som enligt förslaget omfattas av ramen är anslagen till förvaltnings- och utredningskostnader (B 1 och B 12), branschfrämjande åtgärder (B 13) och småföretagsutveckling (B 16). Under dessa fyra anslag har regeringen för budgetåret 1984/85 begärt sammanlagt 214 milj. kr. För de följande två budgetåren begärs ett medgivande att använda ytterligare 448 milj. kr. för motsvarande verksamhet vid SIND, vilket alltså innebär att sammanlagt 662 milj. kr. skall disponeras för den treåriga programperioden.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag om en anslagsram för SIND.

Sveriges Investeringsbank AB

I propositionen lämnas en redovisning av hittillsvarande verksamhet inom Sveriges Investeringsbank AB. Banken bildades år 1967 med uppgift främst att finansiera stora riskfyllda industriprojekt genom förmedling av bl. a. medel från allmänna pensionsfonden. Emellertid har förutsättningarna för verksamheten ändrats under senare år till följd av företagens förbättrade finansiella situation och av den allmänna investeringsutvecklingen inom industrin, som har präglats av minskade investeringar i anläggningar och maskiner samtidigt som de immateriella investeringarna har fått ökad betydelse. Mot bakgrund härav förordas i propositionen en omorientering av bankens verksamhet. Detta är i första hand en fråga för bankens ledning och styrelse, anförs det. Regeringen tar dock upp vissa frågor om riktlinjerna för verksamheten och föreslår ändringar av dessa på några punkter. Avsikten är att Investeringsbanken skall ges större flexibilitet vid val av engagemang och utformning av kreditvillkor m. m., så att verksamheten kan anpassas till de nu aktuella och förutsebara finansieringsbehoven.

I propositionen (s. 168 f.) lämnas exempel på ett antal uppgifter för banken, såsom deltagande i omstrukturering av svensk industri, garantigiv-

ning i större exportprojekt och samarbete med de regionala utvecklingsfonderna rörande särskilda projekt där bankens medverkan ger ökade möjligheter till kreditgivning. Vidare anförs att investeringar i forskning och utveckling och marknadsföring bör ges lika goda finansieringsmöjligheter som investeringar i anläggningar och maskiner. Banken bör få vidgade möjligheter att arbeta med okonventionella finansieringslösningar och att komplettera verksamheten med t. ex. fakturabelåning (factoring) och uthyrning av maskiner m. m. (leasing) m. fl. finansieringstjänster. Banken bör också, anförs det, liksom hittills kunna engagera sig som ägare i företag som komplettering till sin övriga finansieringsverksamhet. Vidare förordas slopandet av nuvarande begränsning av bankens rätt att lämna lån eller ställa garanti m. m. utan särskild säkerhet till ett belopp motsvarande högst bankens aktiekapital.

Det betonas i propositionen att bankens inriktning alltjämt skall vara långa engagemang i större företag där det krävs speciella lösningar med avseende på säkerheter, lånevillkor m. m. Med hänsyn till denna inriktning på långsiktig investeringsfinansiering bör banken, anförs det, kunna medverka i långivning till statliga affärsverk i den mån möjlighet öppnas för dessa att svara för sin egen finansiering.

Beträffande kapital som staten i egenskap av Investeringsbankens ägare har tillskjutit – hittills sammanlagt 1 300 milj. kr. – har något preciserat avkastningskrav tidigare inte ställts. Det uttalas i propositionen att en viss utdelning på av staten insatt kapital bör eftersträvas.

Slutligen anförs i propositionen att det ankommer på regeringen att verka för att erforderliga ändringar av bolagsordningen för Investeringsbanken kommer till stånd.

I motioner från moderata samlingspartiets och centerpartiets sida tas frågan om Investeringsbankens fortsatta verksamhet upp. Banken behövs inte längre, sägs det i motion 1983/84:2644 (m). Motionärerna anför att det i dag finns en mångfald och flexibilitet på kreditmarknaden som tidigare saknades. De anser att banken på sikt bör kunna avvecklas och att regeringen bör anmodas att lägga fram förslag till hur detta skall ske.

En betydligt positivare inställning till Investeringsbanken kommer till uttryck i motion 1983/84:2641 (c). Motionärerna anför att bankens insatser i väsentlig utsträckning har bidragit till omstruktureringen av svensk industri. De anser dock att omstruktureringsarbetet nu går in i en ny fas där det statliga engagemanget inte kan vara lika omfattande som i slutet av 1970-talet. Mot bakgrund härav finns det enligt motionärernas mening många skäl att från grunden pröva förutsättningarna för och inriktningen av Investeringsbankens fortsatta arbete.

Utskottet anser i likhet med regeringen att en anpassning av Investeringsbankens verksamhet till de senaste årens utveckling på kreditmarknaden är nödvändig. De exempel på olika uppgifter för banken som anges i propositionen visar enligt utskottets mening att det alltjämt finns motiv för ett statligt

finansinstitut av Investeringsbankens typ. Utskottet vill också framhålla att sådana strukturinsatser som banken med framgång har genomfört under senare tid kan komma att visa sig nödvändiga även i framtiden.

På en punkt föranleder det som har anförts i propositionen om ökad flexibilitet för banken ett påpekande från utskottets sida. Det gäller frågan om att ge banken möjligheter att komplettera verksamheten med t. ex. factoring och leasing m. fl. finansieringstjänster. I propositionen har ställning inte tagits till om sådan verksamhet skall bedrivas eller i vilka former det skall ske. Utskottet noterar i detta sammanhang att Investeringsbanken är ett aktiebolag enligt lagen (1963:76) om kreditaktiebolag och att banken som sådant bolag inte har till ändamål att bedriva factoring och leasing. Sådan verksamhet bedrivs i form av bolag enligt lagen (1980:2) om finansbolag. Det kan också noteras att Investeringsbanken hittills inte har varit föremål för reglering enligt lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel, även om lagen som sådan är fullt tillämplig på banken. Det bör få ankomma på banken själv att bedöma om verksamheten bör kompletteras med finansieringstjänster av angivet slag och att finna lämpliga former härför.

Utskottet har ingen erinran mot vad som i övrigt har föreslagits av regeringen om ändrade riktlinjer för verksamheten vid Investeringsbanken. Mot bakgrund av vad som anförs härom i propositionen räknar utskottet med att verksamheten kommer att bedrivas med sikte bl. a. på att staten skall få rimlig avkastning på det i banken investerade kapitalet.

Med det sagda avvisar utskottet de tankar på en avveckling av banken som förs fram i motion 1983/84:2644 (m). Utskottet finner heller inte skäl för en sådan förutsättningslös prövning av bankens verksamhet som föreslås i motion 1983/84:2641 (c). Dessa motioner avstyrks därför i angiven del.

I motion 1983/84:1879 (m) från allmänna motionstiden föreslås att Investeringsbanken ställs under bankinspektionens tillsyn. Enligt motionärerna finns det starka skäl för att samma krav på tillsyn bör ställas på Investeringsbanken som på andra kreditinstitut. Bl. a. hänvisas till att avsevärda belopp av skattemedel har ställts till förfogande för större risktagande än vad som gäller i affärsbankernas kreditverksamhet.

Utskottet erinrar om att Investeringsbanken drivs som ett av staten helägt aktiebolag. Förutom av aktiebolagslagen regleras bankens verksamhet som nämnts av lagen om kreditaktiebolag. Sådana bolag är enligt lagen aktiebolag som har till ändamål att driva lånerörelse och låna upp erforderliga medel genom att ge ut obligationer m. m. men i vilkas verksamhet det inte ingår bankrörelse. Bolagsordningen skall godkännas av regeringen. Kreditaktiebolagens utlåningsverksamhet tjänar syften som från det allmännas synpunkt är angelägna, såsom byggande av bostäder, investeringar i små och medelstora företag samt exportfinansiering.

Enligt lagen skall kreditaktiebolag stå under tillsyn av bankinspektionen om inte regeringen medger befrielse därifrån. Befrielse kan medges om detta

anses kunna ske utan olägenhet från allmän och enskild synpunkt.

Då frågan om bildandet av Investeringsbanken underställdes riksdagen år 1967 angavs att vissa skäl talade för en sådan befrielse. Bl. a. anfördes att tillsyn av bankinspektionen inte borde utgöra en förutsättning för placering av medel från allmänna pensionsfonden och livförsäkringsfonder i Investeringsbankens obligationer. Det hänvisades bl. a. till att banken avsågs bli ett statligt företag med en statlig garanti som upp till ett belopp motsvarande aktiekapitalet – som då föreslogs till 450 milj. kr. – skulle täcka bankens förpliktelser (prop. 1967:192 s. 13). Befrielse från bankinspektionens tillsyn meddelades också av regeringen i samband med godkännandet av bolagsordningen för banken. Sedermera har den statliga garantin för bankens förpliktelser höjts till 5 000 milj. kr. Bankens upplåningsrätt uppgår nu till ca 11 000 milj. kr. Nuvarande engagemang genom beviljade krediter och ställda garantier m. m. är ca 7 000 milj. kr.

Som framgår av utskottets redogörelse har Investeringsbankens ställning som helstatligt företag med särskild statlig garanti för sina förpliktelser tidigare ansetts utgöra grund för befrielse från bankinspektionens tillsyn. Enligt utskottets mening har det inte tillkommit några omständigheter som motiverar ett initiativ från riksdagen i frågan. Därmed avstyrker utskottet motion 1983/84:1879 (m).

Småföretagsfond

I propositionen föreslås inrättandet av en särskild småföretagsfond. Bakgrunden härtill är att regeringen i samband med att förslaget om löntagarfonder förelades riksdagen hösten 1983 uttalade att en del av fondmedlen skulle komma att ställas till förfogande för småföretagssektorn i särskilda former som riskkapital (prop. 1983/84:50 s. 52). Detta skulle kunna ske genom att ett belopp av 100 milj. kr. avsattes i en särskild fond knuten till Sveriges Investeringsbank AB. Regeringen ställde i utsikt att den angivna medelsramen skulle komma att höjas i viss omfattning om det senare visade sig behövligt.

Motiven och formerna för en sådan fond utvecklas närmare i den nu aktuella propositionen. Industriministern anför sålunda (s. 171) att den låga soliditeten inom småföretagssektorn utgör ett hinder för småföretagens utveckling genom att den verkar hämmande på förmågan att ta risker. Enligt förslaget skall fonden organiseras som en stiftelse med egen styrelse vilken utses av regeringen. Fonden avses komma att utnyttja Investeringsbankens expertis och kansliresurser. Vidare föreslås att fonden tillförs 100 milj. kr. av medel som eljest skulle förvaltas av löntagarfondstyrelserna, något som föranleder en ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden.

Enligt förslaget skall i princip samma avkastningskrav gälla för småföretagsfonden som för löntagarfonderna, dock först efter en upptrappningsperiod till år 1991. Beträffande förvaltningen föreslås att fonden skall placera

sina medel i första hand som riskkapital i småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag. Fonden bör vara oförhindrad att engagera sig också i andra aktiebolag – dock ej sådana vilkas aktier är inregistrerade vid Stockholms fondbörs – och i ekonomiska föreningar. Det förutsätts att fonden i regel skall begränsa sin ägarandel till en minoritetspost.

Regeringens förslag om en småföretagsfond avvisas i motioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet.

I motionerna 1983/84:2644 (m) och 1983/84:2640 (fp) sker detta enbart med hänvisning till att fonden är en del av systemet med kollektiva löntagarfonder, ett system som resp. parti har för avsikt att snarast möjligt få avvecklat. I motion 1983/84:2641 (c) anförs därjämte att det i propositionen saknas en analys av huruvida riskkapital via investment- och utvecklingsbolag bäst främjar en mångsidig småföretagsstruktur.

Utskottet betraktar den av regeringen föreslagna småföretagsfonden som ett ändamålsenligt komplement till de övriga åtgärder för att främja småföretagens utveckling som anges i propositionen. Med anledning av vad som anförs i motion 1983/84:2641 (c) vill utskottet framhålla att de i propositionen angivna riktlinjerna ger småföretagsfonden betydande frihet att finna lämpliga former för verksamheten. Motionen avstyrks sålunda, liksom motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m), alla i berörda delar.

Ingenjörsvetenskapsakademien

För innevarande budgetår uppbär Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) ett statsbidrag av 3,7 milj. kr., vartill kommer ungefär lika mycket i form av medel från statliga myndigheter och fonder. De statliga bidragen svarar för ca en fjärdedel av IVA:s intäkter. I propositionen föreslås en ökning av bidragsanslaget till 4,4 milj. kr. med hänvisning till värdet av IVA:s utrednings- och kontaktverksamhet som ett komplement till de statliga myndigheternas arbete inom det industripolitiska och teknisk-vetenskapliga området.

Utskottet, som delar regeringens uppfattning om värdet av IVA:s verksamhet, har ingen erinran mot förslaget om anslagshöjning.

Industriell utveckling i olika delar av landet

Utskottet behandlar till sist ett antal motioner med yrkanden om statliga insatser för teknisk och industriell utveckling inom olika delar av landet. Flertalet av motionerna har väckts under allmänna motionstiden. Motionerna tas i det följande upp länsvis.

I motion 1983/84:2605 (m, c) föreslås att 300 000 kr. ur anslaget till småföretagsutveckling anvisas till *Teknikcentrum i Växjö* för ett projekt för

simulering i samband med tekniskt konstruktionsarbete med hjälp av datateknik. Projektet, som drivs vid högskolan i Växjö, är inriktat på de små och medelstora företagens behov.

Utskottet har i olika sammanhang intagit en positiv hållning till ökade statliga insatser, bl. a. genom STU, för att sprida användningen av datatekniken inom industrin. Inte minst angeläget är att de små och medelstora företagen kan följa med i utvecklingen på området, något som det aktuella projektet i Växjö också siktar till. När det gäller individuella projekt anser emellertid utskottet att det bör ankomma på resp. myndighet att bedöma projekten och att fördela tillgängliga resurser. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1983/84:2605 (m, c).

I motion 1983/84:2357 (c) föreslås inrättandet av ett *centrum för produktutveckling och uppfinnarverksamhet m. m. på Gotland.* Motionärerna anför att ett sådant centrum skulle ge enskilda innovatörer möjlighet att pröva bärkraften hos en viss idé eller produkt. Det förutsätts att de ekonomiska riskerna för innovatören minimeras.

Utskottet erinrar om att frågor om centra för produktutveckling m. m. har behandlats av riksdagen ett antal gånger under senare år. Frågan om lämpligheten av denna form av stöd till enskilda företag eller uppfinnare utreddes av STU år 1980. Därvid avvisades tanken på regionala centra med fasta resurser ("uppfinnarverkstäder"). I stället föreslogs att stödet skulle lämnas i form av projektledningshjälp, dvs. bidrag för anlitande av en konsult med uppgift att hålla samman projektarbetet (jfr prop. 1980/81:130 s. 106 f.). Försöksverksamhet med sådant stöd har bedrivits av STU i samverkan med statens industriverk och de regionala utvecklingsfonderna i fyra län. Stödet finansieras till lika delar av STU och de berörda landstingen. I proposition 1983/84:107 föreslås (bil. 9 s. 23) att huvudmannaskapet för projektkonsultstödet förs över till industriverket.

Utskottet erinrar också om att motioner om regionala utvecklingcentra i andra delar av landet tidigare har behandlats av riksdagen. Senast avslog riksdagen år 1981 på förslag av utskottet i betänkandet NU 1980/81:64 (s. 45) ett förslag om ett sådant centrum i Hultsfred. Enligt utskottets mening är det en viktig förutsättning för inrättande av utvecklingscentra att de lokala och regionala intressenterna tar huvudansvaret för projektens genomförande. Det eventuella statliga engagemanget bör vara av mindre omfattning. Det ankommer på olika centrala och regionala organ att inom ramen för sina medel för sådana insatser överväga stöd till regionala utvecklingscentra.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1983/84:2357 (c). Vad utskottet nu har anfört om regionala utvecklingscentra gäller i tillämpliga delar även i fråga om övriga motionsyrkanden om liknande projekt som utskottet behandlar i detta avsnitt av sitt betänkande.

I motion 1983/84:1074 (s) föreslås åtgärder för att stimulera *den industriella utvecklingen i Skåne* mot bakgrund av den höga arbetslösheten i regionen,

framför allt i de gamla industriorterna i väst och nordost. Motionärerna anför att det behövs ökade insatser för den högteknologiska förädlingsindustrin såväl inom verkstadsindustrin som på livsmedelsområdet för att ersätta de arbetstillfällen som gick förlorade på 1970-talet. Det betecknas också som angeläget att ett verkstadstekniskt utvecklingscentrum inrättas.

Utskottet har vid sin behandling av frågor om näringspolitiken inte primärt till uppgift att bedöma utvecklingen inom olika delar av landet från regionalpolitiska synpunkter. Utskottet är emellertid väl medvetet om de svåra problem av delvis strukturell art som har drabbat Skånelänen, bl. a. som en följd av kriserna i textilindustrin och varvsindustrin. Dessa problem kan och bör i första hand angripas genom åtgärder på den allmänna industripolitikens och ekonomiska politikens områden. Utskottet hänvisar till att vissa av de förslag i proposition 1983/84:135 som utskottet har behandlat i det föregående tar sikte på att nybildning och vidareutveckling av sådana högteknologiska företag som avses i motionen skall stimuleras. Vidare erinrar utskottet om den verksamhet inom ramen för den regionalpolitiska planeringen som syftar till att främja utvecklingen av näringslivet inom resp. län. Regeringen uppdrog sålunda hösten 1982 åt länsstyrelserna att utarbeta regionala industriprogram vilkas främsta syfte är att tjäna som gemensamt handlingsprogram för det arbete på området som bedrivs av skilda myndigheter i länen.

Därutöver vill utskottet peka på vissa insatser som mera direkt syftar till att främja utvecklingen av högteknologisk industri i Skåne. En betydelsefull sådan insats är utbyggnaden av forskarbyn Ideon i Lund, som redan har lett till etablering av ett antal företag. När det gäller livsmedelsområdet har utredningen (Jo 1982:08) om översyn av livsmedelsforskning m. m. nyligen föreslagit ökade satsningar inom området från både statens och näringslivets sida. Frågan om ett verkstadstekniskt centrum behandlas av utskottet i det följande i samband med motion 1983/84:2120.

Vidare erinrar utskottet om att Sydgasprojektet, som nu är i ett intensivt uppbyggnadsskede, kommer att ge västra Skåne tillgång till naturgas under år 1985. Vid sidan av den positiva sysselsättningseffekten väntas projeket komma att långsiktigt främja den industriella utvecklingen inom regionen genom att användning av gas erbjuder stora tekniska fördelar inom olika processer.

Utskottet vill inte utesluta att de särskilda strukturproblemen i skånskt näringsliv kan komma att kräva ytterligare åtgärder. Med hänsyn till vad som anförts är dock utskottet inte nu berett att förorda ett initiativ från riksdagens sida i frågan. Motion 1983/84:1974 (s) avstyrks sålunda.

I motion 1983/84:2120 (m) begärs ett uttalande av riksdagen om inrättande av *ett verkstadstekniskt centrum i Lund*. Ett sådant centrum skulle, anförs det, förbättra möjligheterna att påskynda införandet av ny teknik i småföretagen.

Utskottet erinrar om att riksdagen år 1982 beslöt om inrättande av verkstadstekniska utvecklingscentra i Stockholm, Linköping och Göteborg i anslutning till de tekniska högskolorna där. Vid sin behandling av frågan anförde utskottet i betänkandet NU 1981/82:41 (s. 12) att ett sådant centrum så snart förutsättningar förelåg borde inrättas även i Lund. Riksdagen gjorde också ett uttalande av denna innebörd.

Som framgår av proposition 1983/84:135 (s. 141) har data- och elektronikkommittén år 1983 lagt fram förslag om ett utvecklingscentrum i Lund för en beräknad engångskostnad för staten av 10 milj. kr. under en treårsperiod. Regeringen har dock inte fört förslaget vidare till riksdagen. Enligt vad utskottet har erfarit är skälet härtill bl. a. den knappa tillgången på kvalificerad personal och vissa svårigheter att nå tillräcklig anslutning från industrin, som förutsätts komma att finansiera minst hälften av kostnaderna.

Utskottet godtar dessa skäl men förutsätter att regeringen vid lämplig tidpunkt återkommer till riksdagen med förslag i frågan. Med det sagda avstyrker utskottet motion 1983/84:2120 (m) i berörd del.

Frågan om ett lokalt *teknikcentrum i Trollhättan* tas upp i motion 1983/84:693 (s). Motionärerna hänvisar till att det pågår förberedelser för ett sådant centrum under medverkan av regionala intressenter och föreslår att staten engagerar sig direkt i projektet.

Utskottet erinrar om att riksdagen år 1982 behandlade ett motionsyrkande om att regeringen skulle låta utreda frågan om inrättande av ett centrum av detta slag i Trollhättan. I sitt betänkande NU 1981/82:34 anförde utskottet (s. 31) att förutsättningarna för en verksamhet som är inriktad på teknisk forskning och utveckling är goda i Trollhättan. Utskottet erinrade emellertid om att de regionala utvecklingsfonderna hade tillkommit bl. a. för att främja produktutveckling i former som är anpassade efter olika regioners behov och önskemål. Det borde därför i första hand ankomma på länets utvecklingsfond att i samarbete med andra regionala och lokala organ bedöma behovet av ett centrum av avsett slag.

Utskottet anser också nu att den aktuella typen av projekt bör kunna drivas på regional nivå utan direkt statligt engagemang. Motion 1983/84:693 (s) avstyrks.

I motion 1983/84:1881 (c) begärs statligt stöd med syfte att stimulera till ökad sysselsättning och *teknisk utveckling i Skaraborgs län*. Motionärerna hänvisar till att det nyligen inrättade forsknings- och utvecklingsrådet i länet har prioriterat tre områden för insatser med hänsyn till de särskilda förhållandena inom länets näringsliv, nämligen förädlingsindustrier baserade på jordbruk och skogsbruk, underleverantörer och elektronikindustrin inkl. inrättande av en regional CAD/CAM-central.

Enligt vad utskottet har erfarit innefattar det regionala industriprogrammet för länet bl. a. ett förslag om inrättande av en yrkesteknisk linje för livsmedelsindustrin vid högskolan i Skövde. Vidare har utskottet i det

föregående behandlat det arbete med underleverantörsutveckling som pågår eller planeras bl. a. inom STU och Industrifonden.

Beträffande frågan om CAD/CAM-centraler föreslog utskottet i sitt betänkande 1983/84:11 (s. 15 f.) att man skulle pröva möjligheterna att inrätta ett antal fasta centraler för att tillgodose industrins särskilda behov inom varje region. Sedan riksdagen uttalat sig i enlighet härmed uppdrog regeringen åt STU att utreda frågan. Resultatet skall redovisas senast den 1 september 1984. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1983/84:1881 (c).

Frågan om *sysselsättningsfrämjande åtgärder i Värmland* tas upp i motion 1983/84:2040 (m, c, fp). Motionärerna begär dels en ökad satsning inom elektronik- och dataområdet, dels statligt bidrag för att möjliggöra tillkomsten av en permanent produktutställning.

Utskottet erinrar om att Värmlands län genom ökade resurser för regionala utvecklingsinsatser har fått möjlighet att genomföra ett brett upplagt data- och elektronikprogram. Vidare har regeringen i proposition 1983/84:157 om specialstålsindustrin nyligen begärt 25 milj. kr. till särskilda utvecklingsinsatser i Bergslagen, som innefattar östra delen av Värmlands län. Regeringen har också uppdragit åt STU att utarbeta förslag till åtgärder för att främja teknikutveckling och tekniskspridning i regionen. STU:s utredning, som väntas föreligga inom kort, är avsedd att ingå i underlaget för regeringens beslut om fördelning av medlen.

Vad gäller frågan om en produktutställning erinrar utskottet om att bl. a. de regionala utvecklingsfonderna har möjlighet att stödja sådan verksamhet.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion 1983/84:2040 (m, c, fp).

I motion 1983/84:2643 (c) begärs statligt stöd till forsknings- och utvecklingsrådet i Värmlands län för främjande av *samverkan mellan småföretag och högskolan i Karlstad*. Motionären hänvisar till vad som anförs i proposition 1983/84:135 (s. 65–67) om vikten av samverkan mellan företagens utvecklingsarbete och universitets- och högskoleforskningen.

Som framgår av propositionen avser regeringen att använda 5 milj. kr. av anslaget till regionala utvecklingsinsatser för stöd till projekt av särskilt intresse i sammanhanget. Utskottet pekar vidare på att regeringen i proposition 1983/84:107 (bil. 5 s. 35) har beräknat ett belopp av 1,5 milj. kr. för kontaktverksamhet vid mindre högskoleenheter, däribland Karlstad. Även de regionala utvecklingsfonderna kan enligt utskottets mening spela en viktig roll som förbindelselänk mellan småföretagen och högskolorna.

Utskottet delar motionärens uppfattning om värdet av samverkan mellan företag och högskolor. Av vad utskottet har anfört framgår emellertid att olika initiativ redan har tagits på området. Riksdagen bör enligt utskottets mening inte uttala sig för stöd till ett enskilt projekt. Utskottet avstyrker motion 1983/84:2643 (c).

Frågan om ett inrättande av ett regionalt *utvecklingscentrum för industriell elektronik i Sandviken* tas upp i motionerna 1983/84:853 (s) och 1983/84:2356 (c) med likartade motiveringar. Bl. a. anförs att ett sådant centrum skulle vara en tillgång för hela Bergslagen.

Motionerna bygger på ett förslag om ett utvecklingscentrum som lades fram av Sandvikens kommun år 1982. Som påpekas i den förstnämnda motionen uppdrog regeringen i september 1983 åt STU och länsstyrelsen i Gävleborgs län att gemensamt pröva förutsättningarna för genomförande av förslaget. Enligt vad utskottet erfarit har efter förhandlingar med berörda regionala intressenter en principöverenskommelse nåtts om finansieringen under ett treårigt uppbyggnadsskede. Innebörden härav är att ca 12 milj. kr. ställs till förfogande under perioden, varav knappt hälften statliga medel från olika organ och återstoden bidrag från landstinget, de berörda kommunerna och näringslivet. Syftet med motionerna är därmed tillgodosett. De avstyrks sålunda.

I motion 1983/84:2039 (c) begärs bl. a. en utredning om möjligheterna till lokalisering av ett *utvecklingscentrum för kemi i Söderhamn.* Motionärerna anför bl. a. att Söderhamnsregionen har utvecklats till att bli något av en samlingspunkt för flera kemiska industrier. Ett liknande yrkande förs fram i motion 1983/84:2478 (vpk), i vilken föreslås att regeringen inleder förhandlingar med länets trä- och massaindustrier om etablering av ett träkemiskt forskningscentrum i Söderhamn. Ett sådant centrum, anförs det, skulle kunna innebära tryggandet av befintlig trä- och massaindustri och möjliggöra ny industri för bl. a. tillverkning av kemiska produkter, som Sverige i dag i stor utsträckning importerar.

Utskottet har åren 1981 och 1982 avslagit motioner om samma fråga. Sistnämnda år anförde utskottet i betänkandet NU 1981/82:27 (s. 28) att goda förutsättningar för en ökad vidareförädling och för en ökad satsning på forskning och utveckling inom skilda sektorer av skogsindustrin borde ha skapats bl. a. genom devalveringen och andra åtgärder av generell natur. Enligt utskottets mening är detta uttalande än mer befogat i dag till följd av den starka lönsamhetsförbättringen inom skogsindustrin. Utskottet hänvisar också till att träteknik är ett prioriterat område vid STU:s stöd till teknisk forskning och utvecklingsarbete. Ett nytt program för den kollektiva forskningen på området har nyligen fastställts. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet de aktuella yrkandena i motionerna 1983/84:2039 (c) och 1983/84:2478 (vpk).

I sistnämnda motion begärs även åtgärder för *utveckling av transportmaterielindustrierna i Gävle och Bollnäs.* Motionärerna pekar på att det i Gävleborgs län finns två företag som tillverkar transportmateriel, främst för spårbunden trafik. Med hänsyn till de stora behov som finns att tillfredsställa inom den spårbundna trafiken borde det vara en angelägen uppgift för regeringen att utveckla forskning och produktion vid dessa två företag, sägs det i motionen.

Utskottet hänvisar till att STU inom området transportteknik planerar att under nästa treårsperiod lämna fortsatt stöd i begränsad omfattning till tekniskt utvecklingsarbete på järnvägsområdet i samverkan med beställare och tillverkare. Det ankommer dock inte på riksdagen att ta ställning till huruvida sådant stöd skall lämnas till vissa företag. Utskottet avstyrker alltså motion 1983/84:2478 (vpk) även i denna del.

Hemställan

Utskottet hemställer

Allmänna frågor

1. beträffande *industripolitikens inriktning*
   att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:135 moment 12 och med avslag på motion 1983/84:458, motion 1983/84:851 yrkandena 1 och 5 i ifrågavarande delar, motion 1983/84:908 yrkandena 1 och 2, motion 1983/84:2640 yrkande 1, motion 1983/84:2641 yrkande 1, motion 1983/84:2642 och motion 1983/84:2644 yrkande 25 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. beträffande *läkemedelsindustrins förstatligande*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:729,
3. beträffande *småföretagspolitiken*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:851 yrkande 4, motion 1983/84:1079 yrkande 1, motion 1983/84:1363 yrkande 1 och motion 1983/84:2376 yrkande 2,
4. beträffande *industripolitikens organisation*
   att riksdagen avslår
   a) motion 1983/84:2644 yrkande 25 i ifrågavarande del,
   b) motion 1983/84:2641 yrkande 2,
5. beträffande *översyn av industristödet*
   att riksdagen avslår
   a) motion 1983/84:423,
   b) motion 1983/84:1030,
   c) motion 1983/84:1897,
6. beträffande *avveckling av industristödet*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:851 yrkande 1 i ifrågavarande del,
7. beträffande *regionala utvecklingsbolag*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2376 yrkande 1,
8. beträffande *kommunal näringspolitik*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:908 yrkande 7,
9. beträffande *utvärdering av företagsnedläggningar*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1873,

10. beträffande *nordiskt samarbete*
att riksdagen avslår motion 1983/84:908 yrkande 9,
11. beträffande *forskningsavdrag*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2595 yrkande 1, motion 1983/84:2640 yrkande 3 och motion 1983/84:2645,
12. beträffande *förmögenhetsskatt på arbetande kapital*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2640 yrkande 4,
13. beträffande *återlån av socialavgifter*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2640 yrkande 21,
14. beträffande *löntagarägda företag*
att riksdagen avslår motion 1983/84:908 yrkande 5,
15. beträffande *andel-i-vinst-system*
att riksdagen avslår motion 1983/84:908 yrkande 6,

Nationellt mikroelektronikprogram

16. beträffande *industriell utveckling inom mikroelektroniken*
att riksdagen
a) avslår motion 1983/84:2644 yrkande 16,
b) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt F 18 och med avslag på motion 1983/84:2644 yrkande 17 till *Industriell utveckling inom mikroelektroniken* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 36 500 000 kr.,
c) med bifall till proposition 1983/84:135 moment 7 och med avslag på motion 1983/84:2644 yrkande 18 medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 53 000 000 kr. får användas för stöd till industriell utveckling inom mikroelektroniken,
17. beträffande *utbildning inom mikroelektroniken*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt F 19 till *Vidareutbildning och kunskapsspridning inom mikroelektroniken* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,
b) med bifall till proposition 1983/84:135 moment 8 medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 4 000 000 kr. får användas för stöd till vidareutbildning och kunskapsspridning inom mikroelektroniken,
18. beträffande *stimulans av svensk programvara m. m.*
att riksdagen
a) avslår motion 1983/84:2052 yrkande 1 och motion 1983/84:2640 yrkande 18,
b) avslår motion 1983/84:2052 yrkande 2,

Teknikupphandling och underleverantörsutveckling

19. beträffande *främjande av teknikupphandling m. m.*
att riksdagen
a) avslår motion 1983/84:2644 yrkande 19 i ifrågavarande del,
b) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 20 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 6, motion 1983/84:2641 yrkande 10 och 1983/84:2644 yrkande 20 till *Åtgärder för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 26 000 000 kr.,
c) med bifall till proposition 1983/84:135 moment 2 och med avslag på motion 1983/84:2644 yrkande 19 i ifrågavarande del godkänner en sammanslagning av TEMU-Bolagen samt därvid bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma detta,
20. beträffande *landstingens upphandling*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2363,
21. beträffande *underleverantörer*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1079 yrkande 5,

Industrifonden

22. beträffande *avveckling av Industrifonden*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2644 yrkande 8,
23. beträffande *anslag till Industrifonden*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt F 13 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 5 i ifrågavarande del, motion 1983/84:2641 yrkande 8 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 9 till *Stöd till industriellt utvecklingsarbete* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.,
b) med bifall till proposition 1983/84:135 moment 9 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 5 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2641 yrkande 8 i ifrågavarande del medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87 400 000 000 kr. får användas för medelstillskott till Fonden för industriellt utvecklingsarbete,
24. beträffande *projektförsäkring*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:135 moment 3 godkänner vad som anges i propositionen om utfästelse om stöd vid Fonden för industriellt utvecklingsarbete,
25. beträffande *bilindustrin*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2521,

Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag

26. beträffande *teknikbaserade småföretag*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1983/84:135 moment 4 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 17 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 13 godkänner vad som anges i propositionen i fråga om forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag,
b) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt F 17 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 17 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 14 til *Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.,
c) med bifall till proposition 1983/84:135 moment 10 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 17 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 15 medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 42 500 000 kr. får användas för forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag,

Statens industriverk

27. beträffande *industriverkets utredningsverksamhet*
att riksdagen
a) avslår motion 1983/84:2640 yrkande 9,
b) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 1 och med avslag på motion 1983/84:908 yrkande 11 a, motion 1983/84:2640 yrkande 19 och 1983/84:2644 yrkande 26 i ifrågavarande del till *Statens industriverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 42 262 000 kr.,
c) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 12 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 8 och motion 1983/84:2644 yrkande 26 i ifrågavarande del till *Statens industriverk: Utredningsverksamhet* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 4 500 000 kr.,
28. beträffande *avveckling av branschprogrammen*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2640 yrkande 12 och motion 1983/84:2644 yrkande 1,
29. beträffande *den manuella glasindustrin*
att riksdagen avslår motion 1983/84:419, motion 1983/84:852 och motion 1983/84:1363 yrkande 3,
30. beträffande *branschfrämjande åtgärder*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 13 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 11 och motion 1983/84:2644 yrkande 2 till *Branschfrämjande åtgärder* för budget-

året 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 20 353 000 kr.,

31. beträffande *flexibla tillverkningssystem*
att riksdagen
a) avslår motion 1983/84:2644 yrkande 21,
b) avslår motion 1983/84:2641 yrkande 4,
c) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 14 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 13 och motion 1983/84:2644 yrkande 22 till *Stimulans till spridning av flexibla tillverkningssystem* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.,

32. beträffande *finansiellt stöd till företag*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 18 moment 1 och med avslag på motion 1983/84:2644 yrkande 11 fastställer en ram för strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher samt för särskilda strukturgarantier för textil- och konfektionsindustrin som uppgår till 444 500 000 kr.,
b) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 18 moment 2 och med avslag på motion 1983/84:2644 yrkande 12 fastställer en ram för statlig garanti enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. som uppgår till 1 050 000 000 kr.,
c) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 18 moment 3 till *Täckande av förluster vid viss garantigivning, m. m.* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 160 000 000 kr.,

33. beträffande *utvecklingsfondernas företagsservice*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2644 yrkande 3 i ifrågavarande del och motion 1983/84:1880 i ifrågavarande del,

34. beträffande *utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet*
att riksdagen
a) avslår motion 1983/84:2644 yrkande 3 i ifrågavarande del,
b) med bifall till proposition 1983/84:135 moment 5 godkänner de ändrade riktlinjer för finansieringsverksamheten vid de regionala utvecklingsfonderna som anges i propositionen,
c) avslår motion 1983/84:2039 yrkande 1,

35. beträffande *personlig borgen*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1031 och motion 1983/84:1079 yrkande 2,

36. beträffande *utvecklingsfondernas målgrupp*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1079 yrkande 3,

37. beträffande *central instans för hantverket*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2466 yrkande 1.

38. beträffande *medel till hantverket*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2466 yrkande 2,
39. beträffande *länsstyrelsernas ansvar för hantverket*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2466 yrkande 3,
40. beträffande *kvinnor som företagare*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2049,
41. beträffande *utvecklingsfondernas styrelser*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1880 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 3 i ifrågavarande del,
42. beträffande *strategisk företagsutveckling m. m.*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2640 yrkande 15 i ifrågavarande del,
43. beträffande *företagsledarutbildning*
att riksdagen avslår motion 1983/84:559 yrkande 2,
44. beträffande *industridesign*
att riksdagen
a) avslår motion 1983/84:2640 yrkande 16 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 5,
b) avslår motion 1983/84:2641 yrkande 7 i ifrågavarande del,
c) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 17 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 16 i ifrågavarande del, motion 1983/84:2641 yrkande 7 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 6 till *Åtgärder för att främja industridesign* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.,
45. beträffande *småföretagsutveckling*
att riksdagen
a) avslår motion 1983/84:2641 yrkande 6 i ifrågavarande del,
b) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 16 moment 1 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 15 i ifrågavarande del, motion 1983/84:2641 yrkande 6 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 4 till *Småföretagsutveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 146 850 000 kr.,
c) med bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 16 moment 2 medger att utgående reservationer budgetåret 1983/84 på reservationsanslagen Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. och Bidrag till företagsinriktad fortbildning förs över till reservationsanslaget Småföretagsutveckling,
46. beträffande *treårsram för industriverket*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:135 moment 11 medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 448 000 000 kr. får användas för verksamheten vid statens industriverk i enlighet med vad som anges i propositionen,

Sveriges Investeringsbank AB

47. beträffande *riktlinjer för Investeringsbanken*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:135 moment 6 och med avslag på motion 1983/84:2641 yrkande 9 och motion 1983/84:2644 yrkande 10 godkänner de ändrade riktlinjer för verksamheten vid Sveriges Investeringsbank AB som anges i propositionen,
48. beträffande *tillsyn över Investeringsbanken*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1879,

Småföretagsfond

49. beträffande *överföring av medel till småföretagsfond*
att riksdagen med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 2, motion 1983/84:2641 yrkande 3 och motion 1983/84:2644 yrkande 7 antar det i proposition 1983/84:135 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

Ingenjörsvetenskapsakademien

50. beträffande *statsbidrag*
att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:135 punkt F 11 till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapakademien* för budgetåret 1984/85 anvisar ett anslag av 4 400 000 kr.,

Industriell utveckling i olika delar av landet

51. beträffande *Teknikcentrum i Växjö*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2605,
52. beträffande *produktutveckling på Gotland*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2357,
53. beträffande *utveckling i Skåne*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1074,
54. beträffande *utvecklingscentrum i Lund*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2120 yrkande 6,
55. beträffande *teknikcentrum i Trollhättan*
att riksdagen avslår motion 1983/84:693,
56. beträffande *utveckling i Skaraborgs län*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1881,
57. beträffande *utveckling i Värmland*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2040,
58. beträffande *samverkan småföretag-högskola i Värmland*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2643,

59. beträffande *utvecklingscentrum i Sandviken*
att riksdagen avslår motion 1983/84:853 och motion 1983/84:2356,
60. beträffande *utvecklingscentrum i Söderhamn*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2039 yrkande 3 och motion 1983/84:2478 yrkande 2,
61. beträffande *transportmaterielindustrin i Gävleborgs län*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2478 yrkande 4.

Stockholm den 24 maj 1984

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s) (mom. 1–21, 47–61), Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m) (mom. 1–21), Gunnar Nilsson i Stockholm (s) (mom. 1–21), Lilly Hansson (s) (mom. 22–46), Erik Hovhammar (m), Lennart Pettersson (s) (mom. 1–46), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c) (mom. 22–46), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m) (mom. 22–61), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk) (mom. 1–21, 47–61), Birgitta Johansson (s), Sivert Andersson (s) (mom. 22–46), Bo Finnkvist (s), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c) (mom. 1–21, 47–61) och Oswald Söderqvist (vpk) (mom. 22–46).

Reservationer

1. Industripolitikens inriktning (mom. 1)

Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den grundsyn på näringspolitiken som kommer till uttryck i de nyss refererade partimotionerna från moderata samlingspartiet och folkpartiet. Statens huvuduppgift på området bör vara att genom generellt verkande åtgärder varaktigt öka lönsamheten och omställningsförmågan inom näringslivet. Av största vikt är därvid att marknadens funktion inte störs. Olika former av konkurrensbegränsningar inte minst inom den offentliga sektorn bör beivras.

Regeringens förslag är enligt utskottets mening oförenligt med en sådan grundsyn. En rad nya selektiva stödåtgärder föreslås. Dessa förslag förutsätter en hög grad av statlig styrning och kontroll. De ger uttryck för en överdriven tilltro till kompetensen hos de olika statliga organ, främst statens industriverk, som skall administrera stödsystemen. I vissa fall innebär de uppenbar risk för konkurrenssnedvridning.

Enligt utskottets uppfattning är alltså den inriktning av industripolitiken

som anges i propositionen väsentligen förfelad. Utskottet kommer vid sin behandling av de olika konkreta förslagen att ange alternativa förslag till generella åtgärder på bl. a. skatteområdet. Ett återinförande av det särskilda forskningsavdraget är därvid en central punkt.

Utskottet föreslår alltså att riksdagen i ett uttalande ansluter sig till vad utskottet nu har anfört om inriktningen av industripolitiken. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 1983/84:851 (m), 1983/84:908 (fp), 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) i berörda delar.

Även i centerpartiets partimotion 1983/84:2641 begärs ett uttalande av riksdagen som innebär viss kritik mot regeringens förslag. Utskottet anser emellertid inte att motionärerna tillräckligt klart tar avstånd från den övertro på selektiva statliga insatser som kommer till uttryck i propositionen. Utskottet avstyrker därför motionen.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *industripolitikens inriktning*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:135 moment 12, med bifall till motion 1983/84:851 yrkandena 1 och 5 i ifrågavarande delar, motion 1983/84:908 yrkandena 1 och 2, motion 1983/84:2640 yrkande 1 och motion 1983/84:2644 yrkande 25 i ifrågavarande del samt med avslag på motion 1983/84:458, motion 1983/84:2641 yrkande 1 och motion 1983/84:2642 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Industripolitikens inriktning (mom. 1)

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den uppfattning om inriktningen av industripolitiken som framförs i centerpartiets partimotion 1983/84:2641. Utskottet delar alltså regeringens uppfattning om behovet av offensiva industripolitiska insatser. När det gäller medlen för att genomföra en sådan politik anser emellertid utskottet att regeringens förslag i alltför hög grad baseras på styrning genom centrala organ. Utskottet kommer i det följande vid behandlingen av de olika konkreta förslagen i propositionen att föreslå vissa ändringar avseende organisations- och anslagsfrågor i avsikt att industripolitiken skall få en mer decentralistisk och småföretagsvänlig inriktning. Med det sagda tillstyrker utskottet att riksdagen uttalar sig i enlighet med yrkandet i motion 1983/84:2641 (c).

Utskottet delar i viss mån den kritiska uppfattning om regeringens politik som förs fram i partimotionerna 1983/84:851 (m), 1983/84:908 (fp), 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m). Detta gäller särskilt beträffande synen på behovet av åtgärder för att skapa ett positivt klimat för enskilt företagande,

bl. a. genom åtgärder på skatteområdet. Utskottet anser emellertid att motionärerna i sin principiella kritik av propositionen på några punkter skjuter över målet och därmed också avvisar förslag som är sakligt motiverade. Därför avstyrks de nämnda motionerna i berörda delar.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *industripolitikens inriktning*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:135 moment 12, med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 1 samt med avslag på motion 1983/84:458, motion 1983/84:851 yrkandena 1 och 5 i ifrågavarande delar, motion 1983/84:908 yrkandena 1 och 2, motion 1983/84:2640 yrkande 1, motion 1983/84:2642 och motion 1983/84:2644 yrkande 25 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Industripolitikens inriktning (mom. 1)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 38 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

I enlighet med vad som anförs i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1983/84:2642 anser utskottet att propositionen ger en värdefull utgångspunkt för en fördjupad diskussion om industripolitikens grundfrågor. Regeringen har emellertid uppenbarligen inte varit beredd att föra en sådan diskussion. Enligt utskottets mening lider propositionen av allvarliga brister beträffande såväl analysen som de politiska slutsatser som dras. Utskottet anser, i likhet med motionärerna, att det krävs en helt ny industripolitik, syftande till en industriell utveckling i folkflertalets intresse. En sådan industripolitik måste baseras på en målmedveten styrning genom samhällets organ.

I den nämnda motionen från vänsterpartiet kommunisterna anges ett program för en alternativ industripolitik (i referat återgivet på s. 18 f.) och begärs ett uttalande av riksdagen till förmån för programmet. Utskottet tillstyrker motionen. Därmed tillstyrks även motion 1983/84:458 (vpk) från allmänna motionstiden, som innehåller krav på ett samhälleligt åtgärdsprogram med liknande syfte.

Vad utskottet här förordar innebär en uppmaning från riksdagen till regeringen att ta fram underlag för beslut om en ny inriktning av industripolitiken på lång sikt. I avvaktan på att sådant underlag föreläggs riksdagen anser sig utskottet kunna godta de olika konkreta förslag som regeringen har lagt fram om olika anslagsfrågor m. m.

Av vad utskottet har anfört följer också att utskottet inte kan godta de yrkanden om inriktningen av industripolitiken m. m. som framförs i motio-

nerna 1983/84:851 (m), 1983/84:908 (fp), 1983/84:2640 (fp), 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m). Motionerna avstyrks i berörda delar.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *industripolitikens inriktning*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:135 moment 12, med bifall till motion 1983/84:458 och motion 1983/84:2642 samt med avslag på motion 1983/84:851 yrkandena 1 och 5 i ifrågavarande delar, motion 1983/84:908 yrkandena 1 och 2, motion 1983/84:2640 yrkande 1, motion 1983/84:2641 yrkande 1 och motion 1983/84:2644 yrkande 25 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Läkemedelsindustrins förstatligande (mom. 2)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m) Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 39 som börjar med "Regeringen har" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Frågan om förstatligande av läkemedelsindustrin har behandlats av riksdagen upprepade gånger under senare år. Senast skedde detta under våren 1983, då ett motionsyrkande i ämnet avslogs på förslag av utskottet (NU 1982/83:35). Utskottet hänvisade därvid bl. a. till arbetet inom läkemedelsindustridelegationen, som i sitt slutbetänkande (SOU 1980:33) Svensk läkemedelsindustri konstaterade att läkemedelsförsörjningen i Sverige i allt väsentligt fungerat väl. Utskottet ser i dag ingen anledning att ändra sitt tidigare ställningstagande och avstyrker motion 1983/84:729 (vpk).

5. Småföretagspolitiken (mom. 3)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 39 med "Utskottet delar" och slutar på s. 40 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det i och för sig tillfredsställande att regeringen i propositionen ger uttryck för en positiv inställning till de små och medelstora företagen. Den politik som regeringen faktiskt har fört sedan hösten 1982 har emellertid talat ett annat språk. En rad åtgärder har vidtagits som är negativa för företagandet i allmänhet och som speciellt drabbar småföretagen. Utskottet hänvisar till de skärpningar som skett på beskattningens område, t. ex. höjningen av förmögenhetsskatten. Den för småföretagen mest negativa åtgärden är givetvis införandet av löntagarfonder, som av en

överväldigande majoritet av landets småföretagare uppfattas som ett allvarligt hot.

Enligt utskottets mening kan de olika selektiva stödåtgärder med inriktning på småföretagen som föreslås i propositionen inte kompensera för effekterna av regeringens allmänt negativa politik mot företagandet. I enlighet med vad som anförs i de nämnda partimotionerna från moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet behövs det i stället ett brett spektrum av generella åtgärder för att förbättra villkoren för småföretagen när det gäller finansiering, möjligheter att bygga upp företagens soliditet, ändringar av ägarförhållanden i samband med bl. a. generationsskiften, uppgiftslämnande till myndigheter, olika arbetsrättsliga frågor m. m. Ett antal förslag med sådant syfte har nyligen lagts fram av utredningen om de små och medelstora företagens finansiella situation i betänkandet (SOU 1983:59) Kreativ finansiering. Utskottet förutsätter att regeringen snarast underställer riksdagen förslag på grundval av betänkandet.

Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande om småföretagspolitiken i enlighet med vad som här anförts. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 1983/84:851 (m), 1983/84:1079 (fp) och 1983/84:1363 (c) i berörda delar. Även yrkandet i motion 1983/84:2376 (m) om småföretagens behov av riskkapital tillstyrks.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *småföretagspolitiken*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:851 yrkande 4, motion 1983/84:1079 yrkande 1, motion 1983/84:1363 yrkande 1 och motion 1983/84:2376 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Industripolitikens organisation (mom. 4)

Staffan Burenstam Linder, Erik Hovhammar, Sten Svensson och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 40 med "Enligt utskottets" och slutar på s. 41 med "om myndighetsorganisationen" bort ha följande lydelse:

I samband med övervägandena år 1983 om industriverkets organisation riktades stark kritik från moderata samlingspartiets, centerpartiets och folkpartiets sida mot regeringens förslag. Kritiken gällde såväl den bristfälliga beredningen av förslagen som deras sakliga innebörd, framför allt överföringen till industriverket av vissa regionalpolitiska uppgifter men även de ökade resurserna för branschutredningar och olika slag av riktade stödinsatser. Kritiken kom till uttryck i reservationer till utskottets betänkande (NU 1982/83:39 res. 1 – 3).

Som framgått innebär regeringens förslag i proposition 1983/84:135 att en

rad nya uppgifter läggs på industriverket. Utskottet instämmer i den kritik som riktas häremot i motionerna 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m). Det finns enligt utskottets mening anledning att ta upp frågan om myndighetsorganisationen till ny prövning. Regeringen bör skyndsamt förse riksdagen med underlag härför.

Vägledande för arbetet med frågan bör vara de synpunkter som förs fram i motion 1983/84:2644 (m). Således bör en fullständig avveckling av statens industriverk och en överföring av de kvarstående industripolitiska uppgifterna till främst STU utgöra målet.

Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:2644 (m) i berörd del. Även syftet med motion 1983/84:2641 (c) blir i viss utsträckning tillgodosett.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *industripolitikens organisation*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 25 i ifrågavarande del och med anledning av motion 1983/84:2641 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Industripolitikens organisation (mom. 4)

Tage Sundkvist (c), Christer Eirefelt (fp) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 40 med "Enligt utskottets" och slutar på s. 41 med "om myndighetsorganisationen" bort ha följande lydelse:

I samband med --- (= reservation 6, s. 90 f.) --- underlag härför.

Vägledande för arbetet med frågan bör vara de synpunkter som förs fram i motion 1983/84:2641 (c). Således bör huvudsyftet vara att åstadkomma en bättre arbetsfördelning mellan industriverket och STU. Ansvaret för teknikutveckling bör därvid åvila STU. Härigenom och genom de regionala utvecklingsfondernas verksamhet bör industripolitiken kunna i högre grad inriktas på de små och medelstora företagens behov.

Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad utskottet här har anfört. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:2641 (c) i berörd del. Även syftet med motion 1983/84:2644 (m) blir i viss utsträckning tillgodosett.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *industripolitikens organisation*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 2 och med anledning av motion 1983/84:2644 yrkande 25 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Avveckling av industristödet (mom. 6)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar med "Som framgår" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionen. Som utskottet tidigare har anfört bör i första hand olika former av selektivt industristöd avvecklas. Regeringens förslag innebär emellertid ett ökat inslag av selektiva åtgärder i industripolitiken, vilket är huvudskälet till att utskottet har ställt sig avvisande till förslagen. Även på regionalpolitikens område bör en övergång till generellt verkande medel eftersträvas. Utskottet hänvisar till vad som anförts härom i arbetsmarknadsutskottets betänkande AU 1981/82:23 (s. 51 f.). Regeringens kommande förslag om det regionalpolitiska stödet till näringslivet bör enligt utskottets mening präglas av ett sådant synsätt. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till vad utskottet här har anfört.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *avveckling av industristödet*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:851 yrkande 1 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Regionala utvecklingsbolag (mom. 7)

Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "1983/84:2376 (m) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den kritiska uppfattning om de regionala utvecklingsbolagen som kommer till uttryck i motion 1983/84:2376 (m). Ett betydande antal sådana bolag har vuxit fram under senare år. Den nämnda undersökningen av statens industriverk och andra studier tyder på att målen för verksamheten har varit oklara och att resultaten inte har motsvarat förväntningarna. Statens och kommunernas engagemang i bolagen är betydande men svåröverskådligt.

Utskottet anser, i likhet med motionärerna, att en ingående analys av utvecklingen på området snarast bör genomföras. Riksdagen bör hemställa härom till regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:2376 (m) i denna del.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *regionala utvecklingsbolag*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2376 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Kommunal näringspolitik (mom. 8)

Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 44 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "det sagda" bort ha följande lydelse:

Av industriverkets kartläggning av den kommunala näringspolitiken framgår att de företeelser som påtalas i motion 1983/84:908 (fp) är vanligen förekommande. Detta inger allvarliga betänkligheter med hänsyn bl. a. till marknadsekonomins funktion. Utskottet hänvisar också till ett uttalande av justitiekanslern i beslut den 6 april 1984 med anledning av klagomål avseende kommuns beslut att inte iaktta domstols beslut om verkställighetsförbud. Justitiekanslern anförde därvid att han inom loppet av ett år ställts inför två fall där kommunala församlingar inte efterlever uppställda regler och att ett antal liknande fall kommit till hans kännedom. Vad som enligt justitiekanslern gör saken särskilt allvarlig är när överträdelserna som i det aktuella fallet är helt uppsåtliga.

Mot den angivna bakgrunden anser utskottet det av största vikt att utvecklingen mot ett ökat kommunalt engagemang i olika slag av industriprojekt bromsas. Riksdagen bör genom ett uttalande uppmana regeringen att lägga fram förslag om åtgärder med detta syfte. Härigenom tillgodoses yrkandet i motionen.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *kommunal näringspolitik*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:908 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Nordiskt samarbete (mom. 10)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det av vikt att riksdagen uttalar sig för att den svenska regeringen tar konkreta initiativ i frågan om fortsatt liberalisering av kapitalrörelserna inom Norden och en friare nordisk aktiemarknad. Utskot-

tet hänvisar till vad som anfördes härom av företrädarna för moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet i reservation 1 till utskottets betänkande NU 1983/84:14. Den negativa inställning som regeringen hittills har visat i frågan, bl. a. vid behandlingen i Nordiska rådet, innebär risk för att utvecklingen av det nordiska ekonomiska samarbetet avstannar. Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1983/84:908 (fp) i denna del.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *nordiskt samarbete*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:908 yrkande 9 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Forskningsavdrag (mom. 11)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning har det särskilda forskningsavdraget haft stor betydelse för företagens FoU-verksamhet. Ett system med avdrag för forskningskostnader är att föredra framför olika selektiva stödåtgärder, bl. a. av det skälet att företagen själva kan besluta om och planera för sina FoU-insatser. Utskottet hänvisar till vad som anförts härom i avvikande mening till skatteutskottets yttrande. Riksdagen bör alltså hos regeringen hemställa om förslag om återinförande av det särskilda forskningsavdraget. Motion 1983/84:2645 (m) och motionerna 1983/84:2595 (fp) och 1983/84:2640 (fp) tillstyrks, de två sistnämnda motionerna i berörda delar. Därmed tillgodoses också yrkanden från centerpartiets sida som framförts i andra sammanhang.

dels att utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *forskningsavdrag*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2595 yrkande 1, motion 1983/84:2640 yrkande 3 och motion 1983/84:2645 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Förmögenhetsskatt på arbetande kapital (mom. 12)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 47 som börjar med "Utskottet

ansluter" och slutar med "1983/84:2640 (fp) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det utomordentligt angeläget att det arbetande kapitalet i små och medelstora företag undantas från förmögenhetsskatt inte minst efter de höjningar av denna skatt som genomförts sedan hösten 1982. Utskottet ansluter sig till vad som anförts härom i avvikande mening till skatteutskottets yttrande. Riksdagen bör hemställa att regeringen skyndsamt lägger fram förslag i enlighet med yrkandet i motion 1983/84:2640 (fp), som utskottet alltså tillstyrker. Därmed tillgodoses också krav som har framförts i andra sammanhang från moderata samlingspartiets och centerpartiets sida.

dels att utskottet under 12 bort hemställa

12. beträffande *förmögenhetsskatt på arbetande kapital*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Återlån av socialavgifter (mom. 13)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 47 som börjar med "Som tidigare" och slutar med "1983/84:2640 (fp) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Socialavgifterna har kommit att utgöra en allt större finansiell belastning för företagen. Som påpekas i betänkandet Kreativ finansiering betalas i dag närmare en halv extra årslön för varje anställd i sådana avgifter, vilket innebär en betydande påfrestning särskilt för de nystartade företagens likviditet och soliditet. Utskottet har ingen anledning att gå in på den närmare utformningen av ett system för återlån eller någon annan åtgärd med samma syfte. Utskottet anser det emellertid angeläget att beredningen av nämnda betänkande resulterar i konkreta förslag från regeringen som tar sikte på att minska bördan av socialavgifterna för nystartade företag. Riksdagen bör göra ett uttalande härom. Motion 1983/84:2640 (fp) tillstyrks härmed i denna del.

dels att utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande *återlån av socialavgifter*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Löntagarägda företag (mom. 14)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 48 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att bildandet av löntagarägda företag på olika sätt bör främjas. Det är enligt utskottets mening viktigt för marknadsekonomins funktion att företagande kan bedrivas i olika former.

Utskottet noterar att det i dag pågår viss försöks- och utredningsverksamhet rörande olika frågor om löntagarägda företag. Det är enligt utskottets mening angeläget att regeringen snarast möjligt för riksdagen lägger fram ett samlat förslag till åtgärder på området. Detta bör ges regeringen till känna som riksdagens mening. Utskottet tillstyrker härmed motion 1983/84:908 (fp) i denna del.

dels att utskottet under 14 bort hemställa

14. beträffande *löntagarägda företag*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:908 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Andel-i-vinst-system (mom. 15)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 49 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "1983/84:908 (fp) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att andel-i-vinst-system med individuell anknytning utgör en lämplig väg att sprida ägandet och motverka maktkoncentration inom näringslivet. Sådana system har också fått betydande spridning i både stora och små företag. De förslag om avgiftsbeläggning av bidrag till vinstandelsstiftelser som lagts fram av arbetsgruppen tyder på att regeringen siktar till att försämra de ekonomiska villkoren för vinstdelning. Även om frågan om den lagtekniska utformningen av eventuella förslag från regeringens sida inte hör till utskottets beredningsområde vill utskottet från sina utgångspunkter avvisa tanken på en försämring av nuvarande villkor för andel-i-vinst-system. Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ansluta sig till detta ställningstagande. Motion 1983/84:908 (fp) tillstyrks därmed i denna del.

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *andel-i-vinst-system*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:908 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Industriell utveckling inom mikroelektroniken (mom. 16)

Staffan Burenstam Linder, Erik Hovhammar, Sten Svensson och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner den uppläggning av delprogrammet för industriell utveckling som regeringen föreslår i vissa avseenden olycklig. Utskottet vill särskilt peka på att koncentrationen på ett antal teknikupphandlingsprojekt genom några statliga myndigheter kan medföra en inte önskvärd central styrning av programmet. Att en sådan styrning också är avsedd framgår av regeringens planer på att inrätta ett särskilt programråd. Utskottet förordar i stället den modell för finansiering av utvecklingsprogrammet som föreslås i motion 1983/84:2644 (m). En sådan modell innebär att insatserna i högre grad inriktas på att bygga upp kompetens hos företagen, vilket utskottet i likhet med motionärerna anser vara en riktigare väg. Utskottet tillstyrker därmed såväl förslaget i motionen om ett uttalande till regeringen av denna innebörd som följdyrkandena om anslag och medelsram.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *industriell utveckling inom mikroelektroniken*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) med anledning av proposition 1983/84:135 punkt F 18 och med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 17 till *Industriell utveckling inom mikroelektroniken* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,

c) med anledning av proposition 1983/84:135 moment 7 och med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 18 medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 17 000 000 kr. får användas till stöd för industriell utveckling inom mikroelektroniken.

18. Främjande av teknikupphandling m. m. (mom. 19)

Staffan Burenstam Linder, Erik Hovhammar, Sten Svensson och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik mot regeringens förslag som har förts fram i motion 1983/84:2644 (m). Enligt utskottets mening finns det inget behov av en statlig verksamhet av föreslagen omfattning. STU bör däremot inom ramen för sina anslag svara för viss information och kontaktförmedling på teknikupphandlingens område. Således bör riksdagen avslå förslaget om särskilda medel till teknikupphandling och underleverantörsutveckling. Utskottet anser också i likhet med motionärerna att riksdagen bör uttala sig för en avveckling av TEMU-Bolagen. Med det sagda tillstyrker utskottet yrkandena i motion 1983/84:2644 (m). Motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2641 (c) avstyrks i motsvarande delar.

dels att utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *främjande av teknikupphandling m. m.*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 19 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 20 och med anledning av motion 1983/84:2640 yrkande 6 avslår proposition 1983/84:135 punkt B 20 och motion 1983/84:2641 yrkande 10,

c) med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 19 i ifrågavarande del och med avslag på proposition 1983/84:135 moment 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om avveckling av TEMU-Bolagen.

19. Främjande av teknikupphandling m. m. (mom. 19)

Tage Sundkvist (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik mot regeringens förslag som har förts fram i motion 1983/84:2641 (c). De medel som begärs för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling bör alltså tillföras de regionala utvecklingsfonderna. Fonderna har god kännedom om förhållandena inom näringslivet i resp. region och de har därmed bättre förutsättningar än en arbetsgrupp i regeringskansliet att handha verksamheten. Utskottet tillstyrker alltså yrkandet i motion 1983/84:2641. Beträffande TEMU-Bolagen har utskottet ingen erinran mot regeringens förslag. Motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) avstyrks i motsvarande delar.

Utskottet kan inte godta förslaget om att anslaget skall anvisas med ett belopp som svarar mot det beräknade medelsbehovet under en treårsperiod. I stället bör för budgetåret 1983/84 anvisas ett belopp som svarar mot behovet under detta år, dvs. 9 milj. kr. För de återstående två åren bör en medelsram fastställas.

dels att utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *främjande av teknikupphandling m. m.*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 20, med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 10 samt med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 6 och motion 1983/84:2644 yrkande 20

dels till *Åtgärder för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.,

dels medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 17 000 000 kr. får användas för åtgärder för att främja teknikupphandling och underleverantörsutveckling,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om överföring av medlen till de regionala utvecklingsfonderna,

c) (= utskottet).

20. Främjande av teknikupphandling m. m. (mom. 19)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "avstyrks följaktligen" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik mot regeringens förslag som har förts fram i motion 1983/84:2640 (fp). Förslaget är ett uttryck för en inriktning av industripolitiken på selektiva åtgärder som utskottet avvisar. Utskottet förordar alltså att de medel som regeringen begär för arbetsgruppens verksamhet i stället tillförs STU. Utskottet återkommer till frågan i sitt betänkande NU 1983/84:45 i samband med behandlingen av anslagen till STU:s verksamhet. Med det sagda tillstyrker utskottet yrkandet i motionen. Däremot avstyrks motionerna 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m) i motsvarande delar.

dels att utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *främjande av teknikupphandling m. m.*

att riksdagen

a) (= utskottet),

b) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 6 och med anledning av motion 1983/84:2644 yrkande 20 avslår proposition 1983/84:135 punkt B 20 och motion 1983/84:2641 yrkande 10,
c) (= utskottet).

21. Underleverantörer (mom. 21)

Tage Sundkvist (c), Staffan Burenstam Linder (m), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar med "Som har" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner att de synpunkter som förs fram i motion 1983/84:1079 (fp) gäller för underleverantörerna väsentliga frågor. Som framgått av vad som nyss har anförts har utskottet avvisat regeringens förslag om selektiva åtgärder för underleverantörsutveckling. Stödet bör i stället ges en generell utformning och lämnas bl. a. inom ramen för STU:s verksamhet. Med det sagda tillstyrker utskottet motionen i berörd del.

dels att utskottet under 21 bort hemställa
21. beträffande *underleverantörer*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1079 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

22. Avveckling av Industrifonden (mom. 22)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "en avveckling" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning om Industrifonden som kommer till uttryck i motion 1983/84:2644 (m). Den utveckling som har skett på kreditmarknaden under senare år har inneburit väsentligt bättre möjligheter för företagen att skaffa kapital för finansiering av riskfyllda investeringar. Dessutom har företagens behov av extern finansiering nu minskat något. Utskottet finner alltså att de motiv som låg bakom bildandet av fonden år 1979 har försvagats väsentligt. Den redovisning som lämnas i propositionen av resultatet av fondens verksamhet hittills – endast två projekt av totalt ca 70 kan anses ha lyckats – ger knappast fog för industriministerns slutsats om värdet av verksamheten. Utskottet anser därför att fonden successivt bör avvecklas genom att influtna medel i form av återbetalningar tillförs statsbudgetens inkomstsida. Riksdagen bör rikta ett uttalande av denna

innebörd till regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:2644 (m) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 22 bort hemställa

22. beträffande *avveckling av Industrifonden*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Anslag till Industrifonden (mom. 23)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 54 med "Utskottet delar" och slutar på s. 55 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Vad utskottet nyss har anfört om en avveckling av Industrifonden innebär att ytterligare medel inte bör anvisas efter utgången av nuvarande budgetår. Därmed tillstyrker utskottet yrkandet härom i motion 1983/84:2644 (m). Även motion 1983/84:2640 (fp) tillstyrks, medan motion 1983/84:2641 (c) avstyrks, allt i berörda delar.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *anslag till Industrifonden*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 5 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 9 avslår proposition 1983/84:135 punkt F 13 och motion 1983/84:2641 yrkande 8 i ifrågavarande del,

b) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 5 i ifrågavarande del avslår proposition 1983/84:135 moment 9 och motion 1983/84:2641 yrkande 8 i ifrågavarande del.

24. Anslag till Industrifonden (mom. 23)

Tage Sundkvist (c) och Olof Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 54 med "Utskottet delar" och slutar på s. 55 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1983/84:2641 (c) om en omfördelning av medel från Industrifonden till STU. Av redovisningen i propositionen framgår att Industrifondens stöd till övervägande del har gällt projekt hos exportinriktade storföretag. Dessa torde i dag ha förhållandevis goda möjligheter att finansiera riskfyllda investeringar. Enligt utskottets mening bör det statliga stödet till tekniskt utvecklingsarbete inriktas främst på de mindre företagen. Utskottet föreslår alltså att tillskottet till Industrifonden under nästa treårsperiod begränsas till 450 milj. kr., dvs. en minskning med 150 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Utskottet

återkommer i sitt betänkande NU 1983/84:45 till frågan om motsvarande ökning av anslagen till STU för stöd till teknisk utveckling hos små och medelstora företag. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:2641 (c) i denna del. Motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) avstyrks i motsvarande delar.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *anslag till Industrifonden*

a) att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:135 punkt F 13, med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 8 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 5 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 9 till *Stöd till industriellt utvecklingsarbete* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.,

b) med anledning av proposition 1983/84:135 moment 9, med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 8 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 5 i ifrågavarande del medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87 300 000 000 kr. får användas för medelstillskott till Fonden för industriellt utvecklingsarbete.

25. Anslag till Industrifonden (mom. 23)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 54 med "Utskottet delar" och slutar på s. 55 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Som utskottet nyss har framhållit är det ännu för tidigt att avgöra effekterna av Industrifondens verksamhet hittills. Detta leder utskottet till slutsatsen att fonden inte bör tillföras ytterligare resurser förrän verksamheten har utvärderats. Som framgår av propositionen ger fondens nuvarande tillgångar, inkl. sannolika återbetalningar, utrymme för en betydande fortsatt stödgivning. Utskottet föreslår alltså att riksdagen avslår regeringens förslag om ytterligare medel till fonden. Som anförs i motionen skapas genom en sådan besparing i förhållande till regeringens förslag statsfinansiellt utrymme för återinförande av det särskilda forskningsavdraget. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:2640 (fp) och motion 1983/84:2644 (m) i berörda delar. Av det sagda följer också att utskottet avstyrker motion 1983/84:2641 (c) i berörd del.

dels att utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *anslag till Industrifonden*

(=reservation 23 s. 101).

26. Bilindustrin (mom. 25)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 55 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om bilindustrins betydelse som drivkraft i svenskt näringsliv. Det är av vikt att effekterna på branschens utvecklingsmöjligheter av olika statliga ingripanden mot bilismen noga uppmärksammas. I motion 1983/84:2518 av samma motionärer ges ett antal exempel på regleringar och pålagor som kan ha utvecklingshämmande effekt. Utskottet anser det befogat med ett uttalande av riksdagen i frågan av nu angiven innebörd. Motion 1983/84:2521 (m) tillstyrks.

dels att utskottet under 25 bort hemställa

25. beträffande *bilindustrin*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2521 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

27. Teknikbaserade småföretag (mom. 26)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 56 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare redovisat sin principiellt negativa inställning till den typ av selektiva stödåtgärder som det föreslagna bidragssystemet utgör ett exempel på. Enligt utskottets mening kan dessutom erinringar av formell och praktisk art riktas mot förslaget. Någon utredning om behovet av bidragssystemet redovisas ej, och grunderna för systemet är mycket allmänt beskrivna. Utskottet anser att det finns stor risk för att administrationen av systemet kommer att ta en avsevärd del av medlen i anspråk. Statens stöd till teknikintensiva småföretag bör i stället inriktas på att skapa en gynnsam miljö för deras expansion genom sådana generella åtgärder på bl. a. skatteområdet som har förordats i det föregående. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) i berörda delar.

dels att utskottet under 26 bort hemställa

26. beträffande *teknikbaserade småföretag*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 17 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 13 avslår proposition 1983/84:135 moment 4,

b) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 17 i ifrågavarande

del och motion 1983/84:2644 yrkande 14 avslår proposition 1983/84:135 punkt F17,

c) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 17 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 15 avslår proposition 1983/84:135 moment 10.

28. Industriverkets utredningsverksamhet (mom. 27)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 57 med "Utskottet har" och slutar på s. 58 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser – i enlighet med sin principiella syn på industripolitiken – att SIND:s utredningsverksamhet har fått en alltför stor omfattning. Verksamheten synes i hög grad gå ut på att motivera nya selektiva industripolitiska åtgärder, som i sin tur skapar ett behov av ökade administrativa insatser. Utskottet har tidigare uttalat sig för att frågan om myndighetsorganisationen tas upp till ny prövning. I avvaktan härpå bör utredningsverksamheten successivt minskas. Den bör samtidigt – i enlighet med vad som sägs i motion 1983/84:2640 (fp) – inriktas främst på att undanröja hinder för den industriella förnyelsen. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd.

Enligt utskottets mening bör en väsentlig anslagsminskning i förhållande till regeringens förslag kunna ske. Utskottet ansluter sig till vad som föreslås i nyssnämnda motion om en minskning av anslagen till förvaltnings- och utredningskostnader för nästa budgetår med sammanlagt 7,5 milj. kr. Därmed tillgodoses även syftet med motionerna 1983/84:908 (fp) och 1983/84:2644 (m).

dels att utskottet under 27 bort hemställa

27. beträffande *industriverkets utredningsverksamhet*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 1, med bifall till motion 1983/84:908 yrkande 11 a och motion 1983/84:2640 yrkande 19 samt med anledning av motion 1983/84:2644 yrkande 26 i ifrågavarande del till *Statens industriverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 37 262 000 kr.,

c) med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 12, med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 8 och med anledning av motion 1983/84:2644 yrkande 26 i ifrågavarande del till *Statens*

industriverk: Utredningsverksamhet för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

29. Avveckling av branschprogrammen (mom. 28)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 58 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "berörs här" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning om branschprogrammen som kommer till uttryck i motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m). Enligt utskottets mening saknas det bärande motiv för den typ av selektivt industristöd som branschprogrammen utgör. Utskottet anser att de återstående programmen successivt bör avvecklas och att riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd. De nämnda motionerna tillstyrks alltså i berörda delar.

dels att utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *avveckling av branschprogrammen*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 12 och motion 1983/84:2644 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

30. Den manuella glasindustrin (mom. 29)

Tage Sundkvist (c) och Olof Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion 1983/84:852 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, med instämmande i vad som anförs härom i motionerna 1983/84:419 (c) och 1983/84:1363 (c), att vissa ytterligare insatser för den manuella glasindustrin enligt SIND:s förslag är välmotiverade. Utskottet delar också motionärernas uppfattning att stödinsatserna bör inriktas främst på de mindre företagen, som har begränsade möjligheter att med egna resurser satsa på exportmarknaden. Utskottet tillstyrker alltså motionärernas begäran om ett uttalande av riksdagen i frågan. Därmed tillgodoses också syftet med motion 1983/84:852 (s).

dels att utskottet under 29 bort hemställa

29. beträffande *den manuella glasindustrin*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:419 och motion 1983/84:1363 yrkande 3 samt med anledning av motion 1983/84:852 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

31. Branschfrämjande åtgärder (mom. 30)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1983/84:2644 (m) om en minskning av anslaget till branschfrämjande åtgärder till 10 milj. kr. Utskottet, som nyss har uttalat sig för en avveckling av branschprogrammen, räknar med att medlen kommer att användas enbart till fullföljande av sådana insatser som inte kan avbrytas utan besvärande konsekvenser. Avvecklingen bör genomföras på ett sådant sätt att ytterligare medel för verksamheten inte kommer att behöva anvisas. Därmed tillstyrker utskottet det nämnda yrkandet i motion 1983/84:2644 (m). Även yrkandet i motion 1983/84:2640 (fp) om en minskning av anslaget tillgodoses.

dels att utskottet under 30 bort hemställa

30. beträffande *branschfrämjande åtgärder*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 13, med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 2 och med anledning av motion 1983/84:2640 yrkande 11 till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

32. Branschfrämjande åtgärder (mom. 30)

Tage Sundkvist (c) och Olof Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Utskottet godtar regeringens beräkning av medelsbehovet för programmen för den träbearbetande industrin och övriga industrisektorer. Som framgått stöder emellertid utskottet kravet i motioner från centerpartiets sida på en mjuk avtrappning av branschprogrammet för den manuella glasindustrin. I enlighet med SIND:s förslag bör ytterligare 4 milj. kr. ställas till förfogande för detta program under nästa år, huvudsakligen för exportinsatser. Anslaget till branschfrämjande åtgärder bör ökas med motsvarande belopp i förhållande till regeringens förslag. Därjämte bör 1 milj. kr. anvisas för lån till investeringar inom manuell glasindustri i syfte att förbättra den yttre miljön. Med det sagda avstyrker utskottet yrkandena om minskningar av anslaget i motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m).

dels att utskottet under 30 bort hemställa

30. beträffande *branschfrämjande åtgärder*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 13

och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 11 och motion 1983/84:2644 yrkande 2

dels till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 24 353 000 kr.,

dels till *Lån till investeringar inom manuell glasindustri* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

33. Branschfrämjande åtgärder (mom. 30)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till yrkandet i motion 1983/84:2640 (fp) om en minskning av anslaget till branschfrämjande åtgärder med 5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Utskottet, som nyss har uttalat sig för en avveckling av branschprogrammen, räknar med att medlen kommer att användas enbart till fullföljande av sådana insatser som inte kan avbrytas utan besvärande konsekvenser. Avvecklingen bör genomföras på ett sådant sätt att en fortsatt minskning av anslaget kan ske efter budgetåret 1984/85. Därmed tillstyrker utskottet det nämnda yrkandet i motion 1983/84:2640 (fp). Även yrkandet i motion 1983/84:2644 (m) om en större anslagsminskning tillgodoses i betydande mån.

dels att utskottet under 30 bort hemställa

30. beträffande *branschfrämjande åtgärder*

att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 13, med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 11 och med anledning av motion 1983/84:2644 yrkande 2 till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 15 353 000 kr.

34. Flexibla tillverkningssystem (mom. 31)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare på principiella grunder tagit avstånd från den typ av selektivt industristöd som det nu aktuella förslaget är ytterligare ett exempel på. Även vid en förutsättningslös bedömning synes förslaget föga genomtänkt. Utskottet tar för givet att svensk verkstadsindustri även utan subventioner till vissa företag kommer att kunna följa med i utvecklingen av avancerad produktionsteknik. Utskottet finner det också svårbegripligt att

regeringen önskar ge SIND nya uppgifter på ett område där STU redan är verksamt. Det hade enligt utskottets mening varit naturligare att, om ökade insatser för spridning av den ifrågavarande tekniken bedömdes önskvärda, föreslå ökade resurser till STU. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande ansluter sig till vad utskottet nu har anfört. Några särskilda medel bör inte anvisas för ändamålet. Utskottet tillstyrker med det sagda motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) i berörda delar.

dels att utskottet under 31 bort hemställa

31. beträffande *flexibla tillverkningssystem*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) avslår motion 1983/84:2641 yrkande 4,

c) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 13 och motion 1983/84:2644 yrkande 22 avslår proposition 1983/84:135 punkt B 14.

35. Flexibla tillverkningssystem (mom. 31)

Tage Sundkvist (c) och Olof Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det motiverat med ökade insatser för att främja utveckling och spridning av flexibla produktionssystem. Utskottet instämmer emellertid i de kritiska synpunkter på den föreslagna uppläggningen av stödet som framförs i motion 1983/84:2641 (c). I propositionen ges ingen förklaring till varför regeringen har valt att lägga huvudansvaret för stödet på SIND i stället för på STU. Enligt utskottets mening bör stöd till teknikutveckling av detta slag även i fortsättningen ligga inom STU:s ansvarsområde. Därmed ökar också förutsättningarna för att tekniken skall kunna anpassas till de mindre företagens behov. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande i enlighet med vad utskottet nu har anfört. Därmed tillstyrker utskottet den nämnda motionen i berörd del.

Vad gäller frågan om medelsanvisning har utskottet inte biträtt yrkandena i motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) om avslag på regeringens förslag. Motionerna avstyrks alltså i denna del. Emellertid anser utskottet att medlen bör anvisas budgetårsvis och inte för hela treårsperioden. För budgetåret 1984/85 föreslår utskottet ett anslag av 5 milj. kr. För de återstående två budgetåren bör en medelsram av 10 milj. kr. fastställas.

dels att utskottet under 31 bort hemställa

31. beträffande *flexibla tillverkningssystem*

att riksdagen

a) avslår motion 1983/84:2644 yrkande 21,

b) med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

c) med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 14 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 13 och motion 1983/84:2644 yrkande 22

dels till *Stimulans till spridning av flexibla tillverkningssystem* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,

dels medger att under budgetåren 1985/86 och 1986/87, utöver under budgetåret 1984/85 ej disponerade medel, 10 000 000 kr. får användas för stimulans till spridning av flexibla tillverkningssystem.

36. Finansiellt stöd till företag (mom. 32)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet godtar" och slutar med "motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den kritik av de statliga lånegarantierna som framförs i motion 1983/84:2644 (m). Denna typ av garantier medför enligt utskottets mening att riskbedömningen av olika projekt snedvrids. En sedvanlig kommersiell kreditprövning leder till en bättre fördelning av resurser. Med det sagda ansluter sig utskottet till motionärernas krav på att den statliga garantigivningen för ifrågavarande ändamål skall upphöra. Riksdagen bör avslå regeringens förslag om nya garantiramar.

Utskottet räknar med att behovet av förlusttäckning kommer att minska som en följd av att garantigivningen upphör. I avsaknad av beräkningsunderlag är utskottet emellertid berett att tillstyrka regeringens förslag om anslag för ändamålet för nästa budgetår.

dels att utskottet under 32 bort hemställa

32. beträffande *finansiellt stöd till företag*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 11 avslår proposition 1983/84:135 punkt B 18 moment 1,

b) med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 12 avslår proposition 1983/84:135 punkt B 18 moment 2,

c) (= utskottet).

37. Utvecklingsfondernas företagsservice (mom. 33)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan i stora delar instämma i vad som i propositionen sägs om att utvecklingsfondernas verksamhet, i vad avser service till företagen, skall komplettera befintligt utbud av rådgivningstjänster till småföretagen. Således finner utskottet önskvärt att verksamheten inriktas på sådana tjänster som inte i tillräcklig omfattning erbjuds av konsultföretag m. fl. När det gäller prissättningen på fondernas tjänster anser emellertid utskottet, med instämmande i vad som anförs i motion 1983/84:2644 (m), att marknadsmässiga villkor i princip bör tillämpas fullt ut. Detta skulle möjliggöra en väsentlig minskning av statens bidrag till verksamheten. Enligt utskottets mening skulle också avgiftshöjningar ge möjligheter för fonderna att höja kvaliteten på sina tjänster, något som utskottet anser angeläget. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande ansluter sig till vad utskottet har anfört. Därmed tillstyrks motion 1983/84:2644 (m) i berörd del. Även syftet med motion 1983/84:1880 (fp) tillgodoses med ett sådant uttalande.

dels att utskottet under 33 bort hemställa

33. beträffande *utvecklingsfondernas företagsservice*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 3 i ifrågavarande del och med anledning av motion 1983/84:1880 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

38. Utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet (mom. 34)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 62 som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "utskottets sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den kritik mot utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet som kommer till uttryck i motion 1983/84:2644 (m) och som även i andra sammanhang har framförts från moderata samlingspartiets sida, bl. a. i motion 1983/84:1896 från allmänna motionstiden. Som utskottet nyss har anfört bör utvecklingsfonderna koncentrera sin verksamhet till rådgivnings- och konsultinsatser inriktade på att förbättra de mindre företagens kompetens. Kreditgivningen bör däremot lämpligen föras över till bankerna och liknande organ med bättre förutsättningar att bedriva verksamheten på ett effektivt sätt, bl. a. när det gäller bedömningen av företagens kreditvärdighet. Enligt utskottets mening kan kreditmarknaden fylla uppgif-

ten att finansiera även relativt riskfyllda investeringar i små och medelstora företag. Finansieringen av olika statliga lån och bidrag – genom ökad statlig upplåning eller nya skatter – minskar dessutom utrymmet på den reguljära kreditmarknaden och undanträngер i motsvarande del andra investeringsprojekt. Utskottet hänvisar också till att regeringen nyligen har lagt fram förslag om ändrade regler för bankinstitutens kreditgivning, vilket har tillstyrkts av utskottet i betänkandet NU 1983/84:33. Ändringarna innebär bl. a. flexiblare regler för krediter utan säkerhet, s. k. blancokrediter, som i fortsättningen skall kunna beviljas av bankerna utan begränsning till en viss ram.

Utskottet anser alltså att riksdagen bör uttala sig för en avveckling snarast möjligt av de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:2644 (m) i denna del. Av detta ställningstagande följer att utskottet inte biträder regeringens förslag om ändrade riktlinjer för verksamheten.

dels att utskottet under 34 bort hemställa

34. beträffande *utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet*
att riksdagen
a) med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 3 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
b) avslår proposition 1983/84:135 moment 5,
c) (= utskottet).

39. Personlig borgen (mom. 35)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 63 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i enlighet med vad som anfördes vid frågans behandling år 1983, att viss personlig borgen från egenföretagare kan vara nödvändig för att understryka ägarens ansvar för företagets utveckling. Som påpekas i motionerna 1983/84:1031 (m) och 1983/84:1079 (fp) innebär emellertid lagstiftningen på det arbetsrättsliga området att företagarens möjligheter att styra sitt företag har kringgärdats på olika sätt. Kravet på personlig borgen framstår därmed enligt utskottets mening inte som lika befogat som tidigare. I den mån personlig borgen krävs bör den avse endast företagaren och ej hans anhöriga. Utskottet anser alltså att frågan bör utredas utifrån de aspekter som motionärerna har angivit. Utskottet vill också framhålla önskvärdheten av att regeringen, i enlighet med förslaget i betänkandet Kreativ finansiering, söker åstadkomma en enhetligare praxis hos de statliga kreditorganen i fråga om krav på personlig borgen. Riksdagen bör i ett uttalande ansluta sig till vad

utskottet sålunda har anfört. Därmed tillstyrks motion 1983/84:1079 (fp) i berörd del. Syftet med motion 1983/84:1031 (m) tillgodoses också, även om utskottet inte delar motionärens uppfattning att statliga kreditorgan bör avstå helt från krav på personlig borgen.

dels att utskottet under 35 bort hemställa

35. beträffande *personlig borgen*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1079 yrkande 2 och med anledning av motion 1983/84:1031 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

40. Utvecklingsfondernas målgrupp (mom. 36)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Av utskottets" och slutar med "december 1985" bort ha följande lydelse:

De regionala utvecklingsfondernas målgrupp har på senare år utvidgats. Förutom av de tillverkande företagen, vilka alltid har omfattats av fondernas verksamhet, har även tjänsteproducerande företag till tillverkningsindustrin kommit att ingå i målgruppen. Serviceföretagen växer i antal och betydelse, och de omfattas enligt utskottets mening naturligt av den verksamhet som utvecklingsfonderna bedriver.

Utskottet finner det därför önskvärt att frågan om en generell utvidgning av fondernas målgrupp till att innefatta även serviceföretagen tas upp i samband med den förestående översynen av fondernas organisation m. m. med anledning av att gällande avtal mellan staten och landstingen löper ut den 31 december 1985. Emellertid får enligt utskottets mening en utvidgning av målgruppen inte tas till intäkt för ökade anspråk på statliga medel till fondernas verksamhet. Utskottet hänvisar till vad som har anförts härom i motion 1983/84:2644 (m).

Riksdagen bör i ett särskilt uttalande ansluta sig till vad utskottet har anfört. Motion 1983/84:1079 (fp) tillgodoses därmed till väsentlig del.

dels att utskottet under 36 bort hemställa

36. beträffande *utvecklingsfondernas målgrupp*

att riksdagen med anledning av motion 1983/84:1079 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

41. Utvecklingsfondernas målgrupp (mom. 36)

Tage Sundkvist (c), Olof Johansson (c) och Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Av utskottets" och slutar med "december 1985" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1983/84:1079 (fp) om att utvecklingsfondernas målgrupp bör utvidgas till att omfatta även serviceföretag. Vad som i propositionen sägs om den aktuella utvecklingen inom servicesektorn visar att den nuvarande gränsdragningen mellan tillverkande företag och tjänsteproducerande företag är föråldrad. Utskottet finner det därför önskvärt att frågan om en generell utvidgning av fondernas målgrupp till att innefatta även serviceföretagen tas upp i samband med den förestående översynen av fondernas organisation m. m. med anledning av att gällande avtal mellan staten och landstingen löper ut den 31 december 1985. Riksdagen bör i ett särskilt uttalande ansluta sig till vad utskottet har anfört. Motion 1983/84:1079 (fp) tillstyrks därmed i denna del.

dels att utskottet under 36 bort hemställa

36. beträffande *utvecklingsfondernas målgrupp*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1079 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

42. Central instans för hantverket (mom. 37)

Tage Sundkvist (c), Olof Johansson (c) och Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "den delen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om betydelsen av att en central instans bildas med uppgift att tillvarata hantverkets intressen. En sådan instans bör ges en självständig ställning och tilldelas resurser för samordnings- och utredningsuppgifter inom sitt verksamhetsområde. Utskottet noterar med tillfredsställelse att en hantverksnämnd nyligen har bildats på enskilt initiativ och att bidrag till nämndens verksamhet under nästa budgetår har beviljats av SIND. Enligt utskottets mening bör nämnden fr. o. m. budgetåret 1985/86 få ett permanent statligt stöd i form av ett särskilt anslag på statsbudgeten. Utskottet föreslår att riksdagen anmodar regeringen att i budgetpropositionen 1985 lägga fram förslag i frågan. Därmed blir syftet med motion 1983/84:2466 (fp) i huvudsak tillgodosett.

dels att utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *central instans för hantverket*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2466 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

43. Medel till hantverket (mom. 38)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Utskottet anförde" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening ger den utvidgning av de regionala utvecklingsfondernas målgrupp som tidigare har förordats bättre möjligheter för hantverksföretagen att anlita fondernas företagsservice. Det bör emellertid inte komma i fråga att viss del av fondernas resurser avdelas för en särskild kategori av företag. Därmed avstyrker utskottet motion 1983/84:2466 (fp) även i denna del.

44. Medel till hantverket (mom. 38)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Utskottet anförde" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion 1983/84:2466 (fp) om att viss del av utvecklingsfondernas resurser bör avdelas för stöd till hantverket. Vissa fonder gör redan i dag värdefulla insatser på området. Erfarenheten har emellertid visat att hantverkets intressen ofta får stå tillbaka för den industriella tillverkningens vid fondernas prioritering av olika stödbehov. Den ändrade inriktning av fondernas företagsservice som har föreslagits av SIND och som innebär bl. a. en ökad satsning på export synes också öka riskerna för att hantverkets behov kommer att eftersättas. Utskottet tillstyrker därför motionärernas begäran om ett uttalande av riksdagen om en ändring av gällande bestämmelser för utvecklingsfondernas verksamhet i syfte att tillförsäkra hantverket viss del av fondernas resurser.

dels att utskottet under 38 bort hemställa

38. beträffande *medel till hantverket*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2466 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

45. Länsstyrelsernas ansvar för hantverket (mom. 39)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 65 med "Utskottet erinrar" och slutar på s. 66 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Som påtalas i motion 1983/84:2466 (fp) är länsstyrelsernas intresse för att främja hantverkets utveckling, t. ex. inom ramen för de regionalpolitiska resurser som de förfogar över, högst varierande. Utskottet anser att det finns anledning för riksdagen att stryka under alla länsstyrelsers ansvar för en

gynnsam utveckling av hantverket och att ett uttalande av riksdagen därför är motiverat.

dels att utskottet under 39 bort hemställa

39. beträffande *länsstyrelsernas ansvar för hantverket*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2466 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

46. Kvinnor som företagare (mom. 40)

Tage Sundkvist (c), Olof Johansson (c) och Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 66 som börjar med "Utskottet räknar" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är de angivna åtgärderna inte tillräckliga för att åstadkomma den önskvärda stimulansen av kvinnors företagande. Trots de insatser som har gjorts av vissa utvecklingsfonder på eget initiativ anser utskottet att det klart bör framgå att sådana insatser utgör en viktig del av fondernas ordinarie uppgifter. Detta bör i enlighet med förslaget i motion 1983/84:2049 (c) ske genom en ändring av gällande bestämmelser för fondernas verksamhet. Utskottet erinrar också om yrkandet i folkpartiets partimotion 1983/84:1101 – som har hänvisats till arbetsmarknadsutskottet – om att en jämställdhetsansvarig bör utses vid varje fond för att ge stöd till nyföretagande bland kvinnor. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:2049 (c).

dels att utskottet under 40 bort hemställa

40. beträffande *kvinnor som företagare*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2049 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

47. Utvecklingsfondernas styrelser (mom. 41)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 66 med "Vid sin" och slutar på s. 67 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att nuvarande regler för utseende av de regionala utvecklingsfondernas styrelser kan ha lett till att företagsekonomisk kompetens inte alltid har blivit tillräckligt väl företrädd. Enligt utskottets uppfattning bör detta problem kunna lösas inom ramen för de av riksdagen fastlagda principerna för styrelsernas sammansättning. Således bör styrelserna även i fortsättningen utses av landstingen resp. kommunerna, vilket bl. a. innebär att ansvar skall kunna utkrävas av

styrelseledamöterna på politisk väg. Korporativa inslag i styrelserna bör inte ifrågakomma. Huvudmännen bör liksom hittills sträva efter att välja sådana ledamöter som har kunskap och erfarenhet från arbete i företag. Det är, som utskottet underströk i ett uttalande våren 1982 (NU 1981/82:51 s. 44 f.), viktigt att representanter för länets arbetstagare och småföretagare ingår i styrelserna. Den kompetens som finns inom företagarorganisationerna och de fackliga organisationerna bör utnyttjas på lämpligt sätt när det gäller att få fram styrelsekandidater. Inför den av regeringen aviserade översynen av utvecklingsfondernas organisation m. m. finns det anledning att upprepa detta uttalande. Vad utskottet har anfört rörande styrelsernas sammansättning bör riksdagen sålunda som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillgodoses motion 1983/84:1880 (fp) och 1983/84:2644 (m) i berörda delar.

dels att utskottet under 41 bort hemställa

41. beträffande *utvecklingsfondernas styrelser*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1880 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 3 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

48. Strategisk företagsutveckling (mom. 42)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 67 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1983/84:2640 (fp)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de olika delprogrammen är uttryck för en starkt selektiv industripolitik. Detta gäller inte minst programmet för s. k. strategisk företagsutveckling, som enligt propositionen bygger på att varje utvecklingsfond "identifierar en grupp företag som bedöms ha gynnsamma förutsättningar att utvecklas". Dessa företag skall kunna bidra till att "angelägna samhälleliga mål uppfylls". Utskottet tar bestämt avstånd från en syn på industripolitiken som tar sig uttryck i sådana formuleringar. Enligt utskottets mening bör de angivna delprogrammen inte genomföras. Utskottet kommer därför vid sin behandling i det följande av regeringens förslag om anslaget till småföretagsutveckling att förorda en minskning av anslaget i enlighet med motionärernas yrkande. Eftersom det ankommer på regeringen att fördela medlen inom ramen för anslaget bör riksdagen göra ett särskilt uttalande om de aktuella delprogrammen i enlighet med vad utskottet nu har anfört. Därmed tillgodoses yrkandet i motion 1983/84:2640 (fp).

dels att utskottet under 42 bort hemställa

42. beträffande *strategisk företagsutveckling*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 15 i

ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

49. Industridesign (mom. 44)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik mot förslaget om särskilda insatser för industridesign som framförs i motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m). Enligt utskottets mening är Design Center ett intressant initiativ. Dock saknas det anledning för staten att engagera sig i verksamheten. Regeringen bör sålunda anmodas att snarast vidta åtgärder i syfte att avveckla statens engagemang. I den mån en sådan avveckling får några ekonomiska konsekvenser för staten, exempelvis till följd av åtaganden gentemot Föreningen Svensk form, bör kostnaderna härför täckas ur anslaget till småföretagsutveckling. Riksdagen bör göra ett uttalande på grundval av vad utskottet nu har anfört. Med det sagda tillstyrker utskottet motionerna. Motion 1983/84:2641 (c) avstyrks däremot.

dels att utskottet under 44 bort hemställa

44. beträffande *industridesign*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 16 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) avslår motion 1983/84:2641 yrkande 7 i ifrågavarande del,

c) med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 16 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 6 avslår proposition 1983/84:135 punkt B 17 och motion 1983/84:2641 yrkande 7 i ifrågavarande del.

50. Industridesign (mom. 44)

Tage Sundkvist (c) och Olof Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 68 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1983/84:2641 (c) om att tillgängliga resurser för småföretagsutveckling så långt möjligt bör fördelas på de regionala utvecklingsfonderna. Enligt utskottets uppfattning bör fonderna kunna handha det stöd till designfrämjande insatser i enskilda företag som föreslås i propositionen. Medlen bör alltså anvisas över anslaget

till småföretagsutveckling och inte som ett särskilt anslag till SIND. I fall då SIND behöver disponera medel – t. ex. för fullgörande av sina åtaganden enligt avtalet med Föreningen Svensk form – äger regeringen besluta härom. Riksdagen bör i ett uttalande ansluta sig till vad utskottet har anfört. Därmed tillstyrker utskottet motion 1983/84:2641 (c) och avstyrker motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m), allt i berörda delar.

dels att utskottet under 44 bort hemställa

44. beträffande *industridesign*

att riksdagen

a) avslår motion 1983/84:2640 yrkande 16 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 5,

b) med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 7 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

c) med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 7 i ifrågavarande del avslår motion 1983/84:2640 yrkande 16 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 6 samt – under förutsättning av bifall till proposition 1983/84:135 punkt B 16 moment 1 – proposition 1983/84:135 punkt B 17.

51. Småföretagsutveckling (mom. 45)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Lars Ahlström (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 69 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "och 1983/84:2644 (m)" bort ha följande lydelse:

Med anledning av motionsyrkanden från moderata samlingspartiet i motion 1983/84:2644 har utskottet tidigare föreslagit en ändrad inriktning av verksamheten inom SIND:s huvudprogram Småföretagsutveckling. Framför allt innebär förslagen en betydande minskning av statens bidrag till de regionala utvecklingsfondernas företagsservice. Även den avveckling av fondernas finansieringsverksamhet som utskottet har förordat kommer efter hand att innebära minskade kostnader för staten. Också i fråga om övriga aktiviteter inom ramen för delprogrammet anser utskottet att betydande besparingar är möjliga.

På grund av dessa överväganden föreslår utskottet att till småföretagsutveckling för nästa budgetår anvisas ett anslag av 103 850 000 kr., vilket innebär en minskning med 43 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Särskilda medel för industridesign bör inte anvisas. Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1983/84:2644 (m) i berörd del. Motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2641 (c) avstyrks i motsvarande delar.

dels att utskottet under 45 bort hemställa

45. beträffande småföretagsutveckling

att riksdagen

a) (=utskottet),

b) med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 16 moment 1, med bifall till motion 1983/84:2644 yrkande 4 och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 15 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2641 yrkande 6 i ifrågavarande del till *Småföretagsutveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 103 850 000 kr.,

c) (=utskottet).

52. Småföretagsutveckling (mom. 45)

Tage Sundkvist (c) och Olof Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 69 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "och 1983/84:2644 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser sig kunna biträda regeringens förslag om huvudprogrammet Småföretagsutveckling i vad avser verksamhetens omfattning och inriktning i stort. Däremot invänder utskottet, med åberopande av vad som anförs härom i motion 1983/84:2641 (c), mot den av regeringen angivna fördelningen av resurser inom programmets ram mellan central och regional verksamhet, dvs. mellan SIND och utvecklingsfonderna. Utskottet anser att ett centralt statligt verk som SIND har sämre förutsättningar än de regionala utvecklingsfonderna att effektivt stödja nyetableringar, utbildning av företagare och även strategiska insatser för företagsutveckling. Den centralistiska uppläggning av programmet som regeringen föreslår innebär enligt utskottets mening risker för att fondernas ställning kommer att undergrävas och att kompetenstvister mellan fonderna och SIND kommer att bli vanliga. Inriktningen måste därför vara att tillgängliga resurser så långt möjligt bör fördelas på fonderna. Riksdagen bör göra ett uttalande härom i samband med anslagsanvisningen.

I enlighet med denna utskottets inställning bör något särskilt anslag inte anvisas till SIND för delprogrammet Industridesign. I stället bör medel för ändamålet beräknas under anslaget till småföretagsutveckling. För budgetåret 1984/85 bör detta anslag anvisas med 151 850 000 kr., vilket innebär en ökning med 5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Ställning till behovet av medel för industridesign för de följande två budgetåren får tas i samband med prövningen av regeringens förslag till anslag för resp. budgetår.

Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1983/84:2641 (c) och avstyrker motionerna 1983/84:2640 (fp) och 1983/84:2644 (m) i berörda delar.

dels att utskottet under 45 bort hemställa

45. beträffande *småföretagsutveckling*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 6 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 16 moment 1, med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 6 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2640 yrkande 15 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 4 – under förutsättning av avslag på proposition 1983/84:135 punkt B 17 – till *Småföretagsutveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 151 850 000 kr.,

c) (=utskottet).

53. Småföretagsutveckling (mom. 45)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 69 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "och 1983/84:2644 (m)" bort ha följande lydelse:

Med anledning av motionsyrkanden från folkpartiet i motion 1983/84:2640 har utskottet tidigare föreslagit en ändrad inriktning av verksamheten inom SIND:s huvudprogram Småföretagsutveckling. Utskottet har därvid inte haft något att invända mot de förslag som gäller de regionala utvecklingsfondernas företagsservice. Däremot har utskottet riktat stark kritik mot huvudprogrammet i övrigt, som innehåller ett antal utpräglat selektiva insatser som skall administreras av SIND. Eftersom dessa insatser enligt utskottets mening inte bör genomföras kan en motsvarande minskning av det i propositionen föreslagna anslaget ske.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att till småföretagsutveckling för nästa budgetår anvisas ett anslag av 90 850 000 kr., vilket innebär en minskning med 56 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Särskilda medel för industridesign bör inte anvisas. Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1983/84:2640 (fp) i berörd del. Motionerna 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m) avstyrks i motsvarande delar.

dels att utskottet under 45 bort hemställa

45. beträffande *småföretagsutveckling*

att riksdagen

a) (=utskottet),

b) med anledning av proposition 1983/84:135 punkt B 16 moment 1, med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 15 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1983/84:2641 yrkande 6 i ifrågavarande del och motion 1983/84:2644 yrkande 4

till *Småföretagsutveckling* för budgetåret 1984/85 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 90 850 000 kr.,
c) (=utskottet).

54. Treårsram för industriverket (mom. 46)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 69 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "för SIND" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående framfört kritik i olika avseenden mot regeringens förslag om SIND:s verksamhet. Denna kritik har grundats på att utskottet har en annan uppfattning än regeringen om vad som bör vara SIND:s roll. Utskottet har därför också föreslagit riksdagen att uttala sig för att frågan om den industripolitiska myndighetsorganisationen skall tas upp till ny prövning. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att förorda en flerårig anslagsram för delar av SIND:s verksamhet.

dels att utskottet under 46 bort hemställa
46. beträffande *treårsram för industriverket*
att riksdagen avslår proposition 1983/84:135 moment 11.

55. Riktlinjer för Investeringsbanken (mom. 47)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 70 med "Utskottet anser" och slutar på s. 71 med "angiven del" bort ha följande lydelse:

Av redogörelsen i propositionen framgår klart att de uppgifter för vilka Investeringsbanken bildades år 1967 inte längre är aktuella. Enligt utskottets mening har näringspolitikens ändrade inriktning ändrat förutsättningarna för Investeringsbankens verksamhet. Under senare år har det också skett en snabb utveckling i fråga om utbudet av olika slags finansieringstjänster. Utskottet finner att flertalet av de uppgifter för banken som anges i propositionen kan fullgöras av andra banker och finansieringsinstitut på marknaden.

Utskottet anser alltså, med instämmande i vad som anförs härom i motionerna 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m), att starka skäl talar för att Investeringsbankens verksamhet tas upp till ingående prövning. Denna prövning bör lämpligen ske parallellt med arbetet inom den kommitté (Fi 1983:06) som tillkallades år 1983 för översyn av kreditmarknadens struktur.

Riksdagen bör anmoda regeringen att föranstalta om en sådan prövning. I avvaktan på resultatet av prövningen bör nuvarande riktlinjer för bankens verksamhet inte ändras. Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1983/84:2641 (c) i berörd del. Även yrkandet i motion 1983/84:2644 (m) blir därigenom i allt väsentligt tillgodosett.

dels att utskottet under 47 bort hemställa

47. beträffande *riktlinjer för Investeringsbanken*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2641 yrkande 9 och motion 1983/84:2644 yrkande 10
dels avslår proposition 1983/84:135 moment 6,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

56. Överföring av medel till småföretagsfond (mom. 49)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "Utskottet betraktar" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att den av regeringen föreslagna småföretagsfonden utgör en del av systemet med löntagarfonder. Vid behandlingen hösten 1983 av löntagarfondsfrågan tog utskottets majoritet i yttrandet NU 1983/84:5 y till finansutskottet bestämt avstånd från förslaget om införande av sådana kollektiva fonder. Utskottet har samma inställning till frågan i dag. Följaktligen kan utskottet inte godta det förslag om en småföretagsfond som regeringen nu har lagt fram. Med instämmande i vad som anförs härom i motionerna 1983/84:2640 (fp), 1983/84:2641 (c) och 1983/84:2644 (m) anser utskottet att riksdagen bör avslå förslaget. I avvaktan på en avveckling av löntagarfonderna bör de medel som är avsedda för småföretagsfonden förvaltas på reguljärt sätt inom allmänna pensionsfonden. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd. Därmed tillstyrker utskottet de tre motionerna i denna del.

dels att utskottet under 49 bort hemställa

49. beträffande *överföring av medel till småföretagsfond*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2640 yrkande 2, motion 1983/84:2641 yrkande 2 och motion 1983/84:2644 yrkande 7
dels avslår det i proposition 1983/84:135 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

57. Utvecklingscentrum i Söderhamn (mom. 60)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 78 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "och 1983/84:2478 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening innebär den f. n. höga lönsamheten inom skogsindustrin till följd av bl. a. devalveringen ingen garanti för att forskning och förädling inom det träkemiska området utvecklas tillfredsställande. Under tidigare utpräglade högkonjunkturer i branschen kunde noteras att den ensidiga produktionsinriktningen inom skogsindustrin knappast rubbades.

Utskottet anser att en starkare satsning på forskning och utveckling inom branschen – och därvid särskilt på den träkemiska sidan – är ett starkt intresse ur såväl industripolitisk som handelspolitisk synvinkel. Det är också tydligt att detta kräver särskilda initiativ från samhällelig sida. Därvid bör enligt utskottets mening resurserna lämpligen koncentreras i syfte att resultat skall kunna nås utan ytterligare långa dröjsmål.

Med instämmande i vad som sägs härom i motion 1983/84:2478 (vpk) föreslår alltså utskottet att regeringen uppmanas att inleda förhandlingar i syfte att etablera ett träkemiskt forskningscentrum. Utskottet anser i likhet med motionärerna att Söderhamn med hänsyn till sin geografiska belägenhet är en lämplig lokaliseringsort för ett sådant centrum. Med det sagda tillstyrker utskottet motionen i denna del. Härigenom tillgodoses även motsvarande yrkande i motion 1983/84:2039 (c).

dels att utskottet under 60 bort hemställa

60. beträffande *utvecklingscentrum i Söderhamn*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2039 yrkande 3 och motion 1983/84:2478 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

58. Transportmaterielindustrin i Gävleborgs län (mom. 61)

Jörn Svensson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 79 som börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Det torde numera vara klarlagt att järnvägen utgör det mest utvecklingsbara alternativet på landtransportområdet. Utskottet anser det därför väsentligt att Sveriges goda utgångsläge inom järnvägstekniken utnyttjas på aktivaste möjliga sätt. I sammanhanget bör det betonas att det innebär en fördel om forsknings- och utvecklingsarbetet direkt kan knytas till produktion. Detta kräver att satsningarna medvetet riktas och koncentreras. Med en sådan inriktning ter det sig enligt utskottets mening naturligt att det till transportmaterielindustrierna i Gävle och Bollnäs knyts kvalificerad forsk-

ningsverksamhet på järnvägsteknikens fält. Nämnda industrier har lång praktisk erfarenhet i fråga om utformning av transportmateriel liksom av de problem som vidlåder denna materiel i driften. Utskottet anser det angeläget att dessa fördelar kan tas till vara.

Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen ansluta sig till vad utskottet nu har anfört. Med det sagda tillstyrker utskottet motion 1983/84:2478 (vpk) i denna del.

dels att utskottet under 61 bort hemställa

61. beträffande *transportmaterielindustrin i Gävleborgs län*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2478 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Läkemedelsindustrins förstatligande (mom. 2)

Jörn Svensson (vpk) anför:

Vänsterpartiet kommunisterna har – med anledning av riksdagsbeslut hösten 1982 – inte avgivit någon reservation till förmån för förstatligande av läkemedelsindustrin. Detta har haft som förutsättning att regeringen förbereder förslag i frågan med en inriktning som tillmötesgår de krav bakom vilka har ställt sig såväl socialdemokraternas som vänsterpartiet kommunisternas partikongresser.

Från denna utgångspunkt är det viktigt att regeringens handlande inte stannar vid den till år 1985 aviserade utredningen om den fråga som här behandlas. Även hela komplexet med makten över läkemedelsindustrin måste aktualiseras. Situationen på läkemedelsfronten – såväl nationellt som internationellt – talar med ständigt ökande styrka för en sådan grundläggande förändring av maktförhållandet.

2. Bilindustrin (mom. 25)

Christer Eirefelt (fp) anför:

Svensk bilindustri är, framför allt genom sin exportinriktning, en mycket viktig faktor i svensk ekonomi. Enligt min uppfattning måste detta beaktas av riksdag och regering så att man t. ex. undviker unika särbestämmelser som i sin tur kan föranleda motåtgärder från andra bilproducerande länder.

3. Finansiellt stöd till företag (mom. 32)

Christer Eirefelt (fp) anför:

SIND:s garantigivning måste ses över. Enligt min uppfattning är det ett tecken på felaktig politik när ett program som kallas "industriell omvandling och tillväxt" till över 50 % består av förlusttäckning. I avvaktan på en sådan översyn har jag accepterat regeringens förslag.

4. Tillsyn över Investeringsbanken (mom. 48)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Lars Ahlström (m) och Per-Ola Eriksson (c) anför:

Vi anser att kravet på att Investeringsbanken skall stå under bankinspektionens tillsyn är rimligt. Vi har emellertid avstått från att reservera oss mot utskottets yttrande på denna punkt mot bakgrund av att vi nyss har förordat en ingående prövning av Investeringsbankens verksamhet. Tillsynsfrågan kan lämpligen tas upp när resultatet av en sådan prövning föreligger.

5. Industriell utveckling i olika delar av landet (mom. 51–61)

Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp) och Lars Ahlström (m) anför:

Utskottet behandlar i avsnittet om industriell utveckling i olika delar av landet (s. 73–79) en rad motionsyrkanden om statligt stöd till ett antal projekt av regional natur. Utskottet har avstyrkt samtliga dessa yrkanden, varvid vi har anslutit oss till utskottsmajoriteten. Vi skulle i några fall ha föredragit andra motiveringar än dem som har angetts för utskottets ställningstaganden. Detta gäller i första hand i sådana fall då man åberopar som motiv för avslag vissa åtgärder av selektiv natur som regeringen har föreslagit i proposition 1983/84:135 och som vi från moderata samlingspartiets och folkpartiets sida har motsatt oss under utskottsbehandlingen. Vi har av tidsskäl valt att fästa uppmärksamheten härpå i ett särskilt yttrande i stället för att anmäla reservationer under resp. moment. När det gäller vår allmänna inställning till frågor om regional utveckling hänvisar vi till reservationerna 1 (m) och 3 (fp) till arbetsmarknadsutskottets betänkande AU 1983/84:23 om regionalpolitiken.

Bilaga 1

Skatteutskottets yttrande 1983/84:12 y

om återinförande av det särskilda forskningsavdraget (FoU- avdraget) vid taxering till statlig inkomstskatt m. m.

Till näringsutskottet

Särskilt forskningsavdrag har sedan år 1973 medgivits enligt lagen (1973:421) om särskilt forskningsavdrag vid taxering till statlig inkomstskatt (det s. k. FoU-avdraget). Avdraget har fr. o. m. 1983 års taxering varit utformat som ett basavdrag om 5 % och ett ökningsavdrag om 30 % beräknat på ett avgiftsunderlag motsvarande företagets lönekostnader för forsknings- och utvecklingsarbete samt kostnader för förvärv av forskningsresultat m. m. I enlighet med ett regeringsförslag i proposition 1983/84:64 (SkU 1983/84:14) har riksdagen beslutat slopa avdragsrätten fr. o. m. 1985 års taxering.

I motion 1983/84:2595 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) – motionen väckt med anledning av proposition 1983/84:107 om forskning – yrkas att riksdagen beslutar återinföra FoU-avdraget. Samma yrkande återfinns i de med anledning av proposition 1983/84:135 om industriell tillväxt och förnyelse väckta motionerna 1983/84:2640 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) och 1983/84:2645 av Erik Hovhammar m. fl. (m). Motion 2640 innehåller också ett yrkande att förmögenhetsskatten på arbetande kapital i mindre och medelstora företag slopas.

Näringsutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över dessa motionsyrkanden.

Beslutet att slopa FoU-avdraget motiverades främst med att avdraget mera kommit att fungera som en skattesubvention till FoU-intensiva företag än som en verklig stimulans till ökat FoU-arbete och att därför endast en mindre del av de betydande skatteintäkter som genom avdragsrätten undandragits staten kommit den tekniska utvecklingen till godo. Riksdagens beslut skall också ses mot bakgrund av att ett stöd till forskning som har formen av en avdragsrätt vid taxeringen kan utgå först lång tid efter det att ett beslut om forskningsinsatser fattas och att systemet med forskningsavdrag genom avdragets konstruktion varit tekniskt komplicerat för såväl företagen som taxeringsmyndigheterna. Enligt skatteutskottets mening saknar riksdagen – särskilt mot bakgrund av de åtgärder i syfte att främja forsknings- och utvecklingsverksamhet som föreslås i propositionerna 1983/84:107 och 1983/84:135 – anledning att frånträda sin uppfattning i denna fråga.

Vad särskilt angår frågan om förmögenhetsskatt på arbetande kapital i mindre och medelstora företag vill utskottet erinra om att företagsskattekommittén (B 1979:13) enligt sina direktiv har att undersöka vad som kan

göras för att underlätta familjeföretagens försörjning med riskkapital.

Utskottet anser för sin del att de nu aktuella motionsyrkandena bör avslås.

Stockholm den 26 april 1984

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s), Lars Hedfors (s), Anna Lindh (s) och Ewy Möller (m).

Avvikande mening

Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp) och Ewy Möller (m) anser att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar med "Beslutet att" och slutar med "bör avslås" bort ha följande lydelse:

De skäl som i proposition 1983/84:64 åberopades till stöd för att slopa det särskilda forskningsavdraget finner utskottet föga bärande. Avdraget infördes visserligen som ett provisorium 1973. Mot bakgrund av de mycket positiva erfarenheterna av avdraget permanentades det emellertid så sent som i december 1981 med verkan fr. o. m. 1983 års taxering. 1981 års riksdagsbeslut togs under bred parlamentarisk enighet – endast vpk motsatte sig beslutet. Entydiga uttalanden från näringslivet visar också att FoU-avdraget haft stor betydelse såväl för den långsiktiga planeringen av forskningsinsatser som för finansieringen av nya forskningsobjekt.

Mot den bakgrunden finns det enligt utskottets mening all anledning bibehålla FoU-avdraget även i fortsättningen.

Ett system med avdrag för forskningskostnader är enligt utskottets mening att föredra även av den anledningen att företagen själva kan besluta om forskningsinsatsernas omfattning och inriktning. Man slipper alltså den byråkratiska kontroll och prövning som ett bidragssystem med nödvändighet för med sig.

Frågan om förmögenhetsbeskattningen av arbetande kapital i mindre och medelstora företag har under en följd av år varit föremål för uppmärksamhet i olika sammanhang. Redan i november 1981 föreslog företagsskattekommittén att arbetande kapital i mindre och medelstora företag skulle helt undantas från förmögenhetsskatt. Detta förslag godtogs i princip av en majoritet av de remissinstanser som yttrade sig över förslaget.

Det riskvilliga sparandets villkor har genom åtskilliga riksdagsbeslut under

senare tid allvarligt försämrats. Skatteutskottet tänker bl. a. på slopandet av den 30-procentiga skattereduktionen för aktieutdelning, den nya vinstdelningsskatten, den skärpta beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av aktier och omsättningsskatten på sådana tillgångar. Härtill kommer den betydande skärpning av förmögenhetsskatten som riksdagen beslutade hösten 1982 och den ytterligare höjning av samma skatt vid 1984 års taxering som beslutades i december förra året.

Mot den här bakgrunden måste det enligt utskottets mening anses mer angeläget nu än någonsin tidigare att undanta det arbetande kapitalet i mindre och medelstora företag från förmögenhetsskatt.

Utskottet anser således att de nu aktuella motionsyrkandena bör tillstyrkas.

Bilaga 2

Översikt av utskottets behandling av propositionen och motionerna

Proposition/ motion 1983/84	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
Proposition 135			
1	72	49	56
2	52	19	18
3	55	24	
4	55	26	27
5	62	34	38
6	70	47	55
7	50	16	17
8	50	17	
9	54	23	23–25
10	56	26	27
11	69	46	54
12	38	1	1–3
B 1	57	27	28
B 12	57	27	28
B 13	59	30	31–33
B 14	60	31	34, 35
B 16	68	45	51–53
B 17	68	44	49–50
B 18:1–2	60	32	36
B 18:3	60	32	
B 20	52	19	18–20
F 11	73	50	
F 13	54	23	23–25
F 17	56	26	27
F 18	50	16	17
F 19	50	17	
Motion			
419	59	29	30
423	42	5	
458	38	1	3
559:2	68	43	
693	76	55	
729	39	2	
851:1	38, 42	1, 6	1, 8
4	39	3	5
5 (delvis)	38	1	1
852	59	29	30
853	78	59	
908:1	38	1	1
2	38	1	1
5	48	14	15
6	49	15	16
7	44	8	10
9	45	10	11
11a	57	27	28
1030	42	5	
1031	63	35	39

Motion 1983/84	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
1074	75	53	
1079:1	39	3	5
2	63	35	39
3	64	36	40, 41
5	53	21	21
1363:1	39	3	5
3	59	29	30
1873	44	9	
1879	72	48	
1880	61, 67	33, 41	37, 47
1881	77	56	
1897	42	5	
2039:1	62	34	
3	78	60	57
2040	77	57	
2049	66	40	46
2052	51	18	
2120:6	76	54	
2356	78	59	
2357	74	52	
2363	53	20	
2376:1	43	7	9
2	39	3	5
2466:1	65	37	42
2	65	38	43, 44
3	65	39	45
2478:2	78	60	57
4	79	61	58
2521	55	25	26
2595:1	46	11	12
2605	74	51	
2640:1	38	1	1
2	73	49	56
3	46	11	12
4	47	12	13
5	55	23	25
6	52	19	20
8, 9	57	27	28
11	59	30	33
12	58	28	29
13	60	31	34
15	67	42	48
16	68	44	49
17	56	26	27
18	51	18	
19	57	27	28
21	47	13	14
2641:1	38	1	2
2	40	4	7
3	73	49	56
4	60	31	35
6	69	45	52

Motion 1983/84	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
7	68	44	50
8	55	23	24
9	70	47	55
10	52	19	19
2642	38	1	3
2643	77	58	
2644:1	58	28	29
2	59	30	31
3	61, 62	33, 34	37, 38
4	69	45	51
5, 6	68	44	49
7	73	49	56
8, 9	54	22	22
10	71	47	55
11, 12	60	32	36
13–15	56	26	27
16–18	50	16	17
19, 20	52	19	18
21, 22	60	31	34
25	38, 40	1, 4	1, 6
26	57	27	28
2645	46	11	12

Bilaga 3

Översikt över motionsyrkanden som behandlas i andra utskottsbetänkanden

Motion	Betänkande
1983/84:559:1	SkU (uppskov till riksmötet 1984/85)
1983/84:559:3	NU 1983/84:40
1983/84:851:2	NU 1983/84:23
1983/84:851:3 (delvis)	NU 1983/84:40
1983/84:851:3 (delvis)	NU (uppskov till riksmötet 1984/85)
1983/84:851:5 (delvis)	NU 1983/84:45
1983/84:851:6	NU 1983/84:30
1983/84:908:3	NU 1983/84:23
1983/84:908:4, 8	NU (uppskov till riksmötet 1984/85)
1983/84:908:10	NU 1983/84:33
1983/84:908:11 b	NU 1983/84:25
1983/84:908:11 c	NU 1983/84:28
1983/84:1079:4	NU 1983/84:40
1983/84:1363:2	NU 1983/84:25
1983/84:2039:2	AU 1983/84:23
1983/84:2039:4	NU 1983/84:30
1983/84:2120:1	FiU 1983/84:42
1983/84:2120:2	NU 1983/84:44
1983/84:2120:3–5	NU 1983/84:45
1983/84:2478:1	NU 1983/84:28
1983/84:2478:3	BoU 1983/84:30
1983/84:2595:2–12	UbU 1983/84:28
1983/84:2640:7, 14, 20	NU 1983/84:45
1983/84:2640:10	NU 1983/84:25
1983/84:2641:5	NU 1983/84:26
1983/84:2644:23, 24	NU 1983/84:26

Innehåll

Ärendet ... 1

Sammanfattning ... 1

Propositionen ... 3
Huvudsakligt innehåll ... 3
Förslag ... 5

Motionerna ... 7
Yrkanden ... 7
Motivering ... 15

Anslagsfrågor ... 19
Inledning ... 19
Regeringens förslag ... 20
Oppositionens förslag ... 21

Uppgifter i anslutning till vissa motionsyrkanden, m. m. ... 22
Industrins forsknings- och utvecklingskostnader ... 22
Industristödet ... 24
Det särskilda forskningsavdraget ... 27
Statliga företagsstöd ... 28
De små och medelstora företagens finansiella situation ... 30
De regionala utvecklingsfondernas företagsservice ... 32
Kommunal näringspolitik ... 34

Utskottet ... 36
Inledning ... 36
Allmänna frågor ... 37
Industripolitikens inriktning ... 37
Läkemedelsindustrins förstatligande ... 39
Småföretagspolitiken ... 39
Industripolitikens organisation ... 40
Industristödet ... 41
Regionala utvecklingsbolag ... 42
Kommunal näringspolitik ... 43
Utvärdering av företagsnedläggningar ... 44
Nordiskt samarbete ... 45
Vissa skattefrågor m. m. ... 46
Nationellt mikroelektronikprogram ... 49
Teknikupphandling och underleverantörsutveckling ... 51
Åtgärder för att främja teknikupphandling m. m. ... 51
Övriga frågor ... 53

Industrifonden ... 54
Forskningsbidrag till teknikbaserade småföretag ... 55
Statens industriverk ... 56
Programindelning och anslag ... 56
Utredningsverksamhet ... 57
Industriell omvandling och tillväxt ... 58
Småföretagsutveckling ... 60
Treårsram för statens industriverk ... 69
Sveriges Investeringsbank AB ... 69
Småföretagsfond ... 72
Ingenjörsvetenskapsakademien ... 73
Industriell utveckling i olika delar av landet ... 73
Hemställan ... 79

Reservationer ... 86
1. Industripolitikens inriktning (m, fp) ... 86
2. Industripolitikens inriktning (c) ... 87
3. Industripolitikens inriktning (vpk) ... 88
4. Läkemedelsindustrins förstatligande (m, c, fp) ... 89
5. Småföretagspolitiken (m, c, fp) ... 89
6. Industripolitikens organisation (m) ... 90
7. Industripolitikens organisation (c, fp) ... 91
8. Avveckling av industristödet (m, c, fp) ... 92
9. Regionala utvecklingsbolag (m, fp) ... 92
10. Kommunal näringspolitik (m, fp) ... 93
11. Nordiskt samarbete (m, c, fp) ... 93
12. Forskningsavdrag (m, c, fp) ... 94
13. Förmögenhetsskatt på arbetande kapital (m, c, fp) ... 94
14. Återlån av socialavgifter (m, c, fp) ... 95
15. Löntagarägda företag (m, c, fp) ... 96
16. Andel-i-vinst-system (m, c, fp) ... 96
17. Industriell utveckling inom mikroelektroniken (m) ... 97
18. Främjande av teknikupphandling m. m. (m) ... 98
19. Främjande av teknikupphandling m. m. (c) ... 98
20. Främjande av teknikupphandling m. m. (fp) ... 99
21. Underleverantörer (m, c, fp) ... 100
22. Avveckling av Industrifonden (m) ... 100
23. Anslag till Industrifonden (m) ... 101
24. Anslag till Industrifonden (c) ... 101
25. Anslag till Industrifonden (fp) ... 102
26. Bilindustrin (m) ... 103
27. Teknikbaserade småföretag (m, fp) ... 103
28. Industriverkets utredningsverksamhet (m, fp) ... 104
29. Avveckling av branschprogrammen (m, fp) ... 105

30. Den manuella glasindustrin (c) 105
31. Branschfrämjande åtgärder (m) 106
32. Branschfrämjande åtgärder (c) 106
33. Branschfrämjande åtgärder (fp) 107
34. Flexibla tillverkningssystem (m, fp) 107
35. Flexibla tillverkningssystem (c) 108
36. Finansiellt stöd till företag (m) 109
37. Utvecklingsfondernas företagsservice (m) 110
38. Utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet (m) 110
39. Personlig borgen (m, c, fp) 111
40. Utvecklingsfondernas målgrupp (m) 112
41. Utvecklingsfondernas målgrupp (c, fp) 112
42. Central instans för hantverket (c, fp) 113
43. Medel till hantverket (m) 114
44. Medel till hantverket (fp) 114
45. Länsstyrelsernas ansvar för hantverket (fp) 114
46. Kvinnor som företagare (c, fp) 115
47. Utvecklingsfondernas styrelser (m, c, fp) 115
48. Strategisk företagsutveckling (m, fp) 116
49. Industridesign (m, fp) 117
50. Industridesign (c) 117
51. Småföretagsutveckling (m) 118
52. Småföretagsutveckling (c) 119
53. Småföretagsutveckling (fp) 120
54. Treårsram för industriverket (m, c, fp) 121
55. Riktlinjer för Investeringsbanken (m, c, fp) 121
56. Överföring av medel till småföretagsfond (m, c, fp) 122
57. Utvecklingscentrum i Söderhamn (vpk) 123
58. Transportmaterielindustrin i Gävleborgs län (vpk) 123

Särskilda yttranden

1. Läkemedelsindustrins förstatligande (vpk) 124
2. Bilindustrin (fp) 124
3. Finansiellt stöd till företag (fp) 124
4. Tillsyn över Investeringsbanken (m, c, fp) 125
5. Industriell utveckling i olika delar av landet (m, fp) 125

Bilagor

1. Skatteutskottets yttrande 1983/84 12 y om återinförande av det särskilda forskningsavdraget (FoU-avdraget) vid taxering till statlig inkomstskatt m. m. 126
2. Översikt av utskottets behandling av propositionen och motionerna 129
3. Översikt över motionsyrkanden som behandlas i andra utskottsbetänkanden 132

minab/gotab 78591 Stockholm 1984